



ర పి క జ న మ మో ర ం జ న ము.



ఇది

ప్ర స్తు త ము

జమహేంద్రవరము దొరతనమువారి కాలేజిలో

తెలుగుపండితుడుగానున్న

కందుకూరి - వీరేశలింగముచేత

రచియింపఁబడినది.



మొదటికూర్పు



రాజమహేంద్రవరము:

శ్రీవివేకవర్ధనీ ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁబడినది.

౧౮౮౫.

దీనివలె ర అక్షరాలు.



## పీ డి క.



నమసారంజనమనియెడి యీశుద్ధాంధ్ర ప్రబంధమిప్పటికి వదియేను దట నాచేరచియింపఁబడినది. దీనిని మొట్టమొదట మిశ్రకావ్యము నను, మిశ్రకవిత్వమునం దిటువంటి ప్రబంధములనేకము లిదివఁ యందునను, శుద్ధాంధ్రమునం దిటువంటి ప్రబంధములేవియు లేకపో నచ్చతెలుఁగున వ్రాయుట యుచితమనియెంచి మిశ్రకావ్యమున ప్రబంధములలోని కథనే పుచ్చుకొని తెనిగింపఁదగినంతవఱకు దానిం చు వర్ణనలను గ్రహించి కొన్నిటిని కొత్తగాఁజేర్చి యీగ్రంథము నందులో నితరప్రబంధములలోని పద్యములనుపోలిన పద్యములు కొ మివంటివాని నచ్చతెలుఁగులోఁ దెచ్చుటయందలి కష్టమును విచారి యు నన్ను మన్నింతురని విన్నవించుచున్నాను. ఈగ్రంథములలోని కొ యవ సంవత్సరారంభమున బందరుపురమునందుఁ బ్రకటింపఁబడుఁ దదాయనియందుఁ బ్రచురింపఁబడినది అటుపిమ్మట మనభాషయం ల లోపమునుతలఁచి వచనపు స్తకములను రచించుట లోకోపకారః కావ్యముల నుపేక్షించి వచనకావ్యములను వ్రాయ నారంభించితిని. దీనితడువాత నారంభింపఁబడిన శుద్ధాంధ్రోత్తరరామాయణము చియున్నది. ఈప్రబంధమును సహితము నేనుకమూలవైచి యుపేక్షినిగాని కొన్నిమాసములక్రిందట మఱియొక పుస్తకము నిమిత్తమ ప్రాతకాగితములలో దీని చిత్తుపుస్తకము దొరకినది. దానిని చ ని ప్రకటించుట కొందఱికి సంతోషకరముగా నుండవచ్చుననితో దింపించినాను. ఈపుస్తకముయొక్క చివరభాగమునందు నాచిత్తు న్నిపద్యములు పోయియున్నందున, సందర్భశుద్ధి తెలియుటకయి కొ కొత్తగారచించి యక్కడఁ జేర్చియున్నాను. దీని శైలినిగూర్చి ను గూర్చియు దీనింజదివెడివారే విమర్శింప నర్హులుగనుక నేనావిష యడ నేమియు వ్రాయక విరమించుచున్నాను.

వవరము. }  
౮౫ సం॥ }

కందుకూరి - వీరేశలింగము.



# ర సీ క జ న మ మో రం జ న ము.

## ప్రథమాశ్వాసము

చ॥ సిరివిరిబోడిఁగూడి యొకచేతను నాతుకచేతులూఁతగా । గరుడినినెక్క  
నక్కలికి కమ్మనికీల్జడ సంఘఁగాంచి యగ్గురుడియు నల్లత్రాఁచనుచు గ్రక్కున ము  
క్కున నొక్కనిక్కఁ దాఁజురచురఁజూచి కేలుఁగవఁ జుల్కనదలెడు వెన్నునెన్నె  
దఁ॥౧॥ సీ॥ పక్కిగుట్టపురౌతుఁ బక్కిగుట్టపురౌతు దాయయుఁ గొడుకునై తఱకు  
గులుకఁకొండకానుపుఁబ్రోడకొండకానుపుఁబ్రోడబావయునాలునై బలసివెలుఁగఁకడలి  
పుట్టవయును గడలిపుట్టువయును మేతయునగయునై మెఱపునెఱపఁ కందునితండ్రియుఁ  
గందునితండ్రియుఁ దూపునుగన్నునై యేపుచూపఁ సత్తిజవరాలుకూళలమొత్తుకేలు । హత్తి  
తోలను దోరంపుమిత్తిదోలు । క్రొత్తనాలును నల్లనికుత్తుకయును । గలుగు గిత్తతత్తిడి  
రౌతుఁ గొలుతునెపుడు॥ ౨॥ చ॥ పలుకులచానవేనలినిబాఱఁగనుంగొని నల్లమబ్బు  
గాఁ దలఁచి కలంగిపాఱఁజనుదానిని జెల్వపుటంచఁగాంచి నేర్పలవడఁ జేయిదామ  
రల నల్లన చేరఁగఁబిల్చిడువ్వు నన్నలువ యొసంగుఁగాత విడనాడక నాకుఁ గడింది  
కోఁకర్ ॥ ౩॥ క॥ గొబ్బెరకాయలమెక్కుచు । నిబ్బరముగఁ గొల్పువారి నెఱిఁబ్రో  
చెడియా । గిబ్బవజీరుకొమారుడు । గొబ్బననెడఁగూర్చుఁగాతఁ గోరికలెమి ॥ ౪॥  
చ॥ కలుములచేడెకోడలు నిగారపుఁదెల్లనిమేనిచాన పల్కులసిరికాటపట్టు బలుకోరి  
కఁ బెన్నిటిమోముదమ్ములం । దలరెడు కొమ్మసోయగపు టంచపయి న్నడయాడు  
చామ యానలువ వెలందినిచ్చలును నాలుకఁగాపురముండుఁగాపుత ॥ ౫॥ వ॥ అని  
వేల్పులనెల్లం గొనియాడి॥ ౬॥ గీ॥ నన్నయఁదలంచి తిక్కననెన్ని పిదప నెఱ్ఱప్రగ్గ  
డఁ గొనియాడి యెల్ల తెలుఁగుకబ్బపుం గూర్పరుల మదిగారవించి । యొక్కటను  
పెద్దలకునెల్ల మ్రొక్కులిడుడు॥ ౭॥ గీ॥ నిండుసెమ్మను విడనాడిపుండులకును నిక్కు  
నీఁగలవగమాని నీరువిడిచి పాలుగొను నంచతెఱఁగూని వఱలుమీరు తవ్వలఁదొఱంగి  
నెసరుంచి యొప్పెగొనుడు॥ ౮॥ వ॥ ఇట్లు వేల్పులం దొల్లిఁటి తెనుంగు కబ్బంపుఁ  
గూర్పరుల స్వేచ్ఛెరఁ బేర్కొని నానేర్చుకొలంది నొక్క యబ్బరంపుఁ దెలుంగు  
కబ్బం బొనగూర్పఁదలంచి మొదల నాకొలంబు తెఱం గించుక వక్కాణించెద॥ ౯॥  
సీ॥ జగములఁగలిగింప నెగడింపఁ బొలియింపఁగల వెన్నుఁడేవేల్పుకన్నతండ్రి యెలమి  
నెల్లరకును గలుములుకలిగించు సిరిచెలియేవేల్పుచెలఁగుతల్లి । చెలరేఁగియందఱ వఱ  
పించిఁసుక్రించు ననవిల్తుడే వేల్పుననుఁగుఁదోడు । చదువులకెల్లను గుడురగుచు  
వెలుంగు వెలిచానయేవేల్పువెలఁదిమిన్న । యట్టిసలువ వంగడమున నమరఁబుట్టె  
రాజలింగమనంగను రహిందనర్చి । యశఁడు బేసికన్నులవేల్పు నందుఁగలుగు । బత్తికలి

మిని సరిలేక వన్నెమీటె॥ ౧౦॥ గీ॥ ఊర్లుఁబల్లెలు నేలుచు నుండియాతఁ | డెల్లనా  
 రలఁ దనుపుచు నీగిచేత | వాసిగనికాంచెను గొలంబువన్నెకెక్కఁ | జంద్రమాళియను  
 కొమారు సాటిమీటె॥ ౧౧॥ క॥ అక్కమయను సెలనాగె॥ మక్కువతోఁ బెండ్లి  
 యూడె మఱియాతఁడు ము॥ ముక్కంటి గట్టుకన్నియ | నక్కటతోఁ దాను పెం  
 డ్లియాడిన కరణి॥ ౧౨॥ క॥ వీరేశలింగమను కొడు॥ కారయఁగాఁ జంద్రమాళి కరు  
 దుగఁబుట్టె॥ జేరిమును పాలకడలికి | గారాబపుఁజందురుండు కలిగినమాడ్కి॥ ౧౩॥  
 ఉ॥ ఆతఁడు విద్వలం గరము సందఱచేతను మెప్పుపొంది మే॥ లేతల నెందునున్నవతు  
 లేకచెలంగి కరంబుమేటియై | బ్రాతిగ నేలఁతుండకడఁ బ్రగ్గడయై కడుఁబేరుపొంది తా॥  
 నేతటి మేటిదేవరసె యెంచుచు లింగనిమానెఁ గొల్వఁగె॥ ౧౪॥ గీ॥ కొమరులను  
 శాంచె నాకందుకూరి కొలఁపుఁ | బెద్ద వేంకటరత్నమ॥ పెద్దకొడుకు | వెనుకఁ జిన్ని  
 సుబ్రహ్మణ్యమను కొమారు | నలరుతసచానయైన కామమ్మయంచు॥ ౧౫॥ క॥ అందుల  
 సుబ్రహ్మణ్యుడు | పొందుగ నెల్లరును దన్నుఁబొగడఁగనిరుల॥ జెంది వెలిఁగెఁ దన  
 సరివారందఱిలో మిగుల సన్నయానకులొనై॥ ౧౬॥ గీ॥ మున్నకడలి రాకన్నియఁ  
 జెన్నమీటె | వలచి వెన్నుండునైకొన్న చెలువుదోపఁ | బున్నమయనంగఁ దనరారు  
 పొలఁతిమిన్న | నబ్బరంబుగఁ బెండిలియాడెనతఁడు॥ ౧౭॥ క॥ అయ్యిరువురకును  
 సంతస | మొయ్యసఁజేకూట నేను నెదవితిమదిలో | నెయ్యమునన్నిలుపుదుమరు | నయ్య  
 ను వీరేశలింగ మనఁజనుచుండు॥ ౧౮॥ గీ॥ ఏమేటియడుగుఁ బొందామరల్ తొలి  
 వేల్పు మొదలగువారలుపొందఁజాల | రేవేలుపులవేల్పు నెదయందుఁబాయక కలు  
 ములకొమ్మ నిచ్చలునునుండు | నేదిట్టబొజ్జలో నెల్లజగంబులు సొకమూలఁ బొందుగా  
 నెదిగియుండు | నేపెనుదంటపేళ్ళెరువుటోరెంపుఁదఁనిలోనగువారుతలఁతురెపుడు |  
 నట్టివెన్నుండు కనికరముట్టిపడఁగ | నాచుడెందంపుఁ దమ్మిలోఁ బాడుకొలిపె | నాచు  
 కబ్బంబుఁ దనకప్పనంబునేయు | తలఁపు పెఱవేలుపుల నేరిఁ దఱియకుండ॥ ౧౯॥  
 క॥ అట్టి కనికరపుగనికి॥ గట్టిగ వేలుపులనెల్లఁ గాచుచుమదిలోఁ | బుట్టినకిరుకె  
 రక్కసి | జెట్టులఁదునుమాడునిరుల చేడెమగనికి॥ ౨౦॥ క॥ నెట్టనగొల్లపడఁతుల |  
 బట్టలుదొంగిలిన చుట్టువాల్టాల్పునకు॥ బొట్టెలఁ జంపఁగడంగిన | కట్టిఁడిముద్దయఁ  
 దునిమిన కఱివేల్పునకు॥ ౨౧॥ క॥ క్రాలెడునాలుక బంగరు | సాలున్నెటచుట్టు  
 వాలుఁ జాలఁగనలుపా | డాలుం బాలకడలి నడిప్రోలుక సరిమాలు మేలుఁబొసఁ  
 గెడు దొరకు॥ ౨౨॥ క॥ మేటికినిరియెద తామర | తేటికి గరువంపుఁ బాలు  
 నుదిండులదళపుం | గాటపుఁ దెమ్మెరనెచ్చెలి | నీటికిఁ దెఱగంటి వక్కి నెఱగూటి  
 కొగి॥ ౨౩॥ క॥ ఎన్నికగను కవ్వడియా | లన్నకుఁ దొల్వేల్పు పొగరుటాపుల  
 మెకపుం | గున్నకుఁ జెన్నగు జేజే | మిన్నకు బలుగొల్లకొలపుఁ బిన్నకునెమ్మి॥ ౨౪॥  
 తే॥ గీ॥ అప్పనంబుగ నా నేర్చునట్లొసర్పఁ | బూను చిత్రాంగదయనంగఁ బాలు

చునట్టి । మెలఁత పెండ్లితెలుఁగు జనమేజయిండు । వినెను వేడుక మదిలోనఁ  
 గొనలుసాగ॥ ౨౪॥ వ॥ వైశంపాయనుం గనుంగొని॥ ౨౫॥ తే॥గీ॥ తద్దయను మా  
 కొలంబునఁ బేరువడిన । క్రీడియెట్లు చిత్రాంగద కేలువట్టె । వేడుకలుమీఱు నాలింతు  
 వీనులలర । దాచకానతీవయ్య దొతబిసిరాయ॥ ౨౬॥ క॥ అన జడదారియు తేనిం ।  
 గనుంగొని సందియముతీట గారవమారక । వినుపింపఁదొడఁగెఁ గవ్వడి । మును ముద్ది  
 యఁ బెండ్లియైన ముచ్చటయెల్లక॥ ౨౭॥ నీ॥ మగఁడాల జిగితాల నగఁజూట వగఁ  
 గ్రాలు తెలిదాలుగల మేలుతినైలమరఁ । బేనుగట్టులనురట్టు లనుబెట్టునునుగుట్టుఁ గని  
 తిట్టఁగనుపట్టుకోటలడర । నలరమ్ముచెలువమ్ము లలిఁగమ్మివెలిగ్రుమ్ము మురిపెమ్ము నెఱ  
 నమ్ము ముగుదలలర । నెనలేని గొనబూని పెనుకోన లనుడేనె తెరలాను దొరలేని తేటు  
 లాలయ । నేచట గనుంగొన్న నేనుంగులేపుచూవ । నెల్లచోటల గుట్టఁబు లెసక  
 మెసఁగ । ముజ్జగంబులఁగలప్రోళ్ళ మురుపునవ్వి । యలరుచ్చుండు నింద్రప్రస్తమనెడు  
 వీడు॥ ౨౮॥ తే॥గీ॥ ప్రోలియెంబట్టు తొక్కెంపుఁగాలియడరి । ప్రొద్దుతేజీలనవ్వలఁ  
 బోవకుండు । నాపఁగాఁగాదె తన తేరికతఁడుకట్టెఁ । చాముగుంపులఁ జెలువంపుఁ బగ్గ  
 ములుగ॥ ౨౯॥ ఉ॥ చొక్కపుఁబైడిమేడలను సొంపగుపచ్చల చూరుపట్టెలం । జెక్కిన  
 కప్పరాలపని చిత్తరువ్రాతల పారువంబులక॥ దక్కెనటంచుఁబట్టుకొన దగ్గిరఁమాఁకుల  
 నుండుడేగచార్ । నిక్కుచు సంతదవ్వెగయ నేరక క్రమ్మఱివచ్చు నిచ్చలుక॥ ౩౦॥  
 ఉ॥ ప్రోలికడానిమేడగమిఁ బొందుగఁజెక్కినయట్టి పుల్లురా । తాలమెఱుంగురంగుల  
 తెఱంగుఁ గనుంగొని త్రోవకడ్డుగాఁ । జాలెడుపచ్చికంచు నెదఁజందురుఁడెంచియెదాని  
 మేయఁగాఁ । దాలిచె నిట్టిఁగాని యెడఁదాల్పఁగ నాతని కిట్టియేటికి॥ ౩౧॥ చ॥ నెల  
 యగుడెంచి యుప్పరిగ నిద్దపుసోరణగండ్లుసొచ్చినక॥ వెలఁచులులేచిచూచి కడువే  
 డ్కమెయిం దమకేలుదమ్ములం । దలుపులుమూయఁగట్టువడి తద్దయ నేపట నేలనుండఁ  
 గాఁ । గలుగుటఁజుమ్ముసొల్పె నెలకట్టులనంగను నేలలెంతయక॥ ౩౨॥ గీ॥ తద్దయను  
 వేలుపులతేని దాడికోడి । గుంపులనుగూడి పరతెంచి కోర్కులలరఁ । గడలిదాగవచ్చిన  
 కొండగమియనంగఁ । గదిసితిరుగు నేనుంగు లగడ్తయండు॥ ౩౩॥ క॥ వీటనుగలగుట్టం  
 బుల గాటపువడికోడిగడ్డికఱిచెనులేచుర్ । మాటికివడఁకుచుగాలియఁ । బోటరితనముడిగి  
 యొక్కమూలంబడియెక॥ ౩౪॥ క॥ ఎవ్వకుఁబూవుందోటల । నెప్పగుతావులకుఁ  
 జిక్కి యొగిఁజలిగాడ్చుల్ । తప్పకకాపురముండఁగ । మెప్పొదవఁగఁ జలువలచట  
 మేకొనియండుక॥ ౩౫॥ చ॥ ఎలపులుమీఱినీఱములఁ బ్రాకుచుఁదమ్ముల మొత్తపు  
 న్నిరుల్ । తాలుతనువెచ్చపెట్టి పుపుఁదోటను మోపులుతావులాని పెక్కులు గిలిగింత  
 లందనరి కొమ్మలనిమ్ములఁ గూడివీటికిం । దెలతెలవాఱువేశఁ జనుదెంచును దెమ్మరదంట  
 యల్లనక॥ ౩౬॥ ఉ॥ వేలుపుమాని క్రొవ్విరుల పెన్వలపుల్ గొని విన్నవాకపైఁ । దేలు  
 చుదాని చల్వయను దెమ్మరతెచ్చియొసంగిచెమ్ముటల్ । దూలఁగఁజేయనిద్దురను దోఁగి



మగల్ జవరాండ్రువేకువకా | హాళినిమేలుకాంతురట నచ్చరబోటుల వీణెపాటలకా ||  
 ౩౨ || చ || అలయెలధోటమొత్తముల యందలిమాంకుల పూపుండేనియల్ | వెలువడి  
 చేలకాలువల వెంబడి బాటుచు నూరిపైరులం | బలువిడి బండజేయంగని మబ్బులు  
 నీబ్బిలి డాగనిచ్చలుం | బొలుపగుతావితో నగళునుకాబాగ లాడంగజేయ నెమ్ము  
 లకా || ౩౩ || చ || ఎసమటలేక ప్రాజదుపులెల్లను నేర్చుటెకాని లాతిచేతను దల  
 కొట్లసెందెనని తామరచూలిని దూటేవేయ నూశ్యను దదముట్టంగా జదువులం  
 గొనుటొక్కటె రెండునాల్కలం | చొనరంగబాపటేని నగియందురు ప్రోలిని నేల  
 వేలుపుల్ || ౩౪ || నీ || చెపులెకన్నులుగాక దపునేలదాల్పరుల్ పలునాలుకలులేని పజ  
 పొరలాక | పగవానింగనిపాటి బలుకొండకలుగున డాగనిపసిడిపుట్టంబుదాల్పు | లాగి  
 బగల్ నేయని జగముచుట్టంబులు నడకదప్పనియట్టి పుడమిదాల్పు | లొక్కనిజేరని  
 రొక్కంపుటాడయండ్లు శ్రుక్కిమైమఱవని చక్కనయ్య | తొరయనియెల్లవారును  
 నలరుచుండ | నలరుచుందురు తద్దయబలిమికలిమి | నాడితప్పక సరిలేనిపాడిగలిగి | కొమ  
 రుపాయంపు నెఱరాచకొమరులచట || ౪౦ || చ || కలచెలి బిచ్చమెత్తుకొనంగాంగని  
 యోరిచియన్నయూరునుం | గులికెడు దాయపాల్వటిచి కొండలపాలయి మూలబడ్డ  
 జిక్కులదొరదూటి వీటంగల కోమటులాప్పుడు రెల్లనెచ్చెలుల్ | కలుములసెప్ప నిల్లు  
 కదలంబనిలేక కడిందిపేరునకా || ౪౧ || చ || తెలతెలవోయి కట్టుకొన దెల్లనిబట్టయె  
 లేక మందలోపల దగుత్రాగుబోతనుచు బల్కలువెన్ననియన్ననవ్విమై | చెలువము  
 జీరలుక నిరులు జెన్నెసంగన్నరియాడకల్లి యగ్గలమగు వేడ్కబొల్తురటగాపు  
 కొమారులు పాడిపంటలకా || ౪౨ || తే || గీ || మేలిమిపసిండి నిద్దంపుమేడకొనల | నలరు  
 బోదుల నిచ్చలు నాటలాడ | భూడనడ్డని నెత్తమ్మిచూలి తెప్ప | పాటు పెట్టడయ్యె  
 ను వేల్పుకూటుపులకు || ౪౩ || ఉ || క్రొన్నెలఱాలయవ్వరిగ కొవ్వలసెప్పలు గుల్కు  
 పాయపుం | గన్నెలముద్దుమోములను గ్రాలెడుమేడల దారినేగునా | వెన్నెలటేనినే ర్ప  
 టుప వేటొకనేరుపుతోచమింగదా | వెన్నెలటేనిలోనలుపు వేలుపుపెద్దయెసర్చె  
 గుల్తుగకా || ౪౪ || నీ || ఏనుంగుతలల బాలిండ్లుసాంపుగజేసి యానల్పుకొప్పులసలవ  
 రించి | చిందమ్ములనుగొంతు లందమ్ముగాజేసి యాతెల్పునపులయందుబెట్టి | మల్లె  
 మొగ్గలచాలు మఱిపల్వరుసచేసి యామెత్తనపెదపులందిమిడ్చి | మట్టిపండులజిన్నిమడి  
 మలుకావించి యాయెఱుపడుగులయందమర్చి | నలువ యవ్వటిబోటులసఱుపుమీఱ |  
 జేయబోలుగాకున్న నాసోయగంబు | నీసమంతైన గలుగదే వెతకిచూడ | ముజ్జ  
 గములందుంగల పువ్వుబొండ్లయందు || ౪౫ || నీ || పైకమ్మనికడించవేకొందు నీవిరిగు  
 బ్బలనివ్వడోకొమ్మయనుచు | ముగుదచూపవెయది శోవియేడలుకెంపు నింపంగవేడుక  
 నెగడెననుచు | నేలనీయలరున కింతగావెలనెప్ప సెంతనేపుండునే యింతియనుచు |  
 వేయెలచెప్పిన వెలయిత్తునీదండ నాకియ్యరాదటే నాలియనుచు | నచటదముఁజూచి

కంబులమునట్టి నన్నెకాండ జాణతనంపుంబలుకులకును లోన మునిముసినగవులు  
 పూనియెపుడు బువ్వలమ్ముడు రతివలాప్రోలియందు || ౪౬ || వ || మఱియు నవ్వీడు  
 నేడ నీడులేని వేడుకలంగూకిమాడి ప్రోడలయి టేరిగారనేతెంచిన లాతివిలాతుల  
 యొడయండ్ల కడవన్నెబెడంగు బంగరుమగతానగలతెగలు తాపిడిందగిలి నెగిలి నిగనిగ  
 జిగిమిగుల దిగువంబొడియై కడుఁబుడమింబడి యడరు కడిందియిగుక లెనేకమెసఁగు  
 తెరువులును నింతంతనరాని సంతసంబున బంతులుగట్టి రంతులునేయుచు నెంతయు  
 వింతగాఁ బంతంబున జేమంతిపూబంతుల పొంతకుగంతులిడు మేటితేఱిదాటుల తేట  
 పాటలవాటంబయి యిరుకెలంకుల బింకంపు గొఱవంకతెగలుగల కొలంకులును నీలి  
 డాలుచేలలంగ్రాలు మేలిజెండాలచాలు గాలింగదలంబొదలు తగులున మొగిలుతెగ  
 లని నిగిడి మిగులపోగురున మగిడి నెట్టవఁగట్టిడి పుట్టవట్టులం జుట్టుముట్టికిట్టి వట్టి  
 బెట్టుక నిట్టూర్పులెడలం గట్టిగఁగొట్టి పట్టరాని కట్టలుకం బొట్టలు పగులంగొట్టు బెట్టి  
 దంపుపని కట్టిపెట్టి నట్టువంబుసలుపు దిట్టనెమ్మి పిట్టలనెప్పి యొప్పులుగుల్కు రాచి  
 ల్కపల్కులం జేలుపుగుంకు సంగారంపుఁ దోటలును హెచ్చుగనిచ్చలు మెచ్చలు  
 గుల్కు నచ్చంపుఁ బచ్చలతిన్నెలఁ జెన్నగు నెన్నరాని తిన్నని పగడంపు గంబంపు గుం  
 పుల సొంపులునింపు పెంపగు కొలుపుకూటంబులునుంగలిగి మాపులుందాపులుం గలిగి  
 యెందోటసాటిని ముత్తెసరులును బంగారు తీగలునుంగలిగి వరిచేలపోలికనీరికాట  
 పట్టయి పాల్కడలివడుపునఁ దగవుకలిగియుం దగవులేక గోతులచేనెప్పియు గోం  
 తులులేకయొప్పి కొల్లుండియుఁ గొల్లులేక కరంబు డంబుమీఱు || ౪౭ || క || అవ్వీడు  
 యుధిష్ఠిరుండను | పువ్విలుతునిఁ బోలుటేడు పొందుగనేలు || జివ్వనము బలిమికలి  
 మిని | దవ్వలదొరలెల్లఁ దన్నుఁ దద్దయుఁగొలువ || ౪౮ || నీ || కడు నెప్పతనచు చా  
 గపునీటియేటికిఁ గడలికొండొకపిల్ల కాల్యకాఁగఁగి గ్రాలుతనయసంపుపాలవెల్లికి ముజ్జ  
 గంబులు దీవులడంబుసూవఁ దనదుమార్తురకును దట్టంపుటడవిచా లిటుకైనచాలని  
 యిండ్లుగాఁగఁగి దనదునిండాఁరైన తలవాకిలియెచూడ నేతెంచుదొరలకు నిమ్ముగాఁగి  
 నెప్పఁ గాపులకెల్లను నొముపంట | పాటులకు సాదులకు గొప్పపట్టుకొమ్మ | బీద సా  
 దలపాలిటి వేల్పుచెట్టు | జగములందెల్ల మేటి యజ్ఞమునికొడుకు || ౪౯ || గీ || అడుగు  
 వెట్టిన మారుతుం డడుగుపట్టు | మైమఱువిడినఁ బగతుండు మైమఱువిడుఁ | గొమరు  
 దళుకొత్తు నారాచకొమరుఁబోలు | టేడుగలఁడె యెందును వల టేడుదక్క || ౫౦ ||  
 ఉ || వెండియుఁబైడియుం బుడమివేల్పుల కెన్నికమీఱఁదెచ్చి కైకొండని టేడొ  
 సంగఁగని కుంబుమది న్నెలికొండవేలుపుం | గొండలుగట్టువిల్లుఁ గడుఁగొల్పిన నిల్లును  
 విల్లుఁగాఁగొనె || మెండుగఁగొల్పిరే నతఁడు మేకొనియేలఁడె యెట్టివారల || ౫౧ ||  
 చ || జగమునఁబుట్టి పుట్టకయె సారెకనుఁగొన నెట్టివాలుచుం | బగ లానరించుచు  
 బయలువ్రాకుచు నిల్కడలేకయెప్పడుం | దగఁజెలలాడుచుంబుడమిఁ దద్దయువేడిమి

## రసికజనమనోరంజనము.

చూపి త్రాగనీ! రగపడకుండఁజేయు జము నయ్యయహా సరియానెతేజునన్ || ౫౨ ||  
 చ|| అతనియసంబు ముజ్జగములందును దానయి యెల్లవారలన్ | జతనముమీఱలిచ్చి  
 దొర సంగడికాండ్రు వెన్నునన్నలం | గొతుకకచేయ మాల్పడుటకుం గుఱుతుల్  
 తగనీఱునన్మొలన్ | సతమును వారుదాల్చిరి విసంబునువల్వయు నన్నెవంబునన్ || ౫౩ ||  
 క|| కలిమియు నడఁకువపెంపును | బలిమియు సోరిమియుఁగల్గి వరతెడుదిట్టల్ | నలు  
 గురతనికిం దమ్ములు | గలరు వడముడియును గ్రీడి కవలునసంగన్ || ౫౪ || తే|| ౫ || అన్న  
 యూనతిజవదాటకనుఁగుఁదమ్ము | లనువుపటుపఁ దమ్ములతలంపన్న నెఱుపఁ | బాలునీరునుఁ  
 గలసినబాతివార | లొకరొకరిముద్దు చెల్లింపుచుండురండు || ౫౫ || నీ|| చల్లఁదనంబును  
 బెల్లీవిగల్గుట జొబిల్లికొలఁమాటసాటుచుండఁ | జక్కఁదనంబును మిక్కిలిపరువంబు వేగం  
 టికొడుకొట వెల్లడింప | నక్కటికంబును ననదలఁగాచుట వెన్నుని చెలియాట విన్న  
 వింప | నసమునువడిగల్గి యలరుటమిన్నేటి ముమ్మనమండొట పూనితెలుప | నన్నమాట  
 యన్న నడుగుదాటక పిన్న | పెద్దయంతరువుల పెంపుదెలియు | మేటిక్రీడికెవరు సాటి  
 ముజ్జగముల | నతనికతఁడె సాటియగుచుగాక || ౫౬ || ఉ|| ఆతనిసోయగంబు చెవు  
 లార విసంగనునట్టిముద్దియల్ | చేతలఁదొట్రుపాటెనయఁ జెల్వునినాతనిగాఁగ నెమ్మ  
 దిన్ | బాతిగ నెంచికూడుదురు బాపురె నిచ్చలుచూచిరేని యా | నాతులచేతలంగలుగు  
 నానలుకందుఁడు కొల్లవెట్టఁడే || ౫౭ || శా|| ఆతందొక్కఁడు ప్రొద్దువోక యొకనాఁ  
 డందండుఁ బూదోటలోఁ | జేతుల్చేతులు సేర్పి కొందఱుచెలుల్ సేమంబునన్వెంట  
 రా | లాఁతుల్బారులుగట్టి చెంగలువ కేళామాళిలో ద్రోవలన్ | వాతోడైచనుదోరఁ  
 గ్రుమ్మరితగన్ జొబిల్లితాతన్నెవై || ౫౮ || నీ|| కలయంగఁబన్నీరు చిలికినకురువేళ్ళ వీ  
 వనయొక్కండువీచుచుండఁ | బచ్చకప్రపుఁదావి మెచ్చగుబుల్గాను పండాకుమడుపు  
 లొక్కండొసంగ | ముత్యాలకుచ్చులఁ బొదలుచిత్తరువ్రాత కెంబట్టుగొడుగొక్కఁ  
 డెమ్మెఁబట్ట | జిలుగుజరీచెట్ల తలగడతొడక్రిందఁ బదిలంబుగనెకండు కుదురుపటుప |  
 వలపుగొలిపెడు చిటుగాడ్పులాలయచుండఁ | గెలనికొలఁకుల తేఁటులుపలుకుచుండఁ |  
 జెలులతో ముచ్చటల్సల్పు చెలమితోడఁ | జెన్నుమీఱంగఁ గూర్చుండి యున్నయెడ  
 ను || ౫౯ || నీ|| వేల్పురాయఁడు తనబిడ్డయొద్దికిఁబంపు పొలుపొందు పచ్చలబొమ్మల  
 నఁగఁ | బ్రోలితెక్కెపుఁజేలగాలిని నేలపైఁగూలు జేజేచెట్లకొమ్మలనఁగఁ | బ్రొద్దుమా  
 వులు మేయఁబోజాటి పుడమిపైఁబడు పచ్చిగడ్డి జొంపంబులనఁగఁ | బువుఁదోటఁ  
 గవ్వడిఁ బొడఁగాంచి మరుఁడంచుఁ జేరు పూవిల్లు తేజీలనంగఁ | జిలుకలొకరెండు  
 ముద్దులుచిలుకుచుండఁ | దిన్నెవైనున్న యెకిమీని కన్నుదోయి | వింబుచెందంగ ముం  
 దఱ సందమొందు | పొన్నగున్నకు మిన్నునఁదన్నడిగియె || ౬౦ || క|| ఆకైవడిడిగి కొండొ  
 క | మ్రూకునఁగూర్చుండిలేచి మగుడనిమదితో | నాకవ్వడికనసాగఁసుల | ప్రోకలనం  
 జిల్కలల్లఁ బుడమికిడిగుచు || ౬౧ || చ|| ఉడుగనివేడ్కతోడ మనమోచెలి యింత

కుముందుత్రోవలో | నెడననుకొన్నదాని కితఁడేతగుఁ గన్గొని ముచ్చటాడి వే | వెడ  
లుట మంచిమేలుగదవేయని యందొకచిల్ల సంతసంబడరఁగఁబల్కెఁ గవ్వడికి నల్ల  
వినంబడఁ దోడిచిల్లతోట || ౬౨ || నీ || అట్లు నేలకుడిగ్గి యాతండుగన్గొన మరుపుఁ  
జూపుచుఁ గొంతపొంతమెలఁగి | మ్రోలసంపఁగిచెట్టు వాలుకొమ్మనువ్రాలి చూడ్కి  
కింపునుసాంపుఁ జూపుచుండ | సంతవివ్వచ్చుండు చెంతఁ జిల్లలఁగాంచి రాచిల్ల  
లార మీరలనుకొన్న | దెయ్యదిత్రోవలో నెవ్వనితో ముచ్చటింపఁగావలె నిందునెం  
దులకును | మీరలేపని కరుగుచున్నారలిపుడు | పయనమొకయింత గుదియించిపలుక  
పై న | నదియుమాకుఁజెప్పఁగవచ్చునదియెమైన | నించుకంతనిలిచి వినిపింపవలయు || ౬౩ ||  
క || ఇందలముందలనిందది | పొందుగఁజెప్పంపమీకుఁ బోలనిపైన || ౬౪ || క || మీయందము చం  
దము కంఠోయికి విందుగొలుపుచును దొందరనెండం | జేయుచునున్నది మీపాం  
దేయెడ నెడఁబాయఁజూతురే యెవరైన || ౬౫ || గీ || తడయమీపనియెమైనఁ జెడు  
నెయనుచు | నిపుడు మిమ్మింతగా వేగిరింపవలసె | గాని మీచెల్వు కన్నారఁగాంచు  
చున్న | నెంతసేపైనఁ జూడనేయిచ్చవొడము || ౬౬ || చ || అనవిని చిల్లపల్కునిట  
కారయ మేమరుదెంచుటెవ్వరిం | గనుఁగొని మాటలాడనయగట్టిగదేవరవారితోడ నే  
మనవియొనర్చ వచ్చితిమి మామదిఁగల్గినదెల్లఁ బైనము || ౬౭ || జనుటయె కర్తమైనఁ జనఁ  
జాలము నీకొలువంతసేయఁగ || ౬౮ || క || ననుమీరడిగినదంతయు | వినఁడిక విని  
పింతుమీకు వేడుకమీఁగ | గను మంజువాణియందురు | నను నాచెలియె మృదువాణి  
నాఁబడు నిదియు || ౬౯ || నీ || చిత్రవాహనుఁడనఁ జెలఁగుచుండెడుతేని వినియుం  
డురాతని వీటినండి | పలుకుచేడియఁజూడఁ దొలివేల్పు జగమున కేగుచునున్నార  
మెలమితోడ | తెక్కలునిమురుచు మక్కువవెలిచాన చక్కెరతినిపించు చక్కుఁజే  
ర్చి తనబిడ్డలుగనెత్తి తడవుగనినతల్లివలెఁ బెంచుచుండనంతవారిఁగాఁగ | నెద్దఁగూ  
ర్చుండఁబెట్టుక ముద్దుచేతఁ జనుపుమీఁగఁగ్గనాజుయె చదువుచెప్పి | చక్కఁ దిద్దుకొని  
యొఁగానఁ జదువులెల్ల | నెనర నటచేతిలోనివై యుండుమాకు || ౭౦ || గీ || అది  
యటుండనిండిక వేగనరిగి యచటఁబల్కు పూబోడిఁబొడగాంచి పల్కులాడి | మర  
లిరావలెఁగావున మాకునిపుడు | నెలవొసంగుము పోయివచ్చెదమటన్న || ౭౧ || చ || ఆ  
వలంతి చిలుకమేలుబంతుల కాతండిట్లనియె || గీ || తొలుతనేలకుడిగ్గుచుఁ ద్రోవలోన |  
దప్పులను మనమనుకొన్నదానికితఁడె | తగును జెలియరో యంటివిదారిలోన | నేమి  
చెప్పుకొంటిరి దేనికేనతగుదు || ౭౨ || గీ || అయ్యదిటువంటిదనిచెప్ప ననువుపదినఁ | గొ  
టతవెట్టక యానతఁగూడుననిన | నలువలంకులుఁ దిలకించి చిలుకకలికి | కలికిపలుకుల  
వలపులు చిలుకఁబలికె || ౭౩ || గీ || మంతసంబునమాటాడు మోటుయదియఁ | బలుక  
వచ్చు నెయకానుగా మంచితఱియు | నెవరుపెఱవాడు లేరుగా యిందులోన | నన్నమన

## రసికజనమనోరంజనము.

వారలెగద యాయున్నవారు॥ ౨౩॥ వ॥ అనిన సతండు॥ ౧॥ కలికిచూపునఁ గొలు  
 వెల్లఁగలయఁజూడ । నేకతముగోరు సన్నగా నెల్లరెఱిగి । చూపుతోడన వడిలేచి  
 చుట్టునున్న । తోడివారలు దప్పులఁ దొలఁగిచనిరి॥ ౨౪॥ వ॥ అంత మరింతచెంతకుం  
 జరగి తేనిమొగంబునన చూపులిలిపి ముద్దులుగులుకు కలికిపలుకులు వీనులకు విందుగొ  
 లువ నాచిలుక యల్లన నిట్లుచెప్పందొడంగ॥ ౨౫॥ మ॥ తొలుతంజెప్పితిఁ జిత్రవా  
 హనుని నీతోనేనిటన్ వానికిన్ । గలదో తేడకొమార్తెయొక్కరితె యాక్రొల్లంటి  
 నీనేలలోపలఁ జిత్రాంగదయంద్రు దానిచెలువాపల్కుం బువుంబోడియనుం । బలుకం  
 జాలదనంగనేటికిచటన్ మాబోంట్లవాక్రువ్వఁగన్॥ ౨౬॥ గీ॥ కలువకంటి సీంగారం  
 పుఁ గడలియందఁ । గ్రాలుతాబేళ్లుఁ జిందంబుమీలుమొసలి । కవయనసఁగ నొప్పారి  
 మీఁగాళ్లుగొంతుఁ । గన్నఁగవయును బిక్కలుఁ గరమువెలయు॥ ౨౭॥ గీ॥ వెలఁది  
 కమ్మవిల్లు విరివిల్లు కాఁబోలుఁ । గాకయున్న నేలగులుగునడుమ । ముత్తతులనుపేర  
 ముద్దులుగుల్కెడు । వ్రేళ్ళసందియానవాళ్లుమాడు॥ ౨౮॥ చ॥ నీలుకడగన్నకొమ్మెఱుఁ  
 గు నిక్కపుఁజేతలు పూనియెల్లడన్ । మెలఁగుకదానిబొమ్మ నునుమేనను గమ్మనితా  
 పులీను పువ్విలుతుని పూపుముల్కి తెలివిప్పచొకాటపుఁ గన్నదోయికిన్ । బతు  
 కిడుతొప్ప పాటుగలవేలుపుముద్దులగుమ్మయారయన్॥ ౨౯॥ నీ॥ వెండికొండదొరయా  
 వెలఁదుకచనుదోయి వలమురిమేటి యాకలికిగొంతు । రాయంచపయిదిట్ట యా  
 యింతినెన్నడ తమ్ములచుట్టంబు కొమ్మకేలు । వలపులతేఁడు లానెలఁతుక పెన్నెరుల్  
 చందురుమామ యాచానమోము । పాములయెకిమీడు పడఁతుకనూగారు తెఱగంటి  
 పంట లాతెఱవకన్ను । లిటులువేల్పుల దొంతియై యెసఁగుచున్న । కొమరుపాయంపు  
 ముద్దియఁగూడఁగల్గి । మేలుసమకూడెనేని యానేలతేఁడ । కోరు కోరికలెల్లఁ జేకూరు  
 టరుదె॥ ౩౦॥ గీ॥ తలిరులింతియొడలి మెత్తతనముకోడి । యొడలులేనట్టివానికే యూ  
 చలయ్యెఁ । దొడరియేనుంగు లెలనాగ నడకకోడి । నడకతప్పిన కొండలకడనుజేరె॥ ౩౧॥  
 నీ॥ వాలుమించును మించువాలునునదలించు మెలఁతుకకన్తోయి మెఱుఁగుటారు ।  
 వింటిబెళ్ళును బెళ్ళువింటినినదలించు నాతుకకస్సెమల్ నడుముతీరు । తమ్మికెంపు  
 ను గెంపుదమ్మినినదలించుఁ బడఁతుకవాతెఱ యడుగుదోయి । మెఱుఁగుబంతినిబంతి  
 మెఱుఁగునునదలించుఁ గన్నియనెమ్మేనుఁ జన్నదోయి । వెలఁది సోయగంబేమని విన్న  
 వింతు । నచ్చరలయందు జిక్కులమచ్చెకంటు । లండుఁజిలువ రాకన్నియలందుసేందుఁ ।  
 గనియవినియనెఱుంగ నీకలికికీడు॥ ౩౨॥ ఉ॥ చందురుమామతమ్ములును జామ మొ  
 గంబునుబోల కుందుగాఁ । గందునుమోడ్పుఁబాపుకొనఁ గాల్కొని తామరసాటివచ్చె  
 నెమ్మిం దగవేడివేల్పు నెఱమెప్పుల నిల్కడలేకకుండునా । చందురుఁడీడువచ్చుటకుఁ  
 జాలకమాటుతుండయ్యె దానికిన్॥ ౩౩॥ క॥ ఎలనాగవాలుఁగన్నలు । కలువలన చుఁ  
 జేరు తేటిగములనదల్పన్ । దెలిచాననడుమనుంచిన । యలరెడు సంపంగిమొగ్గయన



ముక్కమరుక ॥ ౮౪ ॥ శా॥ నేలంగల్లు పులుంగులెల్ల నెపుడుక జెల్వారంబల్కంగ  
 నేనీలా పల్కంగనేరనైతిసని యెంతేగంపు కన్బల్లుతా । లోలోనం దలపోసినేర్చె  
 నవలాలోఁజేరికాదఁటిరే । నేలాకోయిలపల్కులంద్రు వినువారెల్లంబుపుంబోడికిక ॥  
 ౮౫ ॥ చ॥ కలువలులేళ్లువాలుగలుఁ గాటుకపిట్టలుఁ దేఁటిచాల్లుఁ దూపులుఁ దెలి  
 దమ్మిఁతేకులును ముతైపుఁజిప్పలు మంచుగ్రోలు పుల్లులుననమెప్పతొమ్మిదియుగుబ్బెత  
 కన్నులకోడెనంచుఁ గ్రేవలఁ జెలువారఁదొమ్మిదుల వ్రాసిరసంగను వీనులావ్వుగుక ॥ ౮౬ ॥  
 గీ॥ అతివచనుపూపుగుత్తుల యండఁజేరఁ । జానకెమ్మాది దొండపందానఁ దుమ్మెద  
 లును జిల్కలుఁగానలఁ దడపునిలిచి యూరును బలుకులునుసయ్యె నతివకెలమి ॥ ౮౭ ॥  
 ఉ॥ తుమ్మెదదిమ్ముసంపెగయుఁ దోరపుఁజేఁకటిచందమామయుక ॥ దమ్ములు రిక్కచా  
 లు మదిఁదాలిచి నెయ్యముఁ దొంటికంటుఁదా । మిమ్ములఁబాసి మాడెనన నింపగుఁ  
 జూపులు ముక్కుతెక్కునుక ॥ గ్రొమ్ముడిమోముగోము జిగిగుల్కెడుకేల్లవ యింతి  
 గోరులుక ॥ ౮౮ ॥ నీ॥ మగతాలచేరిక బిగిదప్పిచెడకున్నఁ బుడమిఁగొండలాకింత పు  
 రుకువచ్చుఁ । బన్నీటికూడికఁ జెన్నువాయకయున్నఁ దమ్మిమ్మెగ్గలాకింత తరము  
 వచ్చు । నెలవంకసోకుల నెఱిదప్పిపోకున్న జక్కవలాకకొంత సవతువచ్చు । నెత్తావి  
 తోఁగూడి నిండారియిండినఁ బైడికుండలు కొంతయీమవచ్చు । మేలిమగతాలపేరుల  
 మెఱుఁగుఁజెంది । క్రొత్తపన్నీటివ్రాతలఁ గొఱ్ఱురుమీఱి । వెలయునెలవంకసోకుల  
 కలరఁజాలి । తావిగల్గిన చనుదోయి రీవికరయ ॥ ౮౯ ॥ గీ॥ చాననిద్దంపు జిగిమోది  
 వక్కఁడనము । వెలసితద్దయఁ దెఱగంటి చెలువెదూరు । కన్నియతకుకుఁ దెలివాలుఁ  
 గన్నుదోయి । చెలఁగిమిక్కిలితెఱగంటి చెలువెదూరు ॥ ౯౦ ॥ మ॥ కనుచేవల్ బిగిగుబ్బ  
 జక్కవల వీకంజూచి లోజంకి వేద్రును జేరంజని మోముచందురుని యడంజేర  
 నూగారు పామనికింబొక్కిలి పుట్టవేవేడలి డాయంగాంచి వేడంగ వచ్చిన జాబిల్లి  
 యనుంగుకొమ్మలన మించెక ముత్తియంపున్నరుల్ ॥ ౯౧ ॥ గీ॥ మల్లెమ్మెగ్గలజిగిబో  
 లుఁ బలుమెఱుంగు । బలుమెఱుంగునుబోలుఁ గమ్ముమెయిలేటు । లోలిమెయిఁదేటు  
 లనుబోలు ఎలునెరుల్ । వాలునెఱులనుబోలు నవ్పడఁతియూరు ॥ ౯౨ ॥ చ॥ మెలఁ  
 తుక చన్నుఁగొండలకు మీదను జిందపుదిట్టనెంతయుక ॥ జెలుపుగఁగొల్చి గొంతు  
 వెసఁజింధపు దిట్టతనంబుపూసఁగాఁ । బొలుపుగఁ జుట్టువాలుదొరఁ బొండె బిఱుం  
 దులునైవలేక నేర్పలవడవెన్నుజేరె నలపైదలికీల్బడ వింతదోవఁగక ॥ ౯౩ ॥ చ॥ మరుఁ  
 డనువేటకాఁ డతివబల్ చనుఁగొండలయండ ముత్యపున్నరులను బియ్యమాసలఁ బె  
 సంగఁగ మచ్చిడి యందగాండ్ర యబ్బురమగు డెందపుం బులుఁగుముత్తముఁబట్టుచు  
 నీరుద్రావ డిగ్గరఁజను బొడ్డుడ్డియకుఁ గట్టినబంగరుషెట్టు లత్తఱుల్ ॥ ౯౪ ॥ గీ॥ జవ్వ  
 నపుతఱఁ గన్నియచన్నుదోయి । కౌనుకలిమిదోచుకొనియెఁ గాకయున్న । నింతలో  
 గుబ్బలకుఁ గల్చియెట్టులబ్బె । నేమికతమున నడుముకులేమిగలిగె ॥ ౯౫ ॥ గీ॥ చెలఁగి

పలుచాలుగేలుమై జిగులంబోలు| నాసదానిమ్మయ నిగుడ్లునలరుమొదలు| నడుము  
 మదిలేని వేలుపుం గడంగికొలిచి | తామునట్లే చనులంగొప్పుం దలులంబోలె|| ౯౬||  
 ఉ|| పోలంకవెన్నుచూపె వరిపొట్టలు నేనుగంకేలుమోడ్చెదా | మేలునుబొట్టలొన  
 దలపెట్టుకొనెం దభవంచెనంటులున్ | దూలుచు లేళ్లుగడ్డితినెం దొయ్యలి పిక్కలం  
 జన్నుదోయి మీఁగఁగఱుల నిద్దపుంధొడలం గన్నులంబోలంగఁ జాలమింజుమీ|| ౯౭||  
 క|| నెలయామొగంబు జిగివె|నైలయా తెలిసవ్వుజవ్వు నెఱబంగరు గి|నైలయా  
 చన్నంగవతి|నైలయారె పిఱుండుదోయి నెలతకుండులంపన్|| ౯౮|| గీ|| కాలియం  
 డెలన్ పాడులంకలయంబెరుగు| నరఁటికంబంబు లెన్నంగ నతివతొడలు| దానియాకు  
 వీపు చలువదలంచిపాడు | కదిసినట్టి తాబేళ్లు మీఁగాళ్లుతలంపన్|| ౯౯|| గీ|| చెలువ నె  
 మ్మాము చందురుగలువఁజూచి | యడుగుండుమ్ములిదియె మంచియదనటంచు | నతని  
 కొమ్మలనీడ్చి తెచ్చి తమలెంకలుగ నెసర్చికొనెనన గోళ్ళొగిజెలంగు|| ౧౦౦|| చ|| చిలు  
 కలకొల్కి నెన్నడుము సింగపుంజెల్వముం జూపుంజూపు తూపులపసమించుమించుల  
 కుంబోడిమిమై జిగించునించుమిక్కిలినగుంబల్కుపల్కుదురు కెంపులసొంపులుమాపు  
 మాపు వె|నైలంకని నవ్వునవ్వు జిగినిద్దపెఱుంగు పెఱుంగుంజెక్కిళ్లు|| ౧౦౧||  
 గీ|| మీలనేలంజాలు వాలుగన్నులదాలు | మిన్నచెన్నుదన్నున్ గన్నెకొను | మించు  
 మించుమించు నంచయానయొడలు | పొగరుతొగరుచిగురు ముగుదకేలు|| ౧౦౨||  
 శీ|| వెన్నెలగువ్వల వెలయించుంజెలిసవ్వుం జన్నులునిడువారులంగన్నుదోయి | పుట్టతా  
 పులమీఱుం బొలంతుకపొక్కిలి మేనునుజెలువారుపెఱుంగుటారు| పసిడితిప్పలనేల  
 బడంతుకమైజిగి పిఱుండులునిబ్బెంపు బిగువుచనులు| కెంపుదమ్ములసిరిగెల్పుం గన్నియ  
 మోవి కన్నులునునుపాటు కలికియడుగు| లొర యాముద్దరాలి రూపమరంగన్న | నడ  
 విలోం గాయగసరుల నారగించి| చెట్టునీడలం బవళించునట్టి తపను|తైనం జేరికొల్వరె  
 యింతియడుగుదోయి|| ౧౦౩|| చ|| చెలువయె మావిగున్న యలచెల్వపుగొమ్మతె  
 చేతులందపుం | దలిరులె కేలుదోయి నెఱతాపులపూపులె గోళ్లుతేనియన్ | ధొలం  
 కెడుపండ్లగుబ్బగవ లోతగుతొట్టయె బొడ్డుపండ్లకై | చెలువుగదొట్టివెల్వడిన చీమల  
 బారులె యారుకన్గొనన్|| ౧౦౪|| ఉ|| తమ్ములుకన్నుదోయి బలితమ్ములుమేలిపిఱుం  
 దులెంతొ గుత్తమ్ములు గుబ్బలేనుగల తమ్ములునెన్నడలెన్నమించు మొత్తమ్ములు  
 మేను కెంపుసయితమ్ములు చేతులు కమ్మవిల్లుచేతమ్ములు చూపు వీనులకితమ్ములు  
 పల్కులు ముద్దుగుమ్మకున్|| ౧౦౫|| ఉ|| ఆసగుమోముచక్కదన మాబిగిసిబ్బెపు  
 గుబ్బదోయి యొప్పా నిలుపేదకొను సొగసావెలిదక్కు పిసాళిచూపుడం | బానిడు  
 వాలుగన్నెకుకు లాజిగినిద్దపు మేనిసోయగం బానునుసోగపెన్నెరుల యందమయారె  
 యెయ్యారికే తగున్|| ౧౦౬|| క|| అమ్మచేకంటి చక్కదనమ్మంతయం జెప్పదర  
 మ్మె నాతిపిఱుండు నందమ్మెన్నంగ నెకనాడొ| నెమ్మగపెన్నంగ నెక్కనెలయకొం

ఋషీ॥ ౧౦౭॥ శీ॥ అనుచుపండియు నేమియోయనఁగడంగు । చిలుకనటజేతనే  
మాన్చి చెలువుమీఱఁ బలికెనాతండు తాళమోచిలుకరాయ । వలడు నీమాటకడ్డంబు  
వత్తునిపుడు॥ ౧౦౮॥ శీ॥ నన్నుపైరించి నేనిపుడెన్నఁబోవు । పలుకువిని దానికిని మాటు  
వలుకవలయు । వింతదోపంగనాతోడనింతదనుక । తేటగానీపుపలికినమాటలందు॥ ౧౦౯॥  
క॥ “వెలిచాననడుమనుంచిన । యలరెడు సంపంగిమొగ్గ” యని చెప్పితివా । చెలువను  
నామెయొనర్చెను । కలుగును వేఱొందు తెఱఁగు కలయదిచెపుమా॥ ౧౧౦॥ శీ॥ అనినఁ  
జిలుకపలుకునొవెలిచానయె । చేసె నానెలంతఁజెప్ప కింత । వలకు నున్మిసైపవలయును  
బయనంపు । తొందర మునుచెప్పఁదోచదయ్యె॥ ౧౧౧॥ నీ॥ నలువరాణియుఁదాను  
గొలుపుండియొక్కనా డచ్చరల్ చనుదెంచి యాడిచనిన । పిమ్మటఁ గొంతసేపమ్ముద్దు  
గుమ్మల చక్కఁదనంబులు చాలఁబొగడి । మాటవెంబడి వారిసాటివారలఁజేయఁ దన  
కెగా కొరులకుఁదరముగామి । మాటికిఁజెప్పిన మగఁడుఁ దానునుజేయ రాదువచ్చు  
ననెడువాడుసల్పి । వారిమీఱువారి నెచేయవచ్చుననెడు । మాటపట్టింపుఁబట్టియమ్మచ్చె  
కంటి । యీచెలిసెనర్చి పంతు నెగ్గించుకొనియె । నలువగరువంబు దిగజాతెనాటనుండి॥  
౧౧౨॥ క॥ ఈయతివఁబోలనలువకుఁ జేయంగాఁదగిన నేర్పు చేకుటమినిజం । బోయే  
లిక చేకురెనే । నాయనయెందైనఁ జేయఁదామున్నెపుడూ॥ ౧౧౩॥ నీ॥ దారిసేతెం  
చుచుఁ దడవొండొరులతోడ వెలఁదిచక్కఁదనంబె వేయిసొశ్శఁ । బొగడిమెచ్చుచు  
నామెసొగసునకెవ్వండొ తగుమగండని యింతతడవుమేము । పరికించుచున్మి నిప్ప  
ట్టున మిముఁగాంచి మీచెల్వుకనులారఁ జూచిచాల । మదిసచ్చెరువుఁబూని మాలోన  
నేడుగా కలికికీడగువానిఁ గంటిమనుచు । సంతసముపట్టఁజాలక సరగడిగుచు । నంటి  
మీతండ తగుననివింటివిగదా గడియయును మాకునిచ్చటఁ దడయఁదీల । దేగివత్తుము  
మఱచిపోయెదపుసున్ను॥ ౧౧౪॥ క॥ అనివీడ్కొని రాచిల్కలు వినత్రోవను మీది  
కెగసి వెసఁజూపునకు॥ గనఁబడకసాగిపోయెను । గనుచుండెడితేనిచూడ్కి కళవళ  
పడఁగె॥ ౧౧౫॥ వ॥ అనిన తరువాతికత చెప్పమని జనమేజయింపడుగుటయు॥ ౧౧౬  
సుగంధివృత్తము॥ పొన్నగున్ననెక్కి గొల్లపువ్వుబోండ్లతోడుత॥ వన్నెమీఱఁ జేతు  
లెత్తి పల్వరొక్కచెల్వున॥ జెన్నుగొఱ మొక్కకున్నఁ జేలలియ్యనంచు నాడన్న  
పంతు గెల్పుకొన్న యట్టిదిట్టవేలుపా॥ ౧౧౭॥ కందము॥ గోమూత్రికాబంధము॥ దరి  
విసమిడః జచుకొమ్మం । బారిగొని తెలివొండు పైడిపుట్టమురాయా । పొరిఁగసవొడలను  
గ్రమ్మం । దెరిపిని జెలినందుఁనూడి దిట్టగురాగా॥ ౧౧౮॥ గద్యము॥ ఇది శ్రీమదాప  
స్తంబసూత్ర లోహితసగోత్ర శుద్ధాంధ్ర నిరోఽప్య నిర్వచన నైషధమహాకావ్యరచనా  
చాతురీధురంధర సద్యశోబంధుర కంఠకూరి వంశ పయఃపారావార రాకాకైరవ  
మిత్ర సుబ్రహ్మణ్యమాత్యపుత్ర సుజనవిధేయ వీరేశలింగ నామధేయప్రణీతంబయిన  
రసికజనమసౌరంజనంబను ప్రబంధరత్నంబునఁ బ్రథమాశ్వాసము॥



## ర సి. క జ న మ నో ర ం జ న ము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

క॥ నీరి యెడవాంకతోమ్మున | నిరపుకొనంగొలుచువారి నెల్లరనెమ్మిం దిద  
ముగ నేలుచుండలికా | బరగన్నెలకొన్నవేల్పు వలమురిదాల్పా॥ ౧॥ వ॥ అంత వైశం  
పాయనుం డటమీఁద నడచినకత జనమేజయన కిట్లని చెప్పందొడంగె॥ ౨॥ చ॥ వల  
పులమేలుకొల్పు తెరువర్లతలంపని కీడు చల్లగా|ద్వులకును మగ్గిపట్టు మరుపున్కికి  
వేడనితోడుపాటు రా|చిలుకలమేలు జాజికిని జెప్పంగరానివిసంబు గండుఁగోయిలల  
కు నోముపంట చెలువేమననామనివచ్చె మెచ్చుక॥ ౩॥ గీ॥ వీరకవచ్చునామనితేని  
రాకకలరి తొంటివసపుచీరెలువిప్పి తోఁపుచీర | లెలమిఁదీరె చెల్వలుదాల్చి యెఱ  
కమౌసంగు పగిదిఁబండుటాకులురాలి చిగురలాదవె॥ ౪॥ నీ॥ చెట్లకన్నిటికిని జెడి  
మున్నెపోయిన సరిలేనితావులు మరలఁగలిగె | జాజికొమ్మకు మున్నజరగని మరుతూ  
పులరనిన సెకటియనంటకుండె | గోయిలగమికెల్ల గ్రుడ్డప్పటియనుండి గలకాకి  
మూఁకల చెలిమివదలె | బెనుమావికొమ్మకు బెద్దతడపులేని కోయిలవల్కుల కొమరు  
గలిగె | నింతకెన్నడు నిలుకడ నెఱుంగనట్టి గాలికిమ్మయి నెమ్మదిచాలఁగలిగె | జెప్ప  
సెప్పనె యామనియొప్పిదంబు | చిలువయెకిమీనికైనను నలువకైన॥ ౫॥ నీ॥ పొంక  
మగుచుఁజను పూపుగుత్తులసెప్పి కోయిలవల్కుల కొమరుమిగిలి | ముద్దులుగుల్కెడు  
మొగలిరేకులమించి చెలువంపుఁబావటఁజెన్నుమీటి | వింతవింతలతీరె దొంతులసాగ  
సూని పలుమల్లెమొగ్గల చెలువుదాల్చి | బొట్టుగలకడింది పాలుపుననలరారి మోవి  
చిగురుల బల్తీవిఁబడని | యాముతేనుఁగు నడకల నల్లదనరి | కన్నులకుఁబండువాన  
రించెఁగాన లచ్చి | యెల్లవారికి సంతసమెదలలోన | వెల్లిగొలిపి యయ్యామని నెల్ల  
తఱిని॥ ౬॥ గీ॥ పురుడులేకుండ నక్కానపువ్వుబోడి | యలరుకొమరుఁగనిన పల్కు  
లాలకించి | యీమలేకుండ నత్తటినెల్లపులుఁగు | గములుఁబిల్లల బెట్టంగఁగడఁగె  
గడఁక॥ ౭॥ చ॥ కొలఁకులనాడుచుం బొగడగున్నల డాగుడుమాతలాడుచుం దొల  
గక చ్చల్లులాడి పుపుమమ్మగఁజిమ్ముచుం దీవెతూగుటుయ్యెలనునూఁగి పువ్వుపొదరం  
డ్లనుదూఱికదల్చి తోటలో | నలరులు రాల్చుచుందిరిగె నామనిఁదెమ్మెర పిన్నలెయ్యె  
డ॥ ౮॥ చ॥ వలిపుపునీటికాలువల పజ్జలకుంజని యొలలాడి మేల్పులువలదాల్చి  
గాడ్పు నైఱజాణఁడుమెల్లనఁబూవుఁదోటలో | నలరులకొమ్మజేరి చిగురాకుముసుం  
గుఁ దొలంగఁజేసి యివ్వల విరిగుబ్బగుత్తులను వ్రాలుచుఁబైకొని తావులంఁటెడుక॥  
౯॥ చ॥ అలరులతేనె వానగను హాయిగ్రమాయుచు నేగుతేఱిచా | పులులుములలి  
జేలంగు మొయిలుంగమిగాఁగఁ జేలంగిహాయు కోయిల రొదనెమ్మిహూతగను నెల్లడ

గొజ్జంగిపూవునీరువం. కలగమిగాంగనెప్పి ననకాటుచెలంగెను వానకాటనకా || ౧౦ ||  
 నీ || వాతెఱమఱుంగై పలుచాలుచాచ్చునఁ జిగురాకులో లేతమొగడలమర | గబ్బి  
 గుబ్బలనెప్పు కప్పటాసరులునాఁ బూకగుర్తులఁ దేఱచాలుదనరఁ | నైదోయినలఁదిన  
 గందంపుఁబూ తనాఁ గొమ్మలఁబుప్పొడి కొమరుమీఱఁ | జెమ్మటపోవీఁచు చిటువీవెన  
 యనంగఁ బండాకుగాలిచేఁ బ్రక్కఁగదలఁ | బొదలువేమక ముట్టులు మాటగట్టఁ  
 జాలుసింగారములు వెదవల్లుచున్న పూపుఁదోటను నైసేసితావి తియ్యకన్నెమామిడి  
 యొక్కటి చెన్నుమీఱ || ౧౧ || నీ || వలిగాలిమెయినేల పయిరాలువిరిచాలు వేసలి  
 దిగజాటు విరులుగాఁగఁ | బువుకోస నెనలేని పాలుపూసుననతేనె జూబ్బిలుచెమ్మటసోస  
 గాఁగఁ | బలుకొమ్మలను సొమ్మనీలు తుమ్మెదలదిమ్ముజాఱు కప్పటాసరులు గాఁగఁ  
 జిగురేయెడలమేయు బిగిఁగూయు పలుకోయిలలపల్కు లలగిల్కుపలుకుగాఁగ | దఱ  
 లుపుప్పొడిచిటులుగందంబుగాఁగఁ | జిలుకపలుకులు చెలువారవలపులెసఁగఁ | గానకన్ని  
 యు యూమనితేనిఁగూడి | యురువిలుకాని కయ్యంబుసలిపెనపుడు || ౧౨ || చ || చిగు  
 రుకటారినుఱి వెడసింగిడికేలనమర్చి సూరెలం | దగిగొఱవంక పాఁజుగడు దాడిగ  
 రావడి నారిదీటుచుం | బొగకునఁజిల్క తేజిమళుపుల్ దుమికింపుచుఁ దేఱులార్వఁగా |  
 జగములమీదికి నె్వడలె : జక్కెరవిల్తుఁడు మచ్చరంబునకా || ౧౩ || వ || అట్టియామని  
 యందు || ఉ || పన్నుగనన్నమిన్న చెలువమ్మటు వీనులవిందుగాఁగ మున్నన్నదివిన్నవించి  
 చిలుకట్టగమిన్నునఁ జన్ననంజియకా | గన్నియరూపుకన్నుగవఁ గట్టినయట్టుగ బిట్టు  
 తోఁపఁగాఁ | గన్నులవింటిదంట తనకైవడిచూపెను గ్రీడిపైవడికా || ౧౪ || నీ || కనఁ  
 డెట్టయెదుర నిల్చినవారలనునైనఁ గనియెనేనియు నఱగంటఁజూచుఁ | జెవిఁజూనుపఁ  
 దొరులుచెప్పెడుమాటలఁ జూనిపెనేనియు నేమిటనుచునడుగుఁ | బలుకరించఁడు  
 తనచెలి కాండ్రనైనను బలుకరించిన వెడపలుకుపలుకుఁ | బిలిపించుకొనును తాఁ బలు  
 చూటుతిండికి నెంతసేపఁటికిని నేగకుండు | మిన్నుమన్నునుగానక మెలఁతమిఁది | కూర్కిఁ  
 బలువంత వలవంతఁ గుండుచుండె | నడుమసిరియత్తుకొన్నచో మిడిసిపడెడు | ములువ  
 మానిసింహోలి యప్పుడమితేఁడు || ౧౫ || నీ || గట్టువిల్కాని నెక్కటి నొరిచినగండు  
 చెటుకుబిల్తునిమీఁదఁ జెల్లదయ్యె | మింటిమీనును గూలమీటినయుచుటింతి కనుమీల  
 మీఁదను గదియదయ్యె | వింటివారలనెల్ల వెఱపించులావన్న బొమవిండ్రపైఁజూపఁ  
 బొసఁగదయ్యె | జగసులెల్లనుగెల్పు తగటుక్కులిపిఱుందు దీపులమీఁదను దిపురదయ్యెఁ |  
 దొల్లిదోవది పెండ్లిముందల్లమీను | నెక్కయేటునఁ బడనేనియున్ననాఁటి | మగతనం  
 బేమియు సచటమగునిమిను | నెడటసాగింపలేడయ్యె నిపుడుక్రీడి || ౧౬ || క || చాల  
 మునుచిల్కచెప్పఁ | నాలించినచెలిపిఱుందు నందపుఁజూపుకా | నేలకుఁగోలకుఁదెచ్చె  
 ను | వాలాయము తేసిమేనుఁ బలుడెందంబుకా || ౧౭ || గీ || ఎన్నితీసినఁగ్రమ్మట నెప్ప  
 టట్ల | యూరుచుండె | బల్తూపులున్నవాని | రెండఁమూడమ్ములున్న మరుండె గలి

చె॥ సహహసలువచెయుపుల నేమనఁగవచ్చు॥ ౧౮॥ ఉ॥ ఆమనిఁగోయిలల్ చిలుకలా  
మనినేయఁగఁ దాళలేక లోఁదామరకంటి నెన్నుచును దామరలింపఁగరాని కోర్కె  
తో । వేమఱుఁడుంటవిల్లుగొని వేమరుఁడేయఁగ నెచ్చికుందు నా॥లేమనుజూడ కిష్ట  
డెటులేమనువాఁడ నటంచునిచ్చులు॥ ౧౯॥ గీ॥ ఏకతంబున ననబోడినెదనుదలఁప  
నేకతంబున ననవిల్లుఁడేయకుండు॥నలవిరుంటను ననదూపులల్లఁదొడిగి యలరువింటను  
నడయాడు నరదమెక్కి॥ ౨౦॥ వ॥ ఇట్లు చెటుకువిలుకాఁడు పలుపు కలుకుటంపట  
నెఱకులుదూర నూరువలేక యాకవ్వడి పడంతుక తనకన్నులం గట్టిసట్టులయినఁ దన  
లోఁదానిట్లని పలవింపందొడం॥౨౧॥ చ॥ కలికిరొ యిప్పుడేమి యలుకాయలుకా  
పలుకాడవిట్లు నన్నలమటఁబెట్ట నాయమగునా తగునా తెగునాయఁకింతట॥ వల  
పిది యేలుకొమ్ము మగునా తగనా పగనానియట్ల న॥ దలఁపఁగ జాలిచూపవలదా  
వలదా వలదాళనేర్తువే॥ ౨౨॥ ఉ॥ నాయనుఁగు నె్వలంది తగునాయను నీవెత  
పైచువాఁడ నే॥నాయనుమీఁదఁ దాళఁగలనాయను నన్నిటులేచ నాయమా॥నాయనుఁ  
గూర్కిదప్ప నగునాయనుఁ జక్కని గుఱ్ఱమావిగు॥నాయనుఁ గిన్నఁజూప నదనా  
యను నేఁబగవాఁడనాయను॥ ౨౩॥ వ॥ అనిమఱియుం దనలోన॥౨౪॥ ఉ॥ దాని  
మెఱుంగుఁజెక్కులును దాని చవుల్లులకించు మోవియు॥ దాని నిగారపుందొడలు  
దానికనుంగవ దానిగుబ్బలు॥ దాని యొయారపున్నడలు దాని చొకారపుమేని  
చెల్వము॥ దానిమొగంబునందమును దానిమొయల్లనఁగాంచు తెన్నఁదో॥ ౨౫॥  
వ॥ అనియిట్లు॥ గీ॥ పుడమియంతయుఁ గలిగియుం బొడవుమలల । వంటి పసిడిగుట్ట  
లుగల్గి పడఁతిపిఱుఁడు । దీవులను జిన్నుపొన్ను బిందియలఁగోరు । ననయమాతఁడు  
దొరలకుఁ దనివిగలదె॥ ౨౬॥ నీ॥ నెలఁతుకమోవి తేనియలానఁగాఁగోర నేచవియు  
ను నాల్కకెక్కదయ్యె । బడఁతుకమైతావి పసయెఱుంగఁగఁగోర ముక్కునకేతావి  
సొక్కదయ్యె । జిలుకలకొల్కి నున్నలుకులువిసఁగోర వీనులకేపాట వెలయదయ్యె ।  
గ్రాల్గంటినెఱ సోయగముఁజూడఁగాఁగోర నెండేదికన్నులకొప్పదయ్యె । దలిరుబోఁ  
డినెమ్మొయి మెత్తతనముగోర । నెడలికిని బడదయ్యె వేటొకటిసోక । నేమిచెప్పడుఁ  
గవ్వడియింతినెక్క । దానిఁదక్కంగ మఱి యున్నవానిమఱచె॥ ౨౭॥ గీ॥ ఇట్లు  
నెలఁతమీఁది యెదఁద్రిప్పఁగాలేక । యలరుఁదోటకేగ నన్నియచటఁ । జక్కఁబడు  
నటంచుఁ జనియెఁబూఁదోటకుఁ । జెలులుకొందఱవలఁ జేరిరాఁగ॥౨౮॥ నీ॥ క్రొన్నన  
గుత్తులు చన్నులఁదలపించుఁ దుమ్మెదల్ కురులచెల్వమ్ముఁజూపుఁ । జిగురుటాకులుకేలి  
చెలువంబువెలయింను నేనుఁగుల్మెన్నడ నెన్నఁజేయు । దొండపండులుమోవి నిండు  
చెల్వముఁజెప్ప సంపంగిననముక్కు పెంపునుడుపు । నరఁటిచెట్లు తొడలయందమ్ముఁ  
గాన్నించుఁ జిలుకలుపలుకుల చెలుపుదెలుపుఁ । జానరూపును మఱవంగఁగానకేగఁ ।  
దెఱవరూపుఁ దక్కఁగ నన్నిమఱచిపోయె । దప్పనేతా నెక తెఱంగుఁ దలఁచుకొనఁగ

దయ్య మొండొకతెఱంగుః దాఁదలఁచుననుట॥ ౨౯॥ ఉ॥ కమ్మనితెమ్మఁదెమ్మెరలు  
గ్రమ్మఁగఁ గమ్మనివింటిదంట పూవమ్ములు చిమ్మజుమ్ముమని యాముసఁడుమ్మెద దిమ్ము  
ద్రమ్మర॥ గొమ్మలనెమ్ములిమ్ములను గూయఁగఁజెమ్మట గ్రమ్మితమ్ము లొక్కుమ్మడి  
దొమ్మిసేయ దొరయమ్మలికం బువుఁదోఁటఁ గ్రమ్మఱు॥ ౩౦॥ నీ॥ అదెకొమ్మ  
కాఁబోలు ననిదాయఁగాకున్నఁ జెట్టుకొమ్మయటంచుఁజెప్పఁదివురు॥ గలికికప్రంపుఁ  
బల్కులనిచేరుఁ గనకమ్మద్దుగంబూరంపుముక్కలనును॥ మోవిచివురటంచుఁబోవునుగా  
కున్న మోవిజెట్టలయాకు మొలకలనును॥ విరిగుబ్బలవెయంచు నరుగునుగాకున్నఁ  
బూగుత్తులంచును బొసఁగఁబల్కుఁ॥ గానలోపల నెల్లడఁ గానిపించు॥ నలరుదీవెలఁ  
గోయిలపలుకుగముఁ॥ బొన్నకాయల మంకెనపూలఁజూచి॥ చెలిమికాండ్రకుఁ దన  
గుట్టుతెలియకుండ॥ ౩౧॥ వ॥ అప్పడొక్క చెలికాఁడు విశారదుండనువాఁ డది  
యెల్ల నల్లన నుల్లంబునం దెల్లంబుగాఁదెలిసి మెల్లనఁ దనప్రోడతనంబు వెల్లడిగాఁ  
గవ్వడియొడలు నెవ్వడిందడవి యాతనితోడ జాడగా నిట్లనియె॥ ౩౨॥ ఉ॥ దేవర  
మేనికాక చలిదేతెడు తావులఁగుల్కుకొమ్మలం॥ దావల మేలికొమ్మఁగని యారసి  
యావిరిగుబ్బగుత్తులు॥ బ్రోవగుకప్రపుంబలుకు మొత్తములుం బలుమల్లెమొగ్గలు॥  
మోవిచొకాటపుం జిగురుఁబూనికఁగూర్చినఁ గాకమానునే॥ ౩౩॥ గీ॥ ఇపుడు కాక  
దీఱ నెందైననారసి॥ గొబ్బననుగడంగి కూర్చిచిలుక॥ వెలయుపంచదార పలుకులు నీ  
కబ్బి॥ జేయవలయునేమి చెప్పమయ్య॥ ౩౪॥ వ॥ అనిసంఘూరిమిచెలికాని నేరుపు  
మాటలచేత నాతండు చిలుకకుం దనకు నడచిన నుడువులచందంబును దనడెందం  
బొక్క చక్కెరబొమ్మపయిం దగిలి మక్కువం జిక్కియన్నతెఱంగును నెఱింగెనని  
తలపోసి తెంపుచేసి యింక నెయ్యనికడం దన యుల్లంబులోని కోరిక చెప్పక కప్పి  
పుచ్చుట కన్డంబుకాదనియెంచి వెంటవచ్చినవారి నెల్లర నాయాపనులుచెప్పి సొగ  
నంపి మంతనంబున సంగడికానితో రాచిలుకలు వచ్చినదిమొదలుకొని నేఁటిదనుకం  
జరగినదంతయుం భూసగ్రుచ్చినట్టుగాఁ దెలిపి యిట్లనియె॥ ౩౫॥ ఉ॥ ఇట్టుగనుండె  
నాతెలివి యెల్లనిఁకేమని తిట్టుకొందు నాఁడట్టులు ప్రేముడింజిలుక యాచెలిగుడ్డులె  
తెల్పుచోఁ జెవింపెట్టక యూరకుంటి నిటుమించినదానినె త్రవ్వకొంచు నేఁడిట్టులు  
కమ్మవిల్లు విరియేటులు నాఁటఁగనుంటినక్కటా॥ ౩౬॥ ఉ॥ గుట్టునఁజేడె వీడడుగఁ  
గోరిక లీరికలెత్తినొరికిం॥ దొట్టినయంతఁబరతమున దోసపుసిగ్గొక టడ్డువచ్చిన॥  
గట్టిగ నూరునొక్కఁ దమిగన్నదనీయకకట్టిపెట్టి యాపట్టున రాచనీటు గనుపట్టఁగ  
వట్టిమెఱుంగువెట్టితి॥ ౩౭॥ ఉ॥ ఏనపుడంతయున్వినియు నిట్టటువల్కక యూర  
కుంట యేమో నగుఁబాటుగాఁదలఁచి ముందరనెద్దియఁ బల్కుఁగొంకి నా॥యానతిఁ  
బొందిచిల్క చనియవ్వల నెల్లిదమైతినంచయో॥ తానెదఁ జిన్నవోయెనొకదా యింక  
దానికి నేమిసేయదు॥ ౩౮॥ క॥ అనిమిగుల వగలఁబొగిలెడు॥ ననుఁగుంజెలికాని

లోనియలజడివోవన్ | జనుపున మాటలుచెప్పుచు | గొనిచనియె విశారదుండు కొం  
 డొకయెడకున్ || ౩౯ || క || అటునెయ్యనిగొని చనుచున్ | దటుకునఁ జెలికాండ్ర  
 కెల్లఁ దగుపనులెలమిన్ | దిటపుగనుజెప్పి వారల | నటునిటువడిఁబంపివేసి యక్కఱ దోఁ  
 పన్ || ౪౦ || వ || ఇంతంతనరాని సంగడికాని వలవంతందలంచి తలవంకించి మరునిమీదఁ  
 గినుకవాడమి || ౪౧ || గీ || మూడుకన్నులవానితో మొనసిమున్ను | చచ్చిబ్రతికియు  
 వలఁతుఁడఁ చలముతోడ | వేయికన్నులదేవర బిడ్డమీఁది | కేమిగంబునవచ్చితి విపుడు  
 మరల || ౪౨ || గీ || అనుచుమరుదూరి ముందుచేయంగవలయు | కర్ణమెదలోనఁ దలపోసి  
 కాంచియొకటి | మదికిసరివడ్డపిమ్ముటఁ బొదలువేడ్క | సరగఁగ్రీడికిల్లునెయివిశారదుండు ||  
 ౪౩ || నీ || మ్రుచ్చులచేనల్ల పుడమివేలుపునిన్న నాపును గోల్పోయి యాటమునఁ  
 దనయాపువిడిపింపుమనుచు నీయొద్దకుఁ బరువెత్తుకొనివచ్చి పలుఁదెలుఁగుల | వేడిన  
 నాతని విన్నపంబాలించి కనికరంబున మదికరఁగఁబాటించి | విల్లుతెచ్చుటకును వెడలి  
 పరాకున నన్నద్రోవదితోడనున్నతఱిని | బడకయిలునీపు వడిఁజూరఁబాటుకతనమున్న  
 మీలోన మీరుచేకొన్నయట్టి | కట్టుపాటున నొక్కయేడఁజేసిపు | పుడమివలగొనితిరు  
 గంగఁ బూనలేదె || ౪౪ || క || ఈపండ్రెండునెలలు నే | నొపికనీతోడఁదిరిగి యొక్క  
 టవినుమే | నాపడఁతుకయూరారసి | మేపగిదినినైననీకు నింతినిగూర్తున్ || ౪౫ || గీ || ప్రతి  
 కడచనునందాఁకఁబదిగనీపు | తమకపడకుండ నెట్లైనఁదాళుకొమ్ము | పిదపనీకోర్కిపండిం  
 తుమదినినమ్ము | మనుచునొడఁబడఁగాఁజెప్పియతనిగొనుచు || ౪౬ || గీ || చనియెరాచనగ  
 రికి విశారదుండు | క్రీడిపయనంపువేడుక క్రేళ్లుదాఁట | నెప్పుడెపుడంచు నిముసంబె యే  
 డుగాఁగ | నుండఁజిత్రాంగదయఁదనయూరియందు || ౪౭ || ఉ || ద్రోవదివెండియపు  
 డొకచూపునమచ్చెపుజంత్రమే నెనఁ | చావలవీరువారునటనాడికొనఁజెవులారవిన్నదొ |  
 గాపుననాటనుండి మదికవ్వడియందు నెనిల్పియుంట సంతావిరివింటిదంట యలరక్తులు  
 చిమ్మెను గొమ్మ తొమ్మునన్ || ౪౮ || గీ || ఇంతతెలుఁగంటి దొరపట్టి నెదనునిలుపఁ  
 దనకుఁ దెలుగంటితనమబ్బెననఁగ నపుడు | విడిచెనిద్దర తిండియు నుడిగిపోయె | ప్రొద్దు  
 లెంతయఁ బడఁతికిఁ బొడపులయ్యె || ౪౯ || గీ || నిదురలేకుంటఁ జెమ్మటనించుటయు  
 ను | వెలసిమానిసితనమును వేల్పుఁదనము | నెపుడు నెమ్మేనఁగాన్పింప నెల్లతఱిని | గాంచె  
 నరమోహు క్రొల్లంటి కన్నుదోయి || ౫౦ || నీ || పువ్వులుముడువదు పూబోడియయ్య  
 వి తొవవిందునస్లని తూపులనియె | యద్దంబుఁజూడదు ముద్దియదానఁ గన్నడుసూ  
 ము మున్నీటిపాపయనియె | కురులుచేముట్టదు విరిబోడియయ్యవి క్రొవ్వాగులుమ్మెద  
 గుంపులనియె | చెలులపల్కులు విసదెలనాగయవియెల్లఁ జిక్కిమొత్తంబుల పల్కు  
 లనియె | యంతకంతకు వలవంతవంతదోప | మరుఁడు పూముల్కులడరించి కరమునేవ  
 నెడదఁగవ్వడిపయఁగోర్కి యేపుచూప | సన్నగాలియె నెమ్మేనిచెన్నుచూప || ౫౧ ||  
 చ || చెలులనుమాటికింగదుముఁ జిల్కలఁబల్కులునీసడించు నఁ | చలఁదలుచున్ || నెమళ్ళ



నైగిసారెకుఁ బాటఁగఁదోలు గండుఁగోయిలపలుకుల్ వినందలఁకు నేఁచికలంచును  
 గోరువంకలఁగలికిమదింగడింది వెతగల్గిన రోతలుగావె యన్నియున్॥౧౨॥ గీ॥ బోటి  
 నెమ్మేను బంగారమాటనపుడు కమ్మవిల్కానిచిచ్చునఁ గరఁగుచున్నదోయనంగ మైఁ  
 జెమ్ముటయొప్పుమీటి వెల్లువగుచును బాటెను బెల్లుదనరి॥ ౧౩॥ నీ॥ ఆవెల్లతత్తడి  
 యతఁడొడలేర్పక నెలనువెండ్రుకఁగట్టఁ జులకనగునె యల్లమానిసిసింగ మక్కునఁ  
 జేర్పక యింఁచువిల్చిని బెదరింపనగునె యాపజదొరచక్క నామోముదార్పక కొద  
 మరాయంచలోఁ గొనఁగనగునె యల్లజగముచుట్టమలరించియేలక తుమ్మెదదెమ్ముపై  
 గ్రమ్మనగునె యనుచునయ్యింతి సగమగునంతకంత కొగినిలిచినచోట నిలువకురిండుఁ  
 బెల్లఁదనముపూను వెన్నెలకును దలముడుంచుఁ బలికువిల్కానికాఁకకుఁదాళలేక॥  
 ౧౪॥ గీ॥ చిగురుబోడికిఁగోయిలల్ పగవియయ్యె కొమ్మకెంతయూఁ దెమ్మెరమాళ  
 యయ్యె నలరుబోడికిఁ గట్టనివయ్యెఁదేంట్లుఁ దమ్మికంటికి రేఁతేడు దాయయయ్యె॥  
 ౧౫॥ చ॥ మరునకుఁదూపునేనరయ మామపునీపునుగాననట్టిచో నిరువురకిట్టి పట్టిపగ  
 యేటికిఁ బాటియెయంచుఁదెల్పి చండురుమదిదేర్ప నాతనినెదుర్కొనఁ దామరచేరెనో  
 యనన్ దరియఁగఁజేర్చె జామచెయి దామరచేక్కున వెచ్చనూర్చుచున్॥ ౧౬॥  
 ఉ॥ కన్నులకాటుకంగలసి కల్కిచనుంగవమీదఁజిండు వాల్మన్నులనీటితుంపరల గారవ  
 మెన్నఁగనయ్యె నయ్యెడన్ జెన్నెసలారుతామరల చెల్వపుఁదేనియలానియంతటన్  
 గ్రొన్ననగుతులంగదియు కోరికనేగెడు తేటులోయనన్॥ ౧౭॥ ఉ॥ పుత్తడిచాయ  
 మోమునకు ముక్కునకట్టికిఁ జెక్కుఁదోయికిన్ బొత్తుకవెల్లఁదమ్మినుపుఁబువ్వును  
 జిందమునిగ్గుటద్దమున్ గుత్తగఁబోల్చి కబ్బముల కూర్పరులాడినమాటచెల్లెనానిత్రఱఁ  
 జానమేను తెలుపెక్కెను బువ్విలుకానికాకలన్॥ ౧౮॥ ఉ॥ అప్పుడు ముద్దరాలి  
 వితమారసి సందియమొంది నెచ్చెలుల్ మెస్పొదవంగఁజేరఁజని మేకొనియింఁచుక  
 పట్టిచూచి కేల్మిప్పులమీదఁబెట్టినటు నెట్టనఁదోచిన నుల్కుచెంది యామొప్పుల  
 కుప్పతోడఁ జెలులాక్కట నిట్లనిరుమ్మలంబునన్॥ ౧౯॥ వీనదోయికిఁజాల విరడు  
 సేయుచువీణ మెల్లన కొనగోట మీటవేమి ముద్దపల్కుల నింపుపుట్టంగ నెప్పుడుఁ  
 బెంపు నుచిల్కలఁ బిలువవేమి యటచేతఁజప్పటల్ చఱచి హెచ్చరికతో నింటి నెమ్మళ్ళ  
 నాడింపవేమి చవితిచండురుదూరు చక్కనినుదుటిపై తేటకస్తురిబొట్టు దీర్పవేమికలికి  
 రాయంచబోదలగారవించి తీరుగానెన్నడల్ తగదిద్దవేమి మేలిమిపసిండి క్రొంజాయ  
 మీఱఁజాలు మేన నాడెపుఁదొడవులు పూనవేమి॥ ౨౦॥ గీ॥ మగువ నీతెఱఁగేమి  
 యో మాకుఁజూడ వింతఁగాఁదోచుచును గడువెఱపు గొలుపుచున్నదిదె వేడుకొనె  
 దము నిమ్మమేము చెచ్చెరను నీదుమదివంత చెప్పవమ్మ॥ ౨౧॥ గీ॥ ఎంతవేడిన మది  
 పంత నిగురుబోడి సిగ్గుపంపునఁ జిప్పునఁజెప్పలేక యుల్లమల్లాడఁ దలవంచి యూర  
 మన్న మఱియు నిట్లనిరప్పుదామగువలెల్ల॥౨౨॥ ఎట్టిగుట్టును మాతోడనిట్టిదనుచుఁ

బిలిచిచెప్పకుండిన నేమొ పెద్దయొట్టటంచు బాసఁజేసియు నిప్పుడకటమఱుఁగువెట్టఁ  
 దలఁచుట మిక్కిలివింతయయ్యె॥ ౬౩॥ క॥ మనలో నిట్టివిగలవానియని మఱిమఱి  
 మెడలువిటువ ననుఁగుంజెలితో మనమనుకొన్నదియిచటనె॥ కనికరమెనయంగ మఱు  
 వఁగావలెననుచు॥ ౬౪॥ గీ॥ అల్లద్రోవది పెండిలియపుడు క్రీడిచేసిన కడిందిపను  
 లును వానిగన్న॥ యతనిచెలువంబుఁ జెవులార నాలకించుకతనఁ దనడెందమొక్కట  
 నతనిమీద॥ ౬౫॥ క॥ తగులుటెఱిఁగించి యిప్పటిదగు తనతెఱఁగెల్లఁదెలిపి యనుఁ  
 గుంజెలియం॥ దగమణిరేఖంగనుఁగొని॥ తగులుపడంగను నెలుంగుదానిట్లనియె॥ ౬౬॥  
 చ॥ కలుగునెలేదొ కన్గవకుఁ గన్నులవిల్తుని నేలఁజాలు వేల్పులదొరపట్టి చక్కఁద  
 నముంగని పొంగడు నట్టిమేలులో॥ దలఁపఁగ నావలెన్నిగులఁ దక్కువనొములు  
 నొచినట్టి క॥ న్నెలకది మైపయింగలుగునే యడియాసలుగాక తొయ్యలీ॥ ౬౭॥  
 క॥ ఎక్కడినేనెక్కడి టే॥డక్కున ననుగారవించు నతఁడనుకొనియం॥ టెక్కడ  
 యీవలపుఁగడలి॥ నెక్కటినేనీచుటేడ యీవేసటతో॥ ౬౮॥ ఉ॥ ఎవ్వరిఁబం  
 పుఁదానఁ జనియిప్పుడు చెల్వునితోడనావెతల్॥ నెవ్వడివిన్నవించి తననేరుపుచూపి  
 మదింగరంచఁగా॥ నివ్వలవంతనెక్కరణి నీఁగుడునక్కట చిల్కలైసను॥ దప్పులకేగ  
 కియ్యెడను దాపుననుండిన నన్నుఁగాచుఁగా॥ ౬౯॥ క॥ అనుచుండఁ దలఁపులోననె॥  
 చనుడెంచెను జిలుకకవయం॥ జదలుననటకు॥ వినిటెక్కచప్పదొక్కట॥ ననుఁగుం  
 జెలులెల్ల టెప్పలార్పకచూడె॥ ౭౦॥ గీ॥ చేరవచ్చి చిత్రాంగద చేతిమీఁద॥ వాలి  
 ముద్దిడి నేమంబువరుసనడిగి॥ వలుకువెలఁచుక తమ్మియ్యఁబంచినట్టి॥ యీగిఁజూఁకుల  
 క్రొవ్విరులెలమినిచ్చి॥ ౭౧॥ చ॥ నలువజగంబునందలి వినందగువింతలు కొన్నితెల్పి  
 యీ॥వలఁ దమ కూర్చి నెచ్చెలిని బాఱఁగనుంగొని యామెమేను మిక్కిలి వసివాడి  
 యుండుటయం॥ గీడ్వడిమోమునఁ దొంటితెల్పి యి॥మ్ములఁదిలకింపరామియును ము  
 న్గల సంతసపాటులేమియు॥ ౭౨॥ క॥ కసిపెట్టి డెందమంజున॥ వనటందిగులాంది  
 తోడివారలనెలమి॥ ననబోడి యట్లుచిక్కుట॥కును గతమడుగంగ వారు కూరిమి  
 మీఱ॥ ౭౩॥ ఉ॥ మున్నలమింటిమీను నెకముల్కినిగూలిచి క్రీడి ద్రోవది॥  
 గొన్నతెఱంగు జవ్వనులకుం గడునాసలుగొల్పురూపును॥ గన్నదివేయినొళ్ళ ముడు  
 కల్గనియాడఁగ నాలకించి యీ॥యన్నులమిన్నపొంగి మొదయాతనిపై నెలకొల్పి  
 నెవ్వగ॥ ౭౪॥ క॥ కుంచుచు నెవ్వరితోడన॥ డెందంబునకోర్కి వెల్లడింపక లో  
 లో॥వంతురి యంతంతకుమెయి॥ యందముచెడి సన్నగిల్లి యలసగమైన॥ ౭౫॥  
 ఉ॥ తత్తరమిందిదీనికిఁ గతంబెఱిఁగింపఁగదమ్మయంచు మే॥మిత్తటి వేయిచందముల  
 నీమెనువేడిన నెట్టకేలకు॥ బిత్తటి యంతయుందెలిపి బేలతనంబునఁ బల్కులాడి  
 తా॥ నుత్తలపాటుతోడ మిము నెక్కటఁ బేర్కొని మీరలుండిన॥ ౭౬॥ క॥ తన  
 కియ్యెడఁ గడుతోడయి॥ పనిపూసీకడిందికోర్కి పండింతుగదా॥యని వేచియున్నదిదె

మ!న్ననమీచెలి నప్పగించినారముమీకుఁ ॥ ౨౨ ॥ ఉ॥ మా బరువంతయుం దొలఁగె  
మాచెలియన్నియుఁ గూర్చినార మింకిబలితంపుఁ గన్జమెటు లీరలుదీర్చెదరో శుడియ  
నకాజాబిలి చల్వచూపులను జామనుగన్దొని మంజువాణి గా!రాబముమీఱనిట్లనెఁ గర  
మ్మును దేనియలొల్కువల్కులకా ॥ ౨౩ ॥ నీ॥ మేమిద్దఱముమున్ను మీయొద్ద నెల  
వొంది నలువడిగమ్మున కలరువేడ్క । మింటను జనుచుండి మిట్టలుపల్లముల్ చదును  
నేలలయట్ల మదికి దోఁచ । కుప్పముల్ పల్లెలుఁ గుప్పవోసినయట్లు కనువిందుగాఁగను  
గానఁబడఁగ! చెలుపులుమడుపులుఁ జిన్నయద్దపుబిళ్ళ లట్లుచూడ్కికిఁ జాలనందగింప!  
వేడ్కపడుచును నెడనెడ వింతలెల్ల । నుండొరులతోడఁ జెప్పకొం చొక్కచోట!  
నూరిపఱగడ సింగారమెలుకుచున్న! పూపుఁదోటలో నెక్క కొమ్మవిక్రింద ॥ ౨౪ ॥  
నీ॥ బవరిగడ్డమువానిఁ బవడంబుఁ గ్రొత్త చెందొవడంబుఁ దెగడు కేల్దొయివాని! తలిరు  
చాయమువాని వలతేనినిందుకల్వలతేనినగియెడు చెలుపువాని! తళుకుఁజెక్కులవాని  
తమ్ములమీలమొత్తమ్ములనగు కన్నుదంటవాని! తేనెమాటలవాని తేటలుఁగప్పఱా తేటల  
నగునీగతీలువాని! చెలులతోడను ముచ్చటల్పలుపువాని! కవ్వడినిజూచి యాసోయగం  
బునకును! నచ్చెరుపునుందుచును గ్రిందికల్లడ్గి! కంటిమాతనిఁ గన్నులకఱపుతీఱ ॥ ౨౫ ॥  
నీ॥ దొరలేనిదొరమోవిదొండపండెన్న నేచిలుకలకొల్కిలోఁదలఁపకుండు! పుడమిదోలిక  
మేలిబుజము తూడులఁజెప్ప నేయంచయాన కన్నిడకయందు । నలతేనిమోము  
వెన్నెలతేని గొనియాడ నేకల్వకంటి లోనంచకుండు । నెడయనిపొక్కిలి. మడుపు  
తెక్కెన్ననే జక్కవచంటిలో సుక్కుకుండు । నట్టిజెగజెట్టిఁ జేపట్టునట్టిమేలు!  
పొదలు నిమ్ముద్దరాలికి నెదవె నేనిఁ బదిలముగఁ బదియార్వన్నె పసిఁడితోడ । మంచి  
కెంపునుగూర్చిన మాడ్కియనుచు ॥ ౨౬ ॥ క॥ తలపోసియతనిఁగన్దొని! వెలయన్దుముఁ  
దెల్పికొంచు వెలఁడుకనచోచి! బలుకులవెంబడిఁబేర్కొని! చెలువెల్లనుబొగడి మున్నె  
చెప్పినదానకా ॥ ౨౭ ॥ క॥ చెప్పినదంతయునూఁకొని । యప్పట్టున నాతఁడిట్టునట్టును  
ననకా!చొప్ప మఱపించి నేరుపు!చొప్పడ వేటొక్కకతకుఁ జొన్నెనునన్ను ॥ ౨౮ ॥  
ఉ॥ అంతియచాలునంచుఁ దటుచాడక యత్తతీనూరకుండి నా!యంతనుబోయితిం  
బయనమై నెలవాయనయొద్దఁబొందివి । స్పృంతలనల్వవీటికిని ముద్దయ నీమది గొంతి  
పట్టిపై । నింతగనిల్చియుంట యొకయింతయు నప్పడు నేనెఱుంగమి ॥ ౨౯ ॥ క॥  
అనిమఱియు నేమొచెప్పఁగ! జనుచిలుకంజెప్పనీక సడలినతాల్మికా! గనుఁగొనల నీరు  
కారఁగ! ననియెం జిత్రాంగద గడు నడలుప్పొంగకా ॥ ౩౦ ॥ క॥ అక్కటికమించుక  
యలేక క్కటికితనంబు బూన నగునాయుల్లం! బక్కట క్రీడికినదియును! నిక్కము  
నేఁజేసికొన్న నెఱదోసమెకా ॥ ౩౧ ॥ చ॥ పసితనమేగి జవ్వనము వచ్చినయంతటినం  
డి నెమ్మదికా! విసుపక కోరుచెల్వుఁడటవేసను నెల్లకయంట యిద్దయకా । బస  
దటుగంగ వీనులవిసంబడియం దెగలేకమేనిలో నుసురులు దాల్చెదస్వేతలకోరిచి



యెంతటి దోసకారిసో॥ ౮౭॥ క॥ వానింగలయఁగనగునని । యేనెంతో యాస  
 పొంది యిన్నాళ్లుండం । గానేటికి నిటులాయెను । వానింగలయలేని దొక్కబ్రతుకే  
 తలఁపఁ॥ ౮౮॥ ఉ॥ ఆసనుద్రెంపలేక యిటులందనిమ్రూఁకుల పండ్లకూరకే । వేసర  
 గొంతుసాచినను వీసమువానియుఁ గూడివచ్చునే । మీసరివారు మెచ్చుకొన మేను  
 తొలుంగెదనమ్మలార నా॥ యాసలు నేటితో విడుపుఁడందఱుఁ గేల్లవమోడ్చి మ్రొక్కె  
 దఁ॥ ౮౯॥ వ॥ అనునంత నబ్బిత్తఱి చెలికత్తెలు తత్తరపడి యింతంతనరాని యుత్త  
 లంబున రంతులునేయించుఁ బలుపురు పలుమాటలాడి యోబోటి స్తందలింపఁజూచిన  
 నచ్చిలుకకలికియుఁ దనలోన॥ ౯౦॥ ఉ॥ కైకొనకుండరాదు మనకన్నులముందట  
 నేడెపుట్టి టే॥ పేకడతేలువారి మనమెందఱఁజూడము చావనంగ వే॥ టేకొనితేరఁగా  
 వలెనె యేనిక నెప్పరికించి లోని యీ॥ వీకనడంపకుండినను వేయెటుపో నెటువచ్చు  
 సోకదా॥ ౯౧॥ వ॥ అని తలంచి యామించుబోడిం దిలకించి॥ ౯౨॥ గీ॥ ఏల  
 యీలాగునిండిన యింటిలోనఁ గుడిచికూర్చుండి పనిలేనిగొడవయొకటి । పైనివేసుక  
 పొగలెడుపడఁతమిన్న । చాలుఁబడివేలువచ్చె నీచలమువిడుపు॥ ౯౩॥ గీ॥ తానుబోయిన  
 పిమ్మట దేనితోడ । నైనఁబనియేమి తెంపునేయంగవలదు । తలఁపఁజనునమ్మ నీయంత  
 దానికిట్టి । వెడఁగుపను లక్కటా యెంతవెట్టివీపు॥ ౯౪॥ ఉ॥ చానరొ పోలుపొం  
 దెలుఁగఁజాలక యూరక కుందనేల నెద్రీనె ననంగఁగొట్టమున నీవలిగూజను గట్టుమ  
 న్న నే॥ మైనను జెప్పఁగాఁదరమె యాతఁడునాడటు మాటుపల్క కే॥ మానినదానికిం  
 గతము మన్ననవిన్ననుగాక నాకింక॥ ౯౫॥ గీ॥ అనుడూ నాచిలుకలకొల్కి యవలఁ  
 జిలుక । చెప్పఁబోయెడు శుద్ధిని జివరదనుక । వినెడువేడ్క యువ్విఘ్నూర వెచ్చ  
 నూర్చి॥ యీవలావలి చెలులతో నిట్టులనియె॥ ౯౬॥ గీ॥ మదికలంకఁజేసి యిది య  
 నంగాఁదగు॥ నిదియనఁదగదనెడి యెలుకలేక । యేమియోపలికితి నింతెకాకుశురులు॥  
 విడువఁదలఁప నంతవెట్టినమ్మ॥ ౯౭॥ గీ॥ అకట నవుటాలకూరకేయన్నమాట॥ నిజ  
 ముగాఁబట్టి యిపుడింత నెలఁతలార । పట్టిపల్లార్చి నామీఁద వట్టి లేనిపోని వాడువే  
 యఁగఁ బాడియానెమికు॥ ౯౮॥ గీ॥ రవ్వపెట్టక యింకనైన రమణమీట । జాలి  
 మెయిఁజిల్క యేదియో మేలిపలుకు॥ చెవినివేయంగ నుంకించెఁ జెలియలార॥ వినఁగ  
 నీరఘుమ్రొక్కెదవీనులలర॥ ౯౯॥ వ॥ అనుడు నప్పడప్పడంతులెల్లఁ జప్పడునేయక  
 యొప్పలకుప్పయగు నప్పలుఁగుచెలువ యొప్పిదంబుగాఁ జెప్పఁబోవు మెప్పుమాటల  
 చొప్పాలింప వల్లంబులువిఘ్నూర నూరకున్న నాచిలుకకలికి కలికిపలుకుల నాచెలువల  
 చెవులకుఁ జివులుగొలుపుచు గిలుకుటెలుంగున నిట్లని చెప్పందొడంగ॥ ౧౦౦॥  
 గీ॥ అబపూవుఁదోటలోఁ బలుకువెంబడిమున్న పొలఁతిస్తీరూపు నే॥ బాగడినపుడు॥  
 వెలపుడెందములోనఁ గలిగియుఁగొండత యొక్కింతయను ను వెలికుబ్బనీక॥ యగ్గలం  
 బుగఁదొట్టునిగ్గుకతంబున దానినంతయు మదిలోనెయడఁచి॥ కల్లగుట్టాకయింత కా

స్థింపఁబై టికి నౌనుగాదనుమాట యసకయందె | నువిదరో యంతెకాని వేటొండు  
కాదు | వినుము వినిపింతుఁ దరువాతవెట్టియగుచు | వలపుతలకెక్క నాతఁడు మెలఁగి  
నట్టి | నడతచందమించుక తేటపడఁగనీకు || ౧౦౧ || ఉ || నిన్నను నల్వవీడుకొని నే  
నరుదెంచుచుఁ గంటిఁ ద్రోవలోఁ బెన్నకుఁజేరువం గనులవిందుగఁ జెన్నగునెక్కకోన  
యం | ఇన్న గుడారముం దఱిసియొప్పేడు మామిడిగున్నకింద వేగన్నులవేల్పుపట్టి  
చెలికాఁడొకఁడూతగఁ గూరుచుండఁగన్ || ౧౦౨ || క || కనివారేమనుకొందురొ | విన  
వలెననివేడ్కపొడమి వెసనాలేఁత్రాఁకునకుండిగి యొకకొమ్మను | బనివడినేఁగూరుచుంటి  
బడలికవాయన్ || ౧౦౩ || వ || అయ్యెడ నాకవ్వడి వెడవిలుకాని యలజడిం దెలివిచెడి  
యిదితగు నిదితగదనియెడి యెఱుకలేక యెదుటఁ గనుపడువాని నెల్లందడవి యిట్లని వల  
వింపందొడంఁగె || ౧౦౪ || నీ || అలలారయంచ తొయ్యలులారమీరైనఁ జిత్రాంగదకు  
నన్నుఁజెప్పఁగలరె | తొగలారమేలి సంపఁగులార మీరైనఁ జిత్రాంగదకునన్నుఁ జెప్పఁ  
గలరె | పొదలార గండుతుమ్మెదలారమీరైనఁ జిత్రాంగదకునన్నుఁ జెప్పఁగలరె | విరు  
లార చలువతెమ్మెరలారమీరైనఁ జిత్రాంగదకునన్ను జెప్పఁగలరె | యెంతవేడిన నొక  
రైన నించుకంత | పలుకనైనను నాతోడఁబలుకరేమి | యేనుజేసిన తప్పితమేదియైనఁ  
గలదె యెల్లరు నన్నిట్లు చులకనేయ || ౧౦౫ || గీ || నేమముననేను బండ్రెండునెలలబట్టి |  
యిన్నియేళ్ళకుఁజని గ్రుంకులిడినయట్టి | పున్నెముననైన నాకు నాపువ్వుబోడిఁ గాం  
చుమేరైన నొకసారి గలుగరాదె || ౧౦౬ || క || అని పెక్కువగలఁదలఁకెడు | ననుఁ  
గుంజెలికాని లోనియలజడితగ్గన్ | మనమిదెచని చిత్రాంగదఁ గనుఁగొందమునుమ్మి  
యెల్లి కన్నులుతనియన్ || ౧౦౭ || క || అందాకసొార్చుకొమ్మని | కందువమాటలను  
జెల్లికాఁడొకఁడవో | డెందమునందలికుందున్ | డిందింపుచునుండ నపుడ నేనును  
గడఁకన్ || ౧౦౮ || క || నీయెదయాతనివయినిటు | లోయింతిరొ తగిలియుంట యొ  
క్కింతయు నే | నాయెడ నెఱుఁగమిచే నీ | చాయలవచ్చితిని సంతెచాలునటంచున్ || ౧౦౯ ||  
క || నమ్ముమిది నేటతేపటఁ గొమ్మాని న్నెదకికొంచు గొబ్బునఁటేడి | యిమ్మునకేతెంచి  
నినున్ | నెమ్మింజేపట్టునీదు నెచ్చెలులరన్ || ౧౧౦ || గీ || కాన నూఱడియందుము  
నేనుబోయి | యిపుడ మీతల్లిదండ్రుల కెలమిమ్రొక్కి | వారిసేమంబు లారని వత్తుమ  
రల | ననుచుదిగ్గున రాచిల్క లరిగెఁజదల || ౧౧౧ || క || చిలుకలటుచన్నపిమ్మటఁ జెలి  
కత్తియలంతిపురికిఁ జెచ్చెరఁజెలువన్ | బిలుచుకొనిపోయిరూఱడఁ | బలుఁదెఱఁగుల  
దిటపుగఱపి పాయనికూర్చిన్ || ౧౧౨ || వ || అటుతరువాత నడచినకత చెప్పమని  
జనమేజయం దడుగుటయి || ౧౧౩ || మాలినీవృత్తము || జగము లరయువాఁడా  
సాదులం బ్రోచుటేఁడా | పొగరుఁ బనులగొంగా పూపబల్వెన్నదొంగా | పగయెఱుఁ  
గనివేల్పా పైడిపుట్టంబుదాల్పా | వగలుతొలఁచుమిన్నా వానిగన్ గొల్లపిన్నా || ౧౧౪ ||  
కందగర్భిత మణిగణనికరము || చిలువదొరపఱపుచెలుపునఁ, జెలగన్ | నీలుగుల నడ

చెడు \* నిరిచెలిమగఁడా । నలువయఁగొడుకయి నలుపుగ, వెలయక । బెలుకుఁ  
 బగతుర \* బిగిచెఱుచుదొరా॥ ౧౧౮॥ గద్యము॥ ఇది శ్రీమదాపస్తంబమూత్ర లో  
 హితసగోత్ర శుద్ధాంధ్ర నిరోఽప్య నిర్వచన నైషధమహాకావ్య రచనాచాతురీధురంధర  
 సద్యశోబంధుర కండుకూరి వంశపయఃపారావార రాకాకైరవమిత్ర సుబ్రహ్మణ్య  
 మాత్యపుత్ర సుజనవిధేయ వీరేశలింగనామధేయ ప్రణీతంబయిన రసికజన మనో  
 రంజనంబను ప్రబంధరత్నంబున ద్వితీయాశ్వాసము॥



ర స క జ న మ నో ర ం జ న ము.

తృ తీ యా శ్వా స ము.

క॥ నీరియం బలిమియ సేమముఁ దిరముగ మదినమ్మి కొలుచు దిట్టలకెల్ల॥  
గరమున్నెనరుననిచ్చుచు । నరయచు సాకులనుబ్రోచు నలకరివేల్పా॥ ౧॥ వ॥ వైశం  
పాయనుం డటమిఁదనడచినకత జనమేజయన కిట్లని చెప్పందొడంగ నట్లు చెలికత్తి  
యలు పొత్తుగ నత్తెఱవం గొనిచని మనికిపట్టుచేర్చినఁ బేర్చినమరుచిచ్చునకుఁ దాళఁ  
జాలక చాల జాలిందూలుచు వారలసేమరించి॥ ౨॥ నీ॥ అలమోవి దొండపండనివచ్చు  
చిల్కల జివ్వాజివలపులు సడలఁద్రోయ । బుజముతూడులఁజూచి పొరివచ్చునంచలఁ  
చురుముక్తొమ్మిగిలింత తొలఁగఁద్రోలఁ చనుపూపుబంతులఁ గనివాలుతేఁటుల ముక్కు  
సంపఁగిమ్మిగ్గ మొనసితటుమ । కయికొమ్మల నదల్పఁగావచ్చు తెమ్మెరనుకట నూగారు  
పామొడుగఁజేయ । కలికిరూపును గనిచేరుకమ్మవిల్లు । బలఁగముల నాకలికిరూప పాఱఁ  
జేయ । బోటివెడలెను బూవులతోటకపుడు । చెలులదిగనాడి యెడఁబాటు చెలువఁ  
గూడి॥ ౩॥ నీ॥ అంతనింతులెల్ల నెంతయఁదలఁకొంది । యింటఁజెలినిగానకెల్లచోట్ల ।  
పెదకి తత్తరించి వెలఁకులుత్తలమున । నలరుఁదోటఁజేర నరుగుదెంచి॥ ౪॥ చ॥ కనిరెల  
దోటలో వలపుగ్రమ్మెడు తమ్మి కొలంకువంకఁ జిక్కినినదేసె యేటిచిటుకాలువ  
కావలిమావిక్రేవఁ బిన్నిన నెలఁతాలమేలిపని నిద్దపుముద్దుటరుంగుచెంగట॥ బొసరిన  
కమ్మచెంగలువ పుప్పొడి తిన్నియయొద్ద ముద్దియ॥ ౫॥ వ॥ కని యిట్లనిరి॥ ౬॥  
చ॥ ఎటువలెమమ్మఁబాసి యిపుడిచ్చటికొంటిగ వచ్చితమ్మ నీవెటువలెఁ బూవునీటి  
పెనువెల్లువలీదితివమ్మ నీకుకాశ్శేటువలె నూర్చెనమ్మ వెలదీ యిటు పుప్పొడితిన్నె  
లెక్క నేడెటువలె దూరితమ్మ పొదరిండ్ల నయోతగునమ్మ యిప్పనున్॥ ౭॥ ఉ॥ నీ  
చెయిదోయి కెంజిగురు నీనునువాతెఱ దొండపండును॥ నీచనుపూపుగుత్తులును  
నీచెలువారు బుజంపుఁగొమ్మలు॥ జూచినఁగోయిలల్ చిలుకజోటులుఁ దుమ్మెద  
చాలుఁ దెమ్మెరల్ । హఁదెలి యించుకైన నిను నాఱడిపెట్టక నిల్వనిచ్చునే॥౮॥ నీ॥ ఒడ  
లెటుంగక మరుఁడుండి మండిపడును గూడితేఁటులు కాటుకూతలఱచు । వదరుచుఁ జి  
ల్కలు వడిఁబండ్లకొలుకును పరువెటుంగక యంచఁ బారసాచు । కదిసికోయిలపిండు  
కన్నులెట్టిగఁజేయఁ బొగరునగోర్వంక లెగిరిపడును । మొయిజిల్లుమనగాలి మీదిమీదికి  
వచ్చుఁ గన్నుగానక నెమ్మిగంతులిడును । గోలతనమున బలుముద్దరాలవగుట । వచ్చితివి  
గాక యొరులిట్లువత్తురమ్మ । యించువిలుకాని దడములకిక్కయైన । కాటుకోనకు  
మెంటిమైఁ గలువకంటి॥ ౯॥ నీ॥ సారెసారెకువీచు చలుతెమ్మెరకాదు తియ్యవిల్లెల  
వానితేరుగాని । యలచెట్లనలరించు నామనిదొరగాఁడు పచ్చవిల్లుని దళవాయిగాని ।

వరువులెత్తెడు గొఱవంకగుంపులుగావు తలిరాకువిలుకాని దండుకాని । తావి గుబు  
 ల్కొను తమ్మిమొగ్గులుగావు కమ్మవిల్తుని తూపుగములుకాని । తేనెలానివెడలు తేఁటి  
 పాటలుగావు । మొనయుమరుని నారిమోతగాని । కెలనవిరియు కన్నెగేదంగి పువు  
 గాదు । పూలవిల్తుచేతివాలుగాని॥ ౧౦॥ వ॥ అనిచెప్పనప్ప డప్పడంతుక కంతకంతకు  
 వలవంత వింతయయి చూపట్ట నప్పట్టునఁగల వింతలుచూపి వంత మఱపింతమని యెం  
 చి మించుబోం డ్లమ్ముద్దరాలిం బూలుగోయదము రమ్మని తోడుకొనిచనుచునిట్లనిరి॥  
 ౧౧॥ ఉ॥ అల్లదె చూడుమోమగువ యాదేశఁ దెమ్మెరపేరియెమ్మెకాఁడల్లనఁదీగ  
 పైదలి యుయారపుమంచు వయింటఁబాసినకా । మెల్లనపూవుగుత్తులను మేల్చునులా  
 తలిరాకుచేతులకే । బెల్లుగమాటఁగాఁదివిరెఁ బెంపగుసిబ్బితి యట్టిదేకదా॥ ౧౨॥  
 చ॥ చిలుకలకొల్కి కన్గొనుము చెన్నగుతీవియఁ జిల్కకాట్లచే । నలరుచుదొండపండు  
 దనరారెడు డెందమువొంగఁ జెల్వునిం । గలసినపంటినెక్కులను గందియు ముద్దులు  
 గుల్కుచున్న యుగ్మలిచెలువంపు కెంబెదవికైవడిఁ గ్రాలుచునున్నదెంతయుకా॥ ౧౩॥  
 చ॥ కనుఁగొనుముద్దుగుమ్మ సరగకగనుఁ గల్వలువిచ్చిముందటకా । జనిచనినెమ్మిగొండ్లి  
 యటసల్పఁగఁజాగెను బువ్వుఁదేనియల్ । గొని పొగరెక్కి తుమ్మెదలు గుంపులుకూడి  
 చనంగదవ్వులకా । గనుఁగొని నల్లమబ్బనుచు గ్రక్కున లోఁదలపంగఁ బోల్పుమీ॥ ౧౪॥  
 ఉ॥ అక్కడఁగోయిలాక్కటి రవంతయఁ బల్కుటమాని యాకులే । మెక్కుచుఁ  
 బెక్కునాళ్లు గుఱిమీఱఁగఁ గాననునిల్చియెప్పుడు । నిక్కపు మావిలేఁజిగురు నిప్పున  
 నెప్పుచుఁదమ్మికంటితాఁజక్కఁగఁనైకొనెం దబిసించందము నీనుడిమెచ్చువొందఁగకా॥  
 ౧౫॥ చ॥ కరువలిపిన్నమెల్లఁజని కమ్మనితావులు గ్రుమ్మరించు నబ్బరపుఁ గొలంకుఁ  
 జేరు తనపోకకునడ్డయి నిల్చియున్న యాదరిబలురక్కను తలఁకఁ దద్దఁ దలల్డును  
 మాడివేల్కిడికా । విరులనుద్రుంచి కొమ్మకును వ్రేగుతొలంచెను గంటివేచెలీ॥ ౧౬॥  
 గీ॥ అలరుకొమ్మలు చెలువులనల్లఁబొంది । కొమరుపూపలఁ గాంచెనొ కొమ్మచూడు ।  
 మలరుకొమ్మలు చెలువులనల్లఁబొంది । కొమరుపూపలఁగాంచుట గొప్పయగునె॥ ౧౭॥  
 వ॥ అని మఱియును॥ ౧౮॥ నీ॥ ఏమనవలతేఁడు ప్రేముడిపుట్టంగఁ గలసిడెందంబు  
 లో మెలఁగునమ్మ । చలువలతేఁడు నిచ్చలు వేలుపులత్రోవ విడిచి యావంతయను  
 నడువఁడమ్మ । మొలదోటలోని కోయిలమొత్తమేతటి నోరెత్తిమాటాడ నొడునమ్మ ।  
 జింకతత్తడిరొతు చెలఁగియొకప్పడు నొకరికంటఁబడకయుండునమ్మ । తెల్లవాఱతడవ  
 యంచలెల్లవిడువ । కెంతదవ్వున వినువాఁకకేగునమ్మ । యట్టివారలచే నెగ్గుపుట్టు  
 టెట్లు । ఎలదువలవంత యొకయింతవారివలన॥ ౧౯॥ చ॥ మొగిళులఁజూచిసంతసముఁ  
 బూనునెమళ్లును నంచపిండు, సరిపఁగిపువు తావులంగొనెడి పయ్యెరతుమ్మెదదిమ్మ,  
 తమ్ములం దగిలికలంచుజాబిలియఁ దామరచాలు, పొసంగిమన్ని యోముగుదరొ  
 సాగదేరిగొని ముందుమరుండరుదెంచునీపయికా॥ ౨౦॥ నీ॥ నీకంటఁబడినేలనిలుచు

నే మరుదాలు నిలుపుగ్రుడ్లుపడి తానీరుచొరక | నీమాటవిన్నఁ దానిలుచునే మరుతేజి  
తోకత్రెంచుక కానఁదొలఁగిచనక | నీమోముగన్నఁ దానిలుచునే మరుమామ దిగఁ  
జిక్కిబయలునఁ దిరిగిచెడక | నీచేతఁబడ్డఁ దానిలుచునేమరుబాకు వడఁకిమాఁకులనంటి  
వట్టుకొనక | మిట్టిపాటుచు నెగరిపాటట్టలంపుఁ | ద్రిమ్మరితనంబుఁ గలుకుతనమ్ముమాని |  
మునిఁగి దాగి పఱచి కూలి చనియెనేని | యెంతమండిపడిన మరుఁడేమిసేయు || ౨౦ ||  
చ || దరిచెడికానప్పల్వకియె దండులు, తూపులువిచ్చిపోయె, దేరరుదుగమూలపట్టె,   
జెలువారునీడంబులు నీటిపాల్పడె || విరివిరిపోయె నారియును, విన్సిగదాలుపు కంటి  
మంటలకొ | మరుఁడునునీల్లెఁ గొందలముమానుము పూవిలుకాని దాడికి || ౨౧ ||  
చ || ఇట్లు నెచ్చెలులెచ్చరించుచుఁ దోడుకొని చనుచు || ౨౩ || వృషగతొరగడ || కలికికలికి  
మొగంబులం గడఁగప్పఁగప్పరపుంచుమారము | పలుకుపలుకులుగాఁ జనకంటివంకవంక  
రగఁజననేరము | పొదలుపొదలుదాయఁబోక ననుబోటిబోటిగమి వెన్నెనడుపు | మె  
దలమెదల వెఱపుదోప నిట మేలమేల కను పెద్దనుడుపు | కానకానన యేలుదటియకు  
కన్నె కన్నెఱఁజేసిచూడకు | మానుమానును గుట్టునివ్వెఱ మాటిమాటికి మమ్మువీడకు |  
కొమ్మకొమ్మలపండులెల్లను గోయఁగోయని కూయుఁజిల్కలు | నెమ్మి నెమ్మినిజూడు  
మల్లదె నీడనీడను దానికుల్కులు | చెలువచెలువగు పువ్వునీరొగి జిలుకఁ జిలుకరాలి  
చెఁబూలను | నలరు నలరులురాలెఁ గన్గొను మన్నమన్ననసేయవేలను | దనరఁ దనరవ  
ణములూడ నెఱతావి తావిదిరమ్మనిచెలికి | ననుచు ననుచుచేమంతిపొదకు నల్లనల్లనఁ  
జనె నొకకలికి | మంచిమం చినుమంతకప్పిన మావిమావిడిది మున్నెప్పడు | మించు  
మించులబోడి పోదమె మీదమీదడయడఁగ నిప్పడు | తెఱవతెరువది తిన్నగాఁజని తేని  
తేనియవాఁకతాఁకడు | నెఱయు నెఱయుప్పరిగవేడుక నించు నించుక కాకసోఁకడు |  
పొగడపొగడఁదగి తాపులననబోడి పోడిమిమిఱఁగ్రాలెను | పగలుపగలు మొగముతో  
నెఱపి వాడివాడిమిఁ దమ్మితూలెను | నెన్ననెన్నఁకు గొజ్జఁగులపూ వింత వింతగలేడు  
దాయుము | కన్నె కన్నెగేదఁగి క్రొన్ననఁ గడఁకఁగడకన్నెత్తికోయుము | కొనకకొనకటు  
లేల చూచెడు గోరగోరఁట పూలుబ్రుంపవె | మొనయు మొనయురియాడు సంపెగ  
మొగ్గ మొగ్గకతేనింపవె | యేలయేలకిపొదవిరి మొత్త మెల్లమెల్లనరాల్పఁజాలపు | గోల  
గోలనుగొంచు నాకలిగొట్టుఁగొట్టుము నేలపాలపుఁ | జాలజాలగు కాల్వదరిఁజనఁ జాగి  
జాగిటుచేయ నేటికి | నాడ నాడుకోయిల యిపుడేమఱచె మఱచెనీనుడి నేటికి | జాన  
జానగు తావితావెదఁజల్లఁజల్లని బావిఁగందము | పూనిపూనికలెల్ల దీఱఁగ మొల్లమొ  
ల్లపుఁదావిగొందమె | యలనియలనిగపూలురులఁ జటియందయందఱుఁ గూరుచుండురె |  
వెలయ వెలయనరాని కొలంకు వేడి వేడితొలంచుకొండురె || ౨౪ || నీ || అడుగుల  
కెంజాయ లలముపట్టుచూచి తలిరాకుపడెనంగుఁ దలఁచివంగి | తనచూపుచాలు  
పర్వినపూలఁదేంట్లని చాచినకెంగేలు సరగఁదిసి | తగఁబల్వరునతెల్పు జిగిపర్వతీగల



మల్లెమొగ్గలటంచు గిల్లఁబోయి | యొడలిబంగరునిగ్గు లడరుమాఁకులఁజూచి సంపెంగ  
 ననలంచు సరసఁజేరి | యొండొరుల నవ్వకొంచు నయ్యవిదలెల్ల | విరులుకోయంగఁ  
 జూచ్చిరి వింతమీఱఁ | గలికినడకల సంచల గరువమడఁచి | యందియలు కాళ్ళ గళు  
 గళ్లుమనుచుమోయ॥ ౨౫॥ గీ॥ చిగురుటాకులు వడిఁద్రుంచెఁ జెలువయొకతే | యపు  
 డ చేతులకనిదీటునట్లుగాఁగ | మల్లెమొగ్గలవెసఁద్రుంచెమగువయొకతే | యలుకమెయిఁ  
 బంటఁ బగవట్టినట్లుగాఁగ॥ ౨౬॥ సీ॥ వడిఁబొన్నవిరిగోని యొకింబెట్టె సొక్కతే పొ  
 క్కిలితో సరిపోల్చుకరణి | వెసఁగోనిసంపంగివిరినిమూర్కొ నెనోర్తు ముక్కుతోడను  
 సరిపోల్చుకరణి | చిగురుజూంపముద్రుంచి చేతఁదాల్చె సొక్కర్తు పొరిఁగేలితో సరిపో  
 ల్చుకరణి | మొగ్గలిరేకులుగోట ముట్టిగిల్లె సొక్కర్తు మొగ్గిగోళ్ళతో సరిపోల్చుకరణి |  
 దొండపండునుగొఱకె నాతుకయొకర్తు | పొసఁగఁగెమ్మావితో సరిపోల్చుకరణి | తీవె  
 మెయినంటఁ జేయెత్తి తిగిచెసొక్కతే | పూని నెమ్మేనితో సరిపోల్చుకరణి॥ ౨౭॥ గీ॥  
 వెలఁదులమ్మాడ్కిఁ జిగురులు విరులుఁగోయఁ | దూలి నెవ్వగఁబొందుచుఁ దోటబోటి |  
 యొకటఁగన్నీరు నించెడు నోయనంగఁ | దొడిమెలను నీరు కారంగఁ దొడఁగెనపుడు॥  
 ౨౮॥ చ॥ ఇట్లు పూలుగోని యలసి సొలసి యమ్మగువలెల్లం జెమ్మటలఁ దొప్పదోఁగి  
 నెత్తమ్మికొలంకున నీరాడఁగోరుటయు నచ్చిత్రాంగద॥ ౨౯॥ గీ॥ మేలిమగఁదాలపట్టుల  
 మెల్లనడిచి | మెఱుఁగులీ నెడు రతనంపు మెల్లుడిగ్గి | వలపుగొలిపెడు తామరకొలనుఁ  
 జేరె | సొక్కనెచ్చెలి కేల్దమ్మి యూతఁగొనుచు॥ ౩౦॥ క॥ క్రొవ్వెదనించుకకనుఁగొ  
 ని | క్రొవ్వెదనించుకయువిడిచి గుంపుగనంచల్ | దవ్వలమొయిలని పాటెను | నవ్వల  
 పొలయు కొలఁకుదఱి నవ్వలివలన॥ ౩౧॥ చ॥ చెలువలు సొమ్ములు స్విలువచీరలు  
 సొడ్డునఁబెట్టిపావడల్ | బలుచనుకల్లఁగట్టి సరివారలఁజేరుచు నీరుచొచ్చి రా | పొలఁ  
 తులకొప్ప ముక్కుమొగముంగని యంచలుఁజేంట్లుజక్కవల్ | జళుకున నల్లమబ్బుజిగి  
 సంపెగచందురుఁడంచుదూలగ॥ ౩౨॥ సీ॥ చిలుకలకొల్కుల చేతులునడుగులు  
 నెట్టిదామరగుంపు నినుమడింప | ముద్దులగుమ్మల మోములుఁజన్నలుఁ బొందామరల  
 గుంపుఁ బుట్టఁజేయ | కలువకంటుల వాలుఁగన్నలచెన్నలు వాలుగన్నగమి నిబ్బడిగఁ  
 జేయ | క్రొవ్విరిబోడుల కురులమొత్తంబులు నాచుతీవెలపెంపు నలువరింప | నెలఁత  
 లెల్లను గుములుగానీరుచేరి | యింపుదళుకొత్తఁ బెల్లుగా నీచునపుడు | చెలువుమీఱిన  
 నెత్తమ్మికొలంకునకును | గరమువింతగఁ గ్రొత్తసింగారమొదవె॥ ౩౩॥ చ॥ చెలువ  
 యొకర్తుకెంజిగురు చిమ్మనగ్రోవి యమర్చి పూవుఁదే | నెలు చెలిమోముదమ్మివయి నె  
 మ్మినిజిమ్మినఁ గేలుదామరల్ | తళుకుమొగంబుజేరువకుఁ దారుచుటొప్పగుఁ బూవు  
 నీటికిం | దలఁకకు మేముగల్గనని తమ్ములు బాసటవచ్చు నచ్చన॥ ౩౪॥ గీ॥ ఒం  
 దొరులకేలుదమ్ముల సొక్కమొగిని | నెమ్మొగంబుల పయినీరుచిమ్మటొప్పె | దమ్మి  
 పూఁదేనియను జూపుచుమ్మోదలకు | మించుతమి నొగిరంబుగఁ బంచునట్లు॥ ౩౫॥

క॥ కుంకుముసోకంక నెలువయి॥ యింకొకయెడఁ బసపుసోక నెలవచ్చనయై॥ పొం  
కపుఁగాటుకసోకిన॥ వంకనలువయి కొలఁకు పలువన్నెల నమరె॥ ౩౬॥ నీ॥ కప్పు  
కొప్పలనుండి కాటుచుండెడునీరు చిటుతమబ్బుల వాసచినుకులట్ల॥ గబ్బిగుబ్బలనుండి  
కాటుచుండెడునీరు బలితంపుమలల పెన్నాకలట్లు॥ కమ్మమోములనుండి కాటుచుండె  
డునీరు సొగసుచందురు మంచుసోనయట్లు॥ కలికికన్నులనుండి కాటుచుండెడునీరు  
నెత్తమ్మిపూవుఁదేనియలయట్లు॥ వాతెఱలనుండి తగజాలువాటునీరు॥ పలుచసగు దొం  
డపంతులపాలయట్లు॥ వింతవింతలఁదనరెఁ గన్విందుగాఁక॥ లేమలటనీటిలోమున్ని లేమ  
సపుడు॥ ౩౭॥ గీ॥ పడఁతిమిన్నలుకొలఁకు వెల్వడెడుసప్ప॥ డొడలసంటిన నీటిబా  
ట్లొప్పమీటె॥ నేవళంబుగఁ బెరుగు క్రొందీవగములు॥ మొగ్గతొడిగినకైవడి ముద్దు  
గులుక॥ ౩౮॥ చ॥ తనతలఁకెక్కలంజూనిపి దాపుననెడ్డున నంచ పవ్వళించినఁ గని  
కట్టుపుట్టమని చేడియయొక్కతె కేలనంట ముక్కుననది కేల్వడింబాడువ గుబ్బెత  
గొబ్బున నుల్కిపాటున॥ వెనుకకువచ్చెదానిఁగని నెవ్వడినవ్విరి తోడిచేడియల్॥ ౩౯॥  
గీ॥ ఇట్లు కొలఁకువెల్వడివచ్చి యింతులెల్లఁ దమ రవణములు వల్వలుఁదాల్చి పిదపఁ  
బువ్వుబోడిని నై నేని పూలుకురిమి॥ సొసఁగ మొగమునఁ గన్తురిబొట్టువెట్టి॥ ౪౦॥  
గీ॥ మెల్లమెల్లనె యవరంజిమేడపొంతఁ బూవుదోటను గుజ్జుకొమ్మవిసీడఁ జెన్ను  
మీటెడు నెలతాలతిన్నెమీఁదఁ బొలఁతిఁగూర్చుండఁబెట్టి యాపువ్వుబోండ్లు॥ ౪౧॥  
క॥ జాణతనపుమాటల విన్నాణముచూపి చెలియమదనాటిన కుండుం॥ బోనడఁచి  
ప్రాడ్డువోవఁగ॥ వీడియఁగొనివచ్చి ముండుపెట్టినవేడ్క॥ ౪౨॥ గీ॥ తీగలువిగించి  
గుతికడుఁదిన్నపఱిచి॥ పూనివీడియను బుజంబుపైనిమోపి॥ కేలుసవరించి సారెల  
వ్రేలునిలిపి॥ యెలమిమీఱ జిత్రాంగదయింపుపుట్ట॥ ౪౩॥ నీ॥ క్రొవ్వాడికొనగోళ్ళ గ్రుచ్చి  
తంతులుమీటు నందంబు మదిజిల్లుమనికలంప॥ మురిపెంబుగాఁబల్కు ముద్దుటెలుం  
గున కల్లనఁగోయిల లరుగుడేర॥ సొరములుకలిపించి సొగసుగాఁ బలికించు వింతకు  
తాలెల్ల వెసఁగరంగ॥ మొయలుగాఁబాడెడు నెఱపైనపాటకుఁ జేరువమోడులు  
చిగురుపట్ట॥ తానునెవ్వడిఁ గవ్వడిపైనిమున్న॥ గూరిచిన తేటపాటను గూర్చిమీఱవీడె  
మీదను హాయిగా వెలఁదిమిన్న॥ వింతగాఁ బాడఁజూచ్చెను వీనులలర॥ ౪౪॥ ఉ॥  
అయ్యెడఁగ్రీడి వేడ్కమెయి నచ్చటికింజనుడెంచి మించి యాత్రాయ్యలిఁ గాంచుజా  
డ మదిఁదోచక యూరయచింతలోపల॥ నెయ్యనిఁగూడి యయ్యడవినిల్చి మెకంబుల  
వేఁటలాడఁగాఁ॥ జయ్యననెంచి కొంతవడి సల్పె మెకంబులవేఁట వింతగ॥ ౪౫॥  
గీ॥ ప్రోలిచేరువకానలోఁ బ్రొడ్డుగడవఁ గొంతవేఁటాడి మెగములఁగువ్వ గూల్చి॥ యేటు  
పడి పాటిపోయిన యెలుఁగువెంట॥ నంటిచనుడెంచి యూపాట యూలకించి॥ ౪౬॥  
ఉ॥ చెంగటఁబాటపాడుచును జెల్వలతోడను దోటలోనఁ జిత్రాంగదయమంట జాడ  
మెయి దవ్వులవారలచే నెఱింగి యు॥ స్పృంగుచుఁ జెల్లికానిఁగని పొంథాడఁగూర్చఁగ



మంచిసందిదే । ముంగలజేకుతెన్నడిగఁ బూనిక సల్పుమటంచు నిట్లనుకొ॥ ౪౭॥  
 చ॥ ఎటువలెనేకతంబచని యింతకడన్ననుగానిపించెదో । యెటువలెఁబల్కరించెదవా  
 యెట్టుగమన్ననలందిమించెదో । యెటువలె నేర్చుచూపెదవా యెట్టుగఁసూటిగ మాటలాడె  
 దో । యెటువలెమమ్ముఁగూర్చెనవా యాయది నీయది సున్నునెచ్చెలీ॥ ౪౮॥ చ॥ వెలఁ  
 దులుచుట్టునున్నపుడు వేటొకసందడి నున్నయప్పుడుకొ । వెలయఁగనాతెఱంగు కడు  
 వేగిరపాటున ముచ్చటించి యాచెలువకు నన్న విన్నపమునేయకు మన్నిట జాణ  
 వీపు నేనెలమిని వేఱచెప్పవలెనే తగునట్టులె చేయఁగాఁదగుకొ॥ ౪౯॥ క॥ ఒప్పుల  
 కువ్వయవంజను నప్పడఁతికి నామదిఁగల యలజడియెల్లం । జెప్పికరంచకయేమో । చెప్పి  
 తినని నీవసడ్డచేసెడుసుమ్మి॥ ౫౦॥ వ॥ అనిన నవ్విశారదుఁడు నవ్వి కవ్వడితోడ॥  
 ౫౧॥ గీ॥ ఎంత దేవరపనియన్న నింతలోనఁ । బూని వండించుకొనివత్తుఁ బొసఁగఁ  
 బలికి । యానతియెయన్న నెయ్యంబుగానుపించు । నెలనగవునవ్వి తలయట్టెయొగర  
 వైవ॥ ౫౨॥ చ॥ అలయది సన్నగానెఱిఁగి యాతఁడుసామిహసాదటంచు రెండ  
 దుగులు ముందుసాగి మొగమల్లన తేనిదెసన్మరల్చి చేతులువడిమోడ్చి సంతసము  
 దోపఁగ నిచ్చట నున్నయట్టులే । తలఁపుము పోయివత్తునని దారినిసాగెను వేగనేగఁ  
 గకొ॥ ౫౩॥ నీ॥ నెలతాల నేల పజ్జలఁగ్రాలుగొజ్జంగి పుపునీటియేటి వెల్లువలుదాటి  
 కపురంపు టంటికంబపుగుంపునంటిన తుదిదారిగోరింట పొదలుదారి । యల్లిబిల్లిగనల్లు  
 మల్లలీవెలనల్ల యెలతేఱిమేటి పాటలకునలరి । సురపొన్నగున్నల దరినున్నతెన్నెలపయి  
 సోలి మేలితేనియలుగ్రోలి । తావిచెంగల్వబావుల క్రేవనడిచి । కన్నెగేదంగిపొదరిండ్లు  
 గాంచిపెచ్చి । క్రొత్తజవ్వాజివలపులు గుత్తగాంచి । గుజ్జులేమావినీడల పజ్జనరిగి॥ ౫౪॥  
 మ॥ కనియెం బాటుఁడుతోటలోపలను వాల్చంటిన్నిగారంపుఁ గ్రొన్ననబోడికొ లత  
 మానఁగన్నియలమిన్నకొ బిత్రతేస్తుద్దియకొ । ననవిల్కాని కడిందిపూములికిఁ జానకొ  
 జాజిపూబంతి మించినమేల్వనె పసిండిబొమ్మఁ జెలియన్నింగారి లేజవ్వనికొ॥ ౫౫॥  
 నీ॥ తనయందమీనేలఁ దనరొందఁ బాలుపొంతు గట్టురాకన్నె యీకలికిమిన్న । తగ  
 మించుజిగిమెంచుఁ దనమించుమెఱయించు కలుములచేడె యీతలిరుబోడి । మెఱుఁ  
 గారువగమిటు మెయిసారుగల ముద్దుపలుకులకొమ్మ యీవసిడిబొమ్మ । తన యొప్పి  
 దమె యెప్పుడును నెప్పఁదగుగొనములతమ్మికొమ్మ యీముద్దుగుమ్మ । రుక్మనఁజని నే  
 నాయలరువిలుకాని । మిత్తినాతమ్మికంటి నామేలికొలఁపు । టరిదిసామి నాజగముచు  
 ట్టంబునిటకుఁ । దెచ్చెదను దీనిసొగసెల్లఁదెల్పియనుచు॥ ౫౬॥ వ॥ చనుచున్నతఱి  
 నచ్చేరువ నడయాడుచున్న యొక్కనెమలింజూచి చిత్రాంగద నెచ్చెలులతోడ॥ ౫౭॥  
 చ॥ అడుగులు మెల్లఁబెట్టుచును సచ్చటనిచ్చట నిల్చిచూచుచుకొ । వడిఁబొదరిండ్ల  
 చక్కికిఁ జివారుననేగుచు నెమ్మిజాట్టు బిట్టడరఁగవచ్చెడుంగనుఁ దొయూరులు మీర  
 లు పాటుఁడల్లదే । యెడపకవేడ్కమీఱ నెదురేగుచు వైకొనిరందు నేర్చునకొ॥ ౫౮॥

చ॥ అననిదెసందటంచుఁ దటిరదంజని పాటుఁడుకొమ్మఁగూర్చి యొయ్యసనను 'వచ్చె  
డుంగనుఁ దొయూచులు మీరలు పాటుఁడల్లదే' | యని చెలిపిండుతోడ మమునవ్వలఁ  
జూడకమున్నెయిట్లునీ | వనవినిసంతనుండి మదికచ్చెరువయ్యెడు మాకుఁదొయ్యలీ || ౧౯  
క॥ దవ్వులనాతనిఁగన్గొని | పువ్వురుంబోడి యొక్కపాలఁతిఁబిలిచి యీనివ్వచ్చుబాప  
నికినిడ | నెవ్వడిసొకగడ్డెఁగొంచు నెచ్చెలిరమ్మా || ౨౦ || క॥ అని తనయనుఁగును గనుఁ  
గొని | గొనబునఁ బనివినఁబనిచినఁ గొనకొనిచని చయ్యస నిగనిగమనుగడ్డియఁ | గొని  
చనువును నెనరునుబెనఁగొన నటనునిచె || ౨౧ || వ॥ అప్పు డతండు || ౨౨ || గీ॥ అది  
గొ 'వివ్వచ్చు బాపడంచ' నెకునౌర | యీమెయెఱిఁగి నన్నానవాలిడియెనేము | పల్క  
దటులు నీవీవచ్చుబాపఁడంచు | నువిదమది నెంచి యిట్లుని యుండఁబోలు || ౨౩ ||  
క॥ అని సందియంబుదొలకఁగఁ | జనియాతఁడు చెంతఁజేరి సరగనడఁకువ || నన  
బోడిచేయిచూపఁగఁ | గనుసన్నలఁ గూరుచుండె గడ్డియమీద || ౨౪ || వ॥ అంత  
నవ్వడు || ౨౫ || ఉ॥ తోరపుఁబేరులూడ నసదుంగవునల్లలనాడ ముంగురుల్ | సారెకు  
వీడఁ గ్రొంజెమట చక్కని చెక్కులమీఁదఁగూడ బంగారపు గిల్కుటందయలు  
కమ్మనిపాటలుపాడ నెంతయుం | గూరిమి నేలవేల్పు నడుగుంగవకుం జెలిమ్రొక్కెఁ  
గ్రక్కున || ౨౬ || గీ॥ మ్రొక్కినిలిచినఁ జిటునవ్వు మొలకలెత్తఁ | బెండ్లికూతురవగు  
మీపు వెలఁదియనుచుఁ | బుడమివేలుపుదీవించి పువ్వాకండు | చేలిలోనుంచెఁ గూర్చి  
తోఁ జెలువకపుడు || ౨౭ || ఉ॥ కన్నులఁ బిన్ననవ్వలయఁ నైకొని కన్నులసెత్తి మ  
న్నన || గ్రొన్ననయన్నమిన్న నెఱిగొవ్వన నవ్వడ నేలవేల్పు గిన్నన్నలఁదాల్చి కెం  
దలిరు చందముఁ బొందఁగఁజాలు కేల్లవం | దిన్నఁగమోడ్చి లోఁ దనివితీఱని కూరిమి  
మేరమీఱఁగ || ౨౮ || ఉ॥ మెండగువేడ్క డెందమున మీఱఁగఁ దమ్ముల కన్న  
దమ్ములై | దండిగనున్న మీయడుగుదమ్ముల కిమ్ములమ్రొక్కఁగంటి మీయండనుజేరి  
మిమ్ముఁ గొనియాడఁగఁ గంటిని మంటి నేడుగా | పండుపుమాకు మాకొదలువానెను  
మీదగుకూర్తిపేరిమి || ౨౯ || గీ॥ అనిమఱియు నేమియో యపుడడుగఁదలఁచిసిగ్గు  
చేఁ బల్కఁజాలక చెలులవంకఁ | జూడఁగా నామెయల్లంబు చొప్పెఱింగి | వారి  
లోపల మణిరేఖ పలికెనిట్లు || ౩౦ || గీ॥ పెల్లుగాచెడు పేరెండఁ బెంపుతఱిగి | కుంద  
నమువంటి నెమ్మేనుకందిపోవ | నెచ్చటెచ్చటఁద్రిప్పంగ నిచ్చయిడెను | కటికితనమాని  
మీయల్లమిటులుమిమ్ము || ౩౧ || క॥ బడలికయడఁగఁగఁ గొండొక | వడిమారిచోట  
నిలిచి పలుకుండొగి మీయొడయండెవ్వఁడొ మీరియ్యెడకు నిచ్చేసియంట కె  
య్యదికతమో || ౩౨ || వ॥ అనియడుగుడుం గొండొకవడి చిడుముడిపాటున నెడదం  
దలపోసి యతం డప్పడంతుల కిట్లుని చెప్పందొడంగ || ౩౩ || ఉ॥ మాదొర యొప్పుఁ  
జెప్పఁదరమా మనకవ్వడి యాతఁడారయం | బైదలివేడ్కమీఱ వినుమా నికముందలఁ  
దాల్పుదిట్టదా | గాదిలివేటకై యెలుకుకైవడి నివ్వడువచ్చెఁగానకే | మాదటవెంట

వచ్చితిమి యాయనచూడ్కికి విండునేయచుకొ॥ 20॥ చ॥ తడవులనుండియేము  
 ముదితా యతఁడెచ్చటి కేగుచుండు వెంబడిబడి నచ్చటచ్చటికి వానయునెండయు  
 నాకవేడ్కతో నడుచుచు గొల్చుచున్నకతనం గడునెయ్యముచూపి నిచ్చలాతఁడె  
 యొసఁగుంజుమీ తనకుఁదానె మదిన్నముమెచ్చి యన్నియుకొ॥ 21॥ నీ॥ చెలియరో  
 విను మేనుజెప్పెదనంతయు మొదల మాదొర యొకపూన్ని నెఱపఁ । దనమన్నివెలు  
 వడి తద్దయఁ గోరిక నందండు గలవాఁకలరసియరసి । యలతుమ్మెదలపాట లా  
 లించియాలించి సొలయక వింతలు చూచిచూచి । నెలలుపండ్రెండు పొలుపుగ నేలఁ  
 దిరిగి తనదుపూనిక నెరవేర్చి చనఁదలంచి వెండియిచ్చోట నొకపూటయండమదిని  
 దలఁపుపుట్టిన నాగినేఁ డెలమితోడ॥ 22॥ నీ॥ సరిమాలుమాపుల దరిఁగాలుబాపుల  
 విరిచాలుతాపుల వేడ్కనుంది ననయేటిచోటులఁ జనుమేటితేటుల నను దేటపాటలకు  
 ను జెలంగి యెనలేనివాసలఁ బెనుపూనుకోనల ననతేనెసోనలఁ దనివిగాంచి వెలినున్న  
 మెట్టలఁ గలనున్నచెట్టులఁ బలువన్నెపిట్టల పొలుపుచూచి యొయ్యనొయ్యన నడతేరు  
 పయ్యెరలకు । డెందమునఁబొంగి యిచ్చట నందండుగొంత । తడవు మాసామియును  
 మేము వెడలలేక । వింతలెల్లను గనుచుంటి మింతులార॥ 23॥ గీ॥ అటులుచూచిన  
 పిమ్మట నడవిలోన వేంటలాడఁగ నించుక వేకుకైన నిలిచియూచేరువను వేట సలు  
 పఁగడఁగి విల్లునమ్ములు చేనుల్లసిల్ల వెడలి॥ 24॥ శా॥ సింగంబులెడిపాటముట్టి ము  
 లుకుల్పింగాడికిందార్చి వేత్తుంగంజేయుచు బెట్టిదంపుఁబలులం దూలించిచానేయు  
 చుకొ॥ బెంగంజెట్లకుఁబ్రాకుచో నెలుఁగులకొ బిట్టేయుచుకొ లాగలం । గ్రుంగంజూ  
 చెడు పందిగుంపులతలల్ గూలంగఁబెల్లెయుచుకొ॥ 25॥ క॥ ఇక్కరచినాతఁడింతకుఁ  
 బెక్కుమొకంబులనుబట్టి పెంపఁజేయకొ । జిక్కకయెలుఁగోక్కటి యొచ్చకిఁ  
 బటచెఁ గోర్కులెదల సందడినేయకొ॥ 26॥ వ॥ దానింగానక కొంతతడవువెదకి  
 వేసరి॥ 27॥ ఉ॥ చాటుననున్నచో నెలుఁగుజూడ గనుంగొననైన వచ్చి ఖాబోటివ  
 లంతులచ్చెరువు పొందఁగలోఁగొను నిచ్చమమ్ము నిచ్చోటికిముందుగాఁబనిచెఁ జూపు  
 గనుంగొని రమ్మటంచు నమ్మేటియు వచ్చుఁగర్జమిట మేలగువల్కిఁక వీనుసోకినకొ॥  
 28॥ క॥ ఇచ్చటికొమ్మలచెలుపున । కిచ్చను గడుసంతసిల్లి యాకోనకునే । మచ్చుగ  
 వచ్చితిమిఁదగు మచ్చికనీయలరుఁగొమ్ము మాదొరకనుచుకొ॥ 29॥ వ॥ అని చేతిలో  
 నొక పూఁగొమ్మ పట్టుకొని॥ 30॥ క॥ ఇక్కొమ్మపైఁ దలంపెద । నెక్కువగాఁ గల్గి  
 యుండు నింతిరొకనినకొ॥ ముక్కంటియబ్బరంపడు నిక్కముదాచంగనేల నీయాన  
 నుమి॥ 31॥ క॥ అనితెల్పి వారి వెండియుఁ గనుంగొని యొకన్నెలార గారవమున  
 మీననబోడి గన్నుండియు నెనరును వేడుకయువెఱఁగు నెలకొనెమాకుకొ॥ 32॥  
 ఉ॥ ఈమరిపెంపుఁబల్కులును నీనునుబాటల యొప్పిదంబు నీమోముచొకాటముం  
 గనిన ముద్దెయలారవినుండు వేయు నింకేమిటికీవెలంది మది నెంచఁగఁ దామరచూలి

రాజీనా | యామయైనర్చినట్టి జవరాలాయనంగను మాకుఁదోచెడుకా || ౮౭ ||  
 క || తాయలి ప్రోలెయ్యది పేరెయ్యది యీచెలువదాల్చ నెన్నికగనెనా | యి  
 యొలనాగం గడుపున నెయ్యెకిమీకుగనెనె యెఱింగింపుడుమాకుకా || ౮౮ || వ || అనిన  
 వతని జాణతనంబునకును నేరుపుమాటల పొంకంబునకును డెందంబుననివ్వెఱపడి || ౮౯ ||  
 చ || పొసంగంగ లేమలాండొరుల మోములుగన్గొని కావిమోపులకా | ముసిముసినవ్వు  
 పూన నొకముద్దియ నేర్పునఁ బల్కుజియ్య యెద్దెసలను సామిచూపులకుఁ దెప్పర  
 ముండునె యీనెలంత యింపెసంగంగ నల్వచెల్వయొనరించిన కన్నియయా నిజంబు  
 కా || ౯౦ || చ || అదియునుగాక మీరలిపు డన్నియు మీయెకివొనిమన్ననం | బదిలము  
 గానెఱుంగుదురు మావలనన్విసఁదగ్గ దేమియున్నది యటులైనమామెడల నబ్రవుఁ  
 గూరిమిపెంపుచెందఁగా | నిది తుదముట్ట మావలన నే వినవేడుకయైనఁదెల్పెదకా || ౯౧ ||  
 గీ || పుడమిపుపుబోడి కపరంజి ముద్దుతొడపు | పాలమున్నీటిపట్టికిఁ బట్టుకొమ్మ | పెట్టు  
 వోతలకెంతయుఁ బుట్టినిల్లు | వెలయుమణలూరనంగను వీడొకండు || ౯౨ || క || నీరికిం  
 బుట్టినయిల్లయి | కరమలరెడు మానికంపుగమికిందావై | యిరవై ముత్యములకును |  
 బురుడించును బాలసంద్రమును బ్రోలెపుడుకా || ౯౩ || శా || అవ్వీడేరెడు చిత్రవాహ  
 నుఁడు నెయ్యంబొప్ప నెవ్వారల | స్నెవ్వంజేయక కప్పముల్గానుచు నుండున్దేలవిల్లం  
 దఁబో | నెవ్వేనిత్తురు మాపులున్నిరులుఁ బెక్కేనుంగులురి దేరులుకా | జివ్వల్కానితమం  
 తనేపెఱదొరల్ చేదోయిబోడింపుచుకా || ౯౪ || క || దండమువెట్టుచు ననయము |  
 దండిమగఁడ లేనిపోని దండుగవేతే | దండేలమాకు నీవేదండని పెఱరాచపిండ తనిఁ  
 దగఁగొలుచుకా || ౯౫ || గీ || మేరయెఱిఁగిచెప్పి మెప్పింతుననుకొన్న | నేలతేనియసపుఁ  
 బాలవెల్లి | పలుకుచెలికెమిగులఁ దలమున్కలయినచో | నెరులుదాని నరయనూపు  
 వారె || ౯౬ || గీ || అట్టియెకిమీనికి ననుంగుఁబట్టియీమె | కనులయెదురనె కాన్పించు  
 కతనవేతే | యీమెచెలువంబు పొగడంగనేలమాకుఁ | బలుకువెలఁదుకమెప్పునఁ గలిగె  
 నీమె || ౯౭ || ఉ || ఏడనుమీరెఱుంగనివి యేవియు లేవటుగాన మీదనేజాడలనెప్పడెవ్వ  
 నిని జవ్వనినెట్టనఁ జెట్టవట్టునా | వేడెదనిక్కువంబు వినిపింపుఁడు కల్లులువల్కిరేని  
 నా | తోడుఁగుఁడి యటంచు మదితొట్రలఁబల్కిన నవి యిట్లనుకా || ౯౮ || క || మేమ  
 రయఁగ మీవాడము | కామే మమ్మింత వేడగా లాఁతులమే | లేమాలెస్సగఁజూచిన |  
 మీమెలఁతుకయొక్కటియును మేమొకటియునే || ౯౯ || మ || చెలియా సందియమేల  
 నీపడఁతుకం జేపట్టువివ్వచ్చుఁ దిమ్ములనామాటలు నమ్మియుండు మిటుపైఁ పూబోడి  
 యుంగ్రీడి తామలకుందావియఁ బోలియొక్కటయి యొఁరూరంబుగా నుండఁ గ |  
 న్నులనిండం గనువేడ్క యీచెలులకు న్నొన్నాళ్ళకే కల్గెడుకా || ౧౦౦ || క || కన్నుల  
 విల్గలవాఁడిం | కన్నులలో మేలుబంలియగు నీనవలా | కన్నులచూపులుగావే | గన్నుల  
 ధొరపట్టి గెలువఁగలవాఁడుఁనుమీ || ౧౦౧ || క || నిలువెల్లఁ గనులుగలదొర | చెలువం

పుగొమారులెల్ల జెచ్చెరమరుడున్ | నిలువెల్లగనలుగలవిలు | బలువడిజేపట్టి సర  
గఁ బడఁతుకఁగూర్చున్ || ౧౦౨ || వ || ఇంక మీకలికియ మీరును నూరడియందుం  
డనిన మణిరేఖ యిట్లనియె || ౧౦౩ || ఉ || ఈరిటుపల్కఁ గల్గియన నెవ్వతేమేమన  
నెవ్వరయ్య మీ | వారముగామె యందఱము వారలవీరలనట్లు మమ్మునన్ | వేరుగఁజేయ  
మీకుఁదగునే యిది యిట్లునటెల్లమాదెసన్ | గూరిమికల్లుకైవడియె నూలును మీకడ  
నింకనేటికిన్ || ౧౦౪ || ఉ || జాలమికేత మాచెలిదెసం బొలివోవనికూర్చి పేర్చి మా  
పాలిటి వేలుపన్నిటికి మాకిటుమిమ్మునె చూపిపోయె మా | చాలములెల్లఁదీటె నింకజవ్వ  
నిం బెండ్లికొమాతైజేసి యీ | మేలొడఁగూర్చు బెట్టితిమి మీవయినెట్టును దప్పదింత  
యన్ || ౧౦౫ || గీ || కొమ్మనాక్రీడితోడను గూర్చుమాకు | నిపుడుమీకంటె జుట్టం  
బులెవరులేరు | కాపునను మీరలెట్లైనఁ గలికికొఱకు | వేల్పుదొరపట్టికడకేగి వెరపు  
మీఱ || ౧౦౬ || చ || కనికరమూని మాదొరకుఁ గవ్వడి యీచెలియందు మున్నగాఁ |  
గనిన కొమారు నీఁబలుకఁగాఁ దగుగట్టిగనింక మీర లి | వ్వనిం బయివ్రేసేకొందుమని  
పల్కాక యించుకయన్నఁజాలు మా | మనవి నిజంబుచేకుఱిన మాడ్కిన నెమ్మదినమ్మి  
యందెదన్ || ౧౦౭ || గీ || పదిగఁగొనియాడ నేపాటివారమేము | మఱుఁగుచొచ్చితి  
మెట్లైన మగువనింకఁ | దప్పలెన్నక మన్నింపఁదగదెయిట్టి | చేతిపనితీర్చి దమకెంత  
నేపుపట్టు || ౧౦౮ || నీ || ఏజేయవిన్నపం బీడేర్చిననుగదా యేకీడుమాట నాలింపఁ  
దప్ప | నింకఁగ్రీడిదనపట్టినియ్య నీకొల్పినఁగదమెండు నాగుండెకుదిరియందు | నా  
మేలిమాట నాయమచెవివేయఁ గల్గినఁగదా నెమ్మదివసటమానుఁ | బడఁతియాతని  
చెట్టఁబట్టఁ గాంచఁగనబ్బు నాఁడుగాపండుపు నాకుమిగుల | ననుచుమణిరేఖమఱియు  
నెయ్యమునఁబలుకుఁ | బడఁతి తేనినెప్పుడు చెట్టవట్టునెయ్యను | తమకమునఁబల్కి  
తినిగాని తమరుపలుకు | మాట ముంగొంగుబంగారు మాటమాకు || ౧౦౯ || గీ || అనిన  
నన్నేలవేలుపుకనులుమూసి | యపుడులోనిచూపున నేదొయరయనట్లు | మదినిదలపోసి  
కనువిచ్చి మగువలార | మేము దపసులమయ్యును మీకుఁగాను || ౧౧౦ || క || తడ  
యక కవ్వడికడకున్ | వడిఁబోవఁగ నెప్పుకొన్న వారమవల మా | యొడయఁడును వేచి  
యందును | బడఁతీపోదుమని నెలపువడయచునరిగెన్ || ౧౧౧ || వ || అంత సక్కడఁ  
గవ్వడియను || ౧౧౨ || గీ || ఇచట నున్నట్టులే తన్నునెంచుమనుచు | జెప్పి సంగడి  
కాఁడెంతనేపొయ్యెన్ | బోయిరాఁడాయె నిదె చాలప్రాద్దువోయె | నచటఁబో  
యిన పనియేమె యడ్డఁబోలు || ౧౧౩ || గీ || అనుచుఁదలఁచుచు నవ్వలనగుదెంచు |  
సెచ్చెలిమికాని దప్పుల నెమ్మిఁగాంచి | యెదురుచని చెప్పనంబకోర్చెదనులేక | చనిన  
పని కాయయో పండొయనుచునడుగ || ౧౧౪ || గీ || ఏనుబోయినపని కాయయేలయ  
గును | బనిని బండించుకొనియె నేవచ్చినాఁడ | నిన్ను మున్నట్లు వీడ్కొని నేనుగదలి



తొలుతఁ గాఱుకోసలుదాటి తోటఁజూచి॥ ౧౧౫॥ క॥ ఎలజవ్వనముండొలఁకఁగఁ  
దొలుకాఱుమెఱుంగులట్టి తొడవులుగల యా॥ బలుసింగారంపు నెలం॥ తలలోపలఁ గూ  
రుచున్న నాతుకఁగంటి॥ ౧౧౬॥ వ॥ ఆచక్కెరబొమ్మ చక్కఁదన మ్మొక్కించుక  
వక్కాణించెదఁ జక్కగావినము॥ ౧౧౭॥ నీ॥ బయలరిక్కలచాలు పాటవైచిన  
గొంగు మలల నెల్లను జట్టువటుచునేగి । పవడంబులను చూచుపడఁగఁజేసినకీడు సింగంబు  
నడవిపాల్వేయురవ్వ । చండురులోఁగండుపొందించునారడి చిగురులఁగఱకుగాఁ జేయు  
కొదవ । నెత్తమ్ములను లోతునీటవైచినరట్టుఁ బసిఁడికిఁదావిఁగూర్చునికొఱంత । కలికిగో  
రులు సిబ్బెంపుగబ్బిగుబ్బి । లలఁతిమోవియు నసదుఁగొసలరుమోము । గొనబుచేతులు  
తెలిగన్న లాసరుమేను । జేసి నెత్తమ్మిచూలి పోఁజేసికొనియె॥ ౧౧౮॥ గీ॥ ఈడుకలి  
గించియును బువ్వుబోడికీడు । కలుగకుండఁగ నెసరించె నలువయార । తలఁచిచూచిన  
నేదియో తమ్మిచూలి । టక్కుగావింపఁగాఁబోలు నిక్కముగను॥ ౧౧౯॥ గీ॥ నలువ  
తమ్ములఁ గల్వలఁ జెలుపుమీఱఁ । జేసి యవి రేయఁబవలును జెన్నలేనిపాట పొడ  
గాంచి యారెంటి నేటఁగలిపి । కలికికన్నుల ననయంబు వెలుగఁజేసె॥ ౧౨౦॥ గీ॥ నేల  
పైనంటులుంటయే మేలివంతయనుచు మది నెంచి వింతనేయఁగఁదలంచి నలువ యనఁ  
టులపై నేలకలుగఁజేసె । నెలఁతతొడలును మొలయునక నెపమువెట్టి॥ ౧౨౧॥ ఉ॥  
మించులఁగెంపులన్నెలను మేలియనంటులఁగూర్చి నల్వమై । మించును వాతెఱన్తోగముఁ  
బెన్దొడలుం దగఁజేసి వానిలో । నించినతక్కునుంబిగియు నీలియునాకును దీసిచూపు  
లుక॥ బించపుఁజన్నులుండుగుము వీపు నెసర్పఁగఁబోలునింతికి॥ ౧౨౨॥ చ॥ అల  
తలకట్టు లింతితిటు లన్న కనుల్నిడుద ల్వలంది చెన్నలరెడు బొడ్డువట్టునుడి నాతుక  
పైకపుఁగొనునున్న బంటులు ననబోడిచన్నఁగవ పొంతిగవిడ్డెలు రూపుపూని యా॥  
మెలఁత నెపంబునం బుడమిమాదను గ్రుమ్మరుచున్నవారయక॥ ౧౨౩॥ గీ॥ నేరేటేటి  
యసటమించు నిగ్గమర్చి । నాలిచెలువంబుఁ జేయుచోఁ దాతకాన । మగువనెన్నడు  
మొసరింప మఱచిపోయె । ముదిమివచ్చినతఱి నెట్లు మడులునిలుచు॥ ౧౨౪॥ క॥ చన్నం  
గవ యందముఁగను । చన్నంగవయందలంతు వటనీపున్న । నెన్నడుమును గనితలఁచితె  
నెన్నఁడు మునుగనియెఱుంగ మీయసదనుచుక॥ ౧౨౫॥ గీ॥ కలిమి కొండంతకన్న  
ను గరముఁగలిగి । తాయగానుండె బిగిగుబ్బిదోయిచూడ । మెండు నెత్తమ్మిమొగ్గల  
నిండియుండి । గొప్ప మొసలిచేరిన మేటికొలఁకుఁబోలి॥ ౧౨౬॥ క॥ పలువరుసలెల్ల  
మల్లెల । పలువరుసలనంగవచ్చుఁ బైదలి చెలిక । త్రైల వగచూపు తెగలుకల్వల వగచూపు  
తెగలనఁగవచ్చును టేదా॥ ౧౨౭॥ గీ॥ అనిమఱియఁ జెప్పఁబోవఁగ నతఁడుచెప్ప  
మాటకడ్డంబువచ్చి యమ్మేటిటేడడు । నిట్టలంబగు తమకఁబుసట్టలేక । తనదుసంగడికా  
నితో ననియెనిట్లు॥ ౧౨౮॥ చ॥ పొదలెడువేడ్కనీవిపుడు పోయిన కర్ణముమాట  
మాని నీకొడుగనివేతఁగాని పనియొక్కటి పైనిడుకొంచు నేమియో । చదివితె వింత

నేపు నిఁకఁజాలుఁ బొగడ్లు కట్టిపెట్టి యింపొదవఁగఁ దొల్లఁదెల్పు నను నుగ్గలి  
 కైకొన నిచ్చగించుటల్ || ౧౨౯ || చ || అను చెలికాని తత్తరము సంతయుఁ గన్గొని  
 తాను తేని వీడ్కొని యటుపోవుటల్ మొదలు గుబ్బెతలుండిన పూవుఁదోటక్త |  
 జని పలుకాడుటల్లుడగఁ జక్కఁగసంతయు విన్నవించి యొయ్యనఁ జెలికత్తియల్  
 పలికినట్టి తెఱంగెఱఁగించి యిట్లను || ౧౩౦ || గీ || నిన్నువేడెద మన్నించి నన్నెకింత |  
 పలుకు చెవిఁబెట్టి యాకన్నెవలన నీవు | మున్నగన్నకొమారుని వన్నెమీఱ | నెలమి  
 మామకుఁ బెంపుగ నియ్యవలయు || ౧౩౧ || గీ || ఇంతవట్టును జనువిప్పడిత్తువేని | కొమ్మ  
 తప్పకిప్పుడూ నీదుసొమ్మెఱుము | నేనుజెప్పితినని వెస్క నేరమిడక | యిపుడ ముందుగఁ  
 జక్కఁగ నెంచుకొమ్ము || ౧౩౨ || ఉ || ఏలతలంప వేపలుకులించుక దేవర యాసతిచ్చి  
 నంజాలును నేలతేని సరసం దగ నేలినవారికర్జము || వీలుగ మాటవెంబడినివిన్నప  
 మానసఁజేసి ప్రేల్కిడి || మేలానగూర్చివత్తు ననుమెచ్చఁగ నిప్పుడ పోయివచ్చెద ||  
 ౧౩౩ || వ || అనిన గారవంబున విశారదున కానేలతేఁ డిట్లనియె || ౧౩౪ || క || సత  
 మును గోరికలూరఁగ | నతివఁగవయ సెప్పడెప్పుడనుచుండఁగ నింతతడవుచెప్పఁగ నేటికి |  
 బతిమాలఁగ నేడు క్రొత్తవాండనెనీకు || ౧౩౫ || చ || పలుకులిఁకేల నీవనువు పన్ను  
 గఁజేసెద నెన్నఁడైన నీపలుకున కడ్డమాడుదునె పట్టి నెసంగెద తేపెపోయి యా |  
 పొలఁతుక కన్నతండ్రికడ ముచ్చటలాడుము మేలునెంచి నీకెలమి నికేమియిచ్చినను  
 నించుకయేనియు నప్పదీటునే || ౧౩౬ || గీ || అనుచుఁగొనియాడి చెలికానిఁ జనువు  
 మీఱ | మగువపలికిన పలుకులు మఱియుమఱియు | నడిగి విన్నవేవించు నెయ్యెబు  
 మిగుల | వేడ్కపడుచుండఁ గవ్వడి విసుగులేక || ౧౩౭ || వ || అనినఁ దరువాతికత  
 చెప్పమని జనమేజయుం డడుగుటయు || ౧౩౮ || నిరోష్ఠ్యకండము || రక్కసితేండ్లం  
 గలన || జక్కఁడచి యలతెఱగంట్ల సాకెడిదిట్టా | చక్కఁగ నెల్లరనేగిం | జిక్కఁగ  
 నియ్యక యరసెడి జేజేరాయా || ౧౩౯ || ఉత్సాహ || చుట్టువాలుకేలఁబూని చూడు  
 నిన్నుఁజంపి చేపట్టువాండఁ గ్రీడినంచుఁ బన్నితేరుడ్గి వే | పట్టుపట్టి విన్నవాఁకపట్టి  
 మీఁది కేగుచో | బట్టి కీడి వెస్క కీడ్వ బాగుమీటువేలుపా || ౧౪౦ || గద్యము || ఇది  
 శ్రీమదావంతంబసూత్ర లోహితసగోత శుద్ధాంధ్ర నిరోష్ఠ్య నిర్వచన వైషధమహా  
 కావ్య రచనాచాతురీధురంధర సద్యశోబంధుర కందుకూరివంశ పయఃపారావాద  
 రాకాకైరవమిత్ర సుబ్రహ్మణ్యమాత్యపుత్ర సుజనవిధేయ వీరేశలింగనామధేయ ప్రణీ  
 తంబయిన రసికజనమనారంజనంబు ప్రబంధరత్నంబునందుఁ దృతీయాశ్వాసము ||



ర సి క జ న మ నో ర ం జ న ము.

చ తు ర్థా శ్వా స ము.

క॥ సిరిపడఁతి యెడఁదనెప్పడుఁ | గరమలరఁగఁ గొల్పువారిఁ గడుఁగూరిమితో |  
 నరయచు నెల్లజగమ్ముల | వెరవారఁగఁబ్రోచుచుండు వేల్పులవేల్పా॥ ౧॥ వ॥ వైశం  
 పాయనుం డటమీద నడచినకత జనమేజయన కిట్లని చెప్పందొడంగె నట్లాబూట  
 కంపు నేలవేలుపు సూటిగామాటలాడి యాచేడియలన్వీడుకొని క్రీడికడకు స్వేడుక  
 మెయిం జనినవెనుక నమ్మచ్చెకంటి తమకంబుపాచ్చి పెచ్చుపెరిగెడి మరుచిచ్చున  
 వ్రేఁగంజూచ్చిన నెచ్చెలులెల్లఁ బెల్లుగఁ దల్లడిల్లి యుల్లంబులోని యారటంబుదీఱ  
 నూరడింపుచుండ॥ ౨॥ క॥ పడమటిమలకలుగులలో | నడఁగిన యిరులనుగడంక నవ  
 లికిఁదటుమక | వెడలెడి పడుపుననడిచెను | బడమటికొండకును బ్రొద్దువడిఁగెంపడరక॥  
 ౩॥ చ॥ అదనదితప్పి వేఁడివెలుఁగత్తమిలక దడమెత్తుపాముగా | ముదొరవిసంపుచుంట  
 లనఁ బొల్పుగుఁ బడ్డరసంజకావి,వైఁ | గుదిరిన సందెచీఁకటి తగుంబొగయట్ల, చెలం  
 గు నల్లత్రాచు దడములట్ల చీఁకటులు, చుక్కలాగిం దలమానికంబులౌ॥ ౪॥ నీ॥ వే  
 యనితమ్ములం బాయెనుజిగి కెంపు బిగిసొంపుడులకింపు పెదపులకును | పూననికుంకుము  
 బొట్లయ్యె విదియ చందురు సందమునుబొందునుమరులకును | వెడలనియెట్టరవికలాయె  
 మెఱుఁగారు జక్కవకవమీటు చన్నులకును | బెంపొందుకెంపుల పేరులయ్యెను బోక  
 పొత్తుల పొత్తూనుకుత్తుకలకు | ననుచు గడిదేరి మదిజాటి హద్దుమీటి | అంకుటాండ్రు  
 డెందంబులఁ గొంకులేక | మిండగీండ్రరాకలు గోరమెందుకొనియె | గెంపుచాయలు  
 పడమర నింపుమీట॥ ౫॥ గీ॥ గొండ్లిసలిపెడి యురవడి గుబ్బలల్లు | జడలగుంపులువీడి  
 యీపుడమి నెల్ల | నలచుకొనియె ననంగను నలుపుమిగిలి | కటికిచీకఁటి యెల్లెడఁ గ్రమ్ము  
 కొనియె॥ ౬॥ చ॥ అలతెడు లేవెలంది చెలువారఁగఁదాల్చిన కావిరంగు దుష్టలువ  
 వదల్చి చందురుని వావిరిఁబొందఁగఁగోరి మల్లెమొగ్గులుగల నీలిచీరమెయిం గట్టెననం  
 గనుజూడనెప్పెఁ జొక్కలగమితోడఁ జీకటులు కన్నులపండువుగాఁగ నయ్యెడక॥  
 ౭॥ ఉ॥ గొండులుదూరుచున్వేడలి గోడలుదూకుచుఁ బొంచిపొంచిబల్ | సందడిగాక  
 యుండఁ జిటుసందులవెంబడిఁ దావుఁజేరుచుక | సందియమంద కాటడికి నైపుచు  
 సాముల మోసపుచ్చుచుం | జెందిరి కోరుకోరికలఁ జేరిబొజుంగులు దొంగలుండగక॥  
 ౮॥ గీ॥ తమ్ములకు దాయయాత్రేఁడు తాజగమ్ము | నందుఁ జొచ్చియంటకుఁగాను  
 ముందుపంపినట్టి తెలిగుడారమనంగ నమరెఁ దూర్పుదెసను దెలివన్నె కలువలు  
 తెల్విసెంద॥ ౯॥ ఉ॥ చుక్కలత్రేఁడు చీకటులసూడు వెలుంగుఁ తేని జోడుబల్ |  
 జక్క వపుల్లు మొత్తముల సారెకునేచెడినాడు చక్కనౌ | మిక్కిలి కంటిదేవరకు మే



ల్పగయై తగువాడుకల్వలకా । మక్కువఁబ్రోచుటేఁడు మరుమామకసంబడెఁ దూర్పు  
 కొండపైకా ॥ ౧౦ ॥ చ॥ తఱియనువేఁటకాఁ డిరులదండను కోయిలగుంపుఁబట్టఁగాఁ  
 బఱిచి వలన్నిగిడ్చె ననఁబర్వెను దూర్పునఁదెల్పు, లోఁజిగుఁశ్శృంగయి పెట్టినట్టు నెల  
 యింపగుఁబడ్డ పులుంగనంగళం । కొఱపగుఁ, గాంచి పర్విడెను సొయనఁ గోయిల  
 లేగుఁజేకటుల్ ॥ ౧౧ ॥ చ॥ కొమరువెలుంగు రేవెలఁది కొప్పనఁజేకటి. కొప్పపూలునా  
 నమరును టిక్కచాల్, నెలయొయారపు రాగిడివిశ్వయట్లగుకా, సమకొనుకందులో  
 నిడిన నల్లనితాయన సొప్ప రాగిడికా । జములుగఁ జుట్టుమల్లెలనఁ జందురుచుట్టును  
 దెల్పుగన్నడెకా ॥ ౧౨ ॥ గీ॥ తమిని రేవెలఁదియిడుగందంబుమేనఁ దాఁజలువల టేఁ  
 డప్పడు తాల్చెననఁగఁ దెల్లనయ్యెను జందురుండల్లనల్ల । నెల్లకడలను వెన్నెలలల్లుకొని  
 యె॥ ౧౩ ॥ నీ॥ నెఱతాపులుచెలంగ నిండారవిరిసిన మల్లెపూపులతోడ వెల్లివిరిసి । కప్ప  
 రపుటనంటి విష్వఁబారలరాలు కప్రంపుఁబొడితోడఁ గలసిమెలసి । కమ్మవిల్తునిదాయ  
 కాపురంబైతగు వెలిమలజిగితోడ వియ్యమంది । కఱివేల్పునిల్లాలిఁ గనిపెంపుగాంచిన  
 చాలమున్నీటితో మేలమాడి మెండుకొనియందు బువినిండ వెండికొండ । కొండపిండు  
 లఁజెండెడు దండిహత్తి పిండికలకండ వెలిందమ్మిదండఁదెగడి పండురేయెండదండులు  
 నిండుజిగిని ॥ ౧౪ ॥ వ॥ అత్తటి నాబిత్తటి చెలికత్తెలతోడ నత్తోటలోనుండి నిండి  
 కొన్న పండువెన్నెల తెగలనెగలకుం దాళంజాలక ॥ ౧౫ ॥ ఉ॥ చెందొవవిందు దండడి  
 నిఁ జిండరంవదర చెందికుందఁగాఁ । జిందురుచిందఁ, గొందలముచెందఁగ డెందము  
 కందుఁడందపుం । గెందలిరుం దగందొడుగఁ, గ్రిండుపడందగు పొందికందొగల్ । సం  
 దడిచింద, దుండుదుకు చందముఁబొంది వెలందివందురుకా ॥ ౧౬ ॥ ఉ॥ నెయ్యపు  
 టొజ్జలోఁగఱపి నిచ్చలునూల్కలుపంగ సొరెమొ । యొప్పున సన్నగించి మది  
 సొంకిగనల్ల జగంబుచుట్టముకా । నెయ్యమునందలంపుచును నిల్చినవన్నియు మానఁగా  
 నతం । డయ్యెడ మ్రోలఁగన్నడె సొయారియవ్రాలెను గన్నమూయుచుకా ॥ ౧౭ ॥  
 వ॥ ఇట్లాతండు తనకన్నులమ్రోల నిలిచినట్లయిన మదికలంగి యచ్చెలువ యొక్క  
 నెచ్చెలితో నిట్లనియె ॥ ౧౮ ॥ ఉ॥ వీడుగదమ్మ నావలపు వీరడిచేసినవాడు, పొన్న  
 పూ । వీడుగదమ్మ లోతయిన యీతనిపొక్కిలికింకనావెతల్ । వీడుగదమ్మ నన్నిపుడు  
 వేయెదఁజేర్చిన నీతఁడున్నయా । వీడుగదమ్మ నేలఁగలవీడులలోపలమేటి బోటిరో ॥ ౧౯ ॥  
 వ॥ అని వచ్చుచిత్తుని నెఱచిచ్చునం గ్రాఁగుచు మఱియం బలవింపంజొచ్చిన నెచ్చెలులు  
 చలువపనులు సేయందలంచి ॥ ౨౦ ॥ నీ॥ చేడియయడుగులఁ జిగురాకులుంచిరి యింతి  
 చన్నులఁ బూవుబంతులిడిరి । పొలఁతితోడల నంటిపొరలనంటించిరి ముగునపొక్కిటఁ  
 బొన్నపూవునిడిరి । యువిదవల్లన్నులఁ దొవరేకులచ్చిరి చానకెమ్మొవిఁ బూఁదేనె యి  
 డిరి । తొయ్యలిచేదోయిఁ దూండ్లనుదెనఁచిరి కొమ్మకేల్లన విరిదగ్గులిడిరి । యచివ  
 యడుగులోనగు వానికవ్విసాటి కావొ సరియా సొయని చూచుకరణిఁజెలువ । చెలులు

కావించిరొక్కటఁ జలువవనులు| వానివానిని బోలినవానిఁగూర్చి॥ ౨౧॥ వ॥ అంత  
 నెక్క ప్రోడచేడియ వారలంజూచి॥ ౨౨॥ నీ॥ మరుచిచ్చుదరికొని మఁడెడు నెమ్మన  
 వీవనల్చేఁబూనినిసరవలదు| కంటికంటుక నీటఁగందైనచెక్కుటద్దంబులగందంబుదార్ప  
 వలదు, వలపుచీఁకటిఁబెంపువానిన తురుముతేంటులసంపెగల్చుట్టఁదలఁపవలదు| బలువిరా  
 శంపుఁగాకలఁ గందుచను నిమ్మపండులఁ గప్పరం బలఁదవలదు | దెసలనెల్లను బర్వుచు  
 దిటముచెంది| పిక్కటిల్లుచు వెలుఁగొందు చుక్కలదొర| కాయ వేడివేన్నెలలండుఁ  
 గలుకులార| పెట్టవలదు తామరకంటిఁ బెంపుమీఱ॥ ౨౩॥ వ॥ అని యాచిత్రాం  
 గదవంకం దిరిగి॥ ౨౪॥ నీ॥ కైదమ్మిమోము చుక్కలతేని సెగఁగందఁ జెక్కునఁ  
 జెయ్యలఁ జేర్చెదమ్మ| జొర్కొప్పుచీఁకటిఁ జనుజక్కవలుగుందఁ జ్ఞానరో కురులేల  
 జొర్చెదమ్మ| నునుముక్కుసంపెగ నూగారుతుమ్మెదల్ బడలంగమోమేల వాంచెదమ్మ|  
 మినుకుకాటుకనీట నునుజెక్కుటద్దముల్ మాయఁగన్నీరేలవఱపెదమ్మ| చేయి దామ  
 రచెక్కునఁదీయవమ్మ| ముంగురుల్ జొఱనీకమ్మ మోముమీదికెత్తవమ్మ కన్నుఁగవ  
 నీరొత్తవమ్మ| వలుకుచివవమ్మ లేవమ్మ పనిఁడిబొమ్మ॥ ౨౫॥ గీ॥ గట్టువిలుకానినైనను  
 గడియలోన| క్రిందుఁబటుపంగఁజాలిన క్రీడియంత| వానికిని చుంటవిలుకాని వారిపడఁగ|  
 నీక నినుఁగాచు టొకబరువే నెలంత॥ ౨౬॥ గీ॥ నేటరేపట నికమన నేలవేల్పు| మ  
 న్ననను జక్కఁబడునన్ని మానువెతల| ననుచు ననబోడిఁగడువేడి యందువలన| నూటట  
 యొకింతగాన కయ్యువిదమిన్న॥ ౨౭॥ వ॥ తోడి చేడియలతోడ॥ ౨౮॥ క॥ మున్న  
 కొని మరుఁడీకైడి| ననబోడి మెల్లంగుఁజనుల నడుమ నె పెడకుం | జనకుండ గుఱిగ  
 నేయటఁ | గనవింటికె కన్నులుండఁ గాఁబోలుఁజుండి॥ ౨౯॥ ఉ॥ చేతులు తమ్మి  
 చూండ్లనుచుఁ జేరియంచలు కొప్పఁజూచివే| బీతున నల్లమబ్బనుచు వెన్దనఁ, బంచిన  
 గాలినారు పామేతరుమంగఁ బువ్విలుతుఁడేమిటఁ జామనుగెల్వలేమిఁ దర్వాత నెమ  
 శ్చఁగూర్చెఁ బగవానికొమారుని వారువంబులక॥ ౩౦॥ వ॥ అనిచెప్పి యప్పుడు చెపు  
 లుచిల్లులువడఁ గడుఁగూయు కోయిలలు మొదలయినవానింగూర్చి పేర్చిన కినుక పెం  
 పున నెట్లనియె॥ ౩౧॥ నీ॥ ఒరులవంచలఁజేరి యున్నట్టికోయిలా యెందుకునీకింత యె  
 గిరిపాటు| నిలువఁజోటునులేక నింగివ్రేలెడు చందమామనీకేల ద్రిమ్మటితనంబు| చచ్చి  
 చావనివాని చాడ్చుననున్నట్టి మరుఁడనీకేటి కీమండిపాటు| కదిసికొమ్మలపాల బ్రదుకఁ  
 గాంచిన తుమ్మెదాయేల నీకింతయదరిపాటు | మీకుచునువోలె నిపుడు మామెలఁతే  
 తోడి | యొక్కమాటనుంటయును మోమోటమియును | లోనిచుట్టటికంబును జాను  
 మీఱు| చూపుచెలికారమును గొంతచూడవలదె॥ ౩౨॥ క॥ కలువలదొర యల్లఁడ  
 వై| కలువలె తూపులుగఁదాల్చి కరమలరెడు నీకలుకమెయి నక్కటకటా | యశు  
 కొందిన కలువకంటి నలఁచుటతగునే॥ ౩౩॥ వ॥ అని మంచిమాటల నెంతవిన్నవించిన  
 నించువిల్కానివలన నించుకంతయు నక్కటికంబుగానక కటకటంబడి పడంతి యా

వెడవిల్లు నిల్లు దూఱందొడంగ॥ ౩౪॥ ఉ॥ ఒజ్జలకాపురంబు మొదలూడంగద్రొబ్బిన  
 రేయిద్రిమ్మరి॥ బజ్జను జేర్చికొంటివట ప్రగ్గడగాంగను, గన్నతల్లుల॥ విజ్జునవీడనా  
 డిచెడి వేంబలుగాకులంగూడుపుట్టుగు॥ స్లిజ్జగమందు నీకుదడమేయట యింతులదోస  
 మట్టిదో॥ ౩౫॥ గీ॥ చేతఁజెలుకువిల్లాక్కటి చిక్కఁబట్టి॥ కంటఁబడకుండఁ బూదూ  
 పుగములునాటె॥ డేలనికమీదఁ దూపులునేలఁగలియఁ॥ బీల్చినీపిల్లు వ్రేల్చిడిఁ బిప్పి  
 యిడుదు॥ ౩౬॥ గీ॥ తోడఁబుట్టినదనియైనఁ జూడకెపుడు॥ నీడు తల్లియిల్పిరిగూల్చి  
 నీడుపగతు॥ కడనుదలమానికంబయి గరువపడెడు॥ నెలను జెలిఁజేసికొంటచేఁ మలువ  
 వీపు॥ ౩౭॥ గీ॥ అని మరుమఱియదూఱంగ సతివయొకతే॥ కంటఁబడకుండు మరునేల  
 కలుకులాడ॥ మింటఁగడుమందు నెలచాలమేనుగాడ॥ సనుచుమరలింపఁ జందురుంగను  
 ముంబలికె॥ ౩౮॥ గీ॥ ఒకటిరెండునాడులు చెల్లియున్ననాడె॥ చూడరాదని నిను  
 బెద్దలాడుచుండఁ॥ బెద్దవాడవై మిన్నంది మెలఁగునిన్ను॥ జానలకుఁ జూడవచ్చునే  
 చందమామ॥ ౩౯॥ గీ॥ తమ్మికంటియటంచు మాతలెరుబోడి॥ నలుకమెయినలంచెద  
 వేమొ యల్లుకాదు॥ కలువకంటియెనుము మకలికిమిన్న కనికరముచూపి కాపుమో  
 కలువతేడఁ॥ ౪౦॥ చ॥ నీరికినిదోడఁబుట్టువయి చెన్నుగ వెన్నునకు న్నటందివై॥  
 యరపదిమోములున్నదొర కొదలనందపు మానికంబవై॥ మరునకు మేనమామవయి  
 మన్నన సత్రికిముద్దుపట్టివై॥ కరమలరారునీకిటులు కల్కులనేచి కలంచఁబాడియే॥ ౪౧॥  
 చ॥ ఒరులకుఁజేరదవ్వగుచు నెజ్జలకొంపనుదీసి తమ్ములం॥ గరము బడల్పడంబటపి  
 కాంచినతండ్రికిఁ బోటుతెచ్చి వంకరతనమల్ల చిన్నపుడె కాంచి కరంబును నీపు రేయి  
 ద్రిమ్మరివని పేరుపొంది యింక మన్ననఁజూతువె యూడువారల॥ ౪౨॥ మ॥ కడ  
 లిన్వార్వపుటగ్గితోఁబొడమి వీకన్తీటివేవెల్లు నెక్కుడు కాకంగడవాడిమిన్నెల  
 నెలం గూడందగంజాలి యెప్పుడుఁ బెన్నప్పపుగానుకోటల విసంపుంజిచ్చుకు॥ సైచి  
 యి॥ పుడమిన్నిన్నులుముట్టు నీకుఁ జలువల్ పుట్టంగ నెట్లబ్బెడు॥ ౪౩॥ నీ॥ నీడు  
 వెలుంగులు నెఱకాకలౌటను జాలనీరగు నెఱవాలెతెలుపు॥ నీడతకరంబు నీతంబు  
 తప్పుట నువిదఁగోల్పడిన నీయొజ్జతెలుపు॥ నీడువెన్నెలగముల్ నెఱవాడులౌటను దల  
 వాల్చు తమ్మిమొత్తములెతెలుపు॥ నీరూపు చూపరకోరువరాకుంటఁ గవవిడియేగుజక్క  
 వలెతెలుపు॥ నిట్టివీరనను మేల్మియెట్లుగలుగు॥ సరిగనీరూపు నానాటసన్నగించి పిద  
 పఁ బదియాటువ్రయ్యలై పెద్దపాము॥ నిన్నుమింగిన నెలతలనెగులుదీటు॥ ౪౪॥  
 వ॥ అని చందురుందూటి యుల్లంబు జల్లన మెల్లన మేనెల్లఁ జిల్లులువోవఁ బెల్లువీచు  
 చల్లగాడ్పుగూర్చి యల్లన నిట్లనియె॥ ౪౫॥ గీ॥ లేడికన్నులుగలది యీలేమమిన్న॥  
 లేడినెక్కుచుఁ దిరిగెడువాడవీపు॥ నిట్టి చుట్టటికంబుండ నింతినేచ॥ దగునె తనకీ  
 వెయసురనితలఁచియుండ॥ ౪౬॥ చ॥ జగమునకీపుకీడు గడుసల్పుదువంచునుదమ్మి  
 గూలి నెవ్వఁగనిను నెక్కమూలఁ బడవైచెను దాననడంగకున్నని॥ దగమెసవం

గఁ బాములకు నాల్గులు రెండొనరించి వానికిఁ | జగమున వేయియేడులుమనకొ  
బ్రదుకిచ్చెనుగాదెవయ్యరా || ౪౭ || వ || అని యెల్లయెడలఁ బిక్కటిల్లి మిక్కుటంబు  
గాఁ బెక్కువగలఁజెపులు వగులనటచుచుండు గండుఁగోయిలలు లోనగువానింగూర్చి  
యిట్లనియె || ౪౮ || నీ || కొమ్మల నదలించు కూశపయ్యరపిన్న చలపట్టినిన్నుఁ బాములు  
ఘోసంగి కాకిమూకలలోనఁ గలసిమెలంగుచుఁ గేరుకోవెల నీచు నొనుపడను | పండ్లు  
కొలుకుచు నిల్వక యెగసిపడెడు చిలుకనీబ్రతుకుకెల్లఁ జెట్లఁగలయ | పురుటింటిబూచు  
లపోల్కి నివ్వెఱగొల్పు తుమ్మదానీత్రుళ్లు తుప్పలెక్క | గంతులిడుచును దెరువర్లఁ  
గలఁచుచుండు | నెమ్మినీయాటలెల్లను నేలపడను | నీళ్లు నమలుచు మగువలనెగులువ  
ఱిచి | నిక్కురాయంచ నీతిండి నీరుగాను || ౪౯ || వ || ఇట్లు దూరుచుండ || ౫౦ || ఉ ||  
పిట్టలుగూనెఁ జీకటుల పెంపెడఁబాసె మెఱుంగురిక్కచాల్ | బిట్టుగమూసె జక్క  
వలు వేడుకనుండొరుడాసెఁ గల్వలెప్పట్టునఁ డెల్వీవాసె వెతవాసిన తమ్ములుపొంగి  
తేంట్లకుఁ | నెట్టనవిందుచేసె విలునేర్పునమూసె మరుండువేఁకువ || ౫౧ || గీ ||  
వెచ్చకాండమదుల వేడుకడిందంగి | పాటులలరి పగటిపనులకడర | వడిగఁగాపువారు  
పనిపాటలకుఁబోవ | తూర్పుకొండమీఁదఁ దోచెఁబ్రొద్దు || ౫౨ || ఉ || క్రిందటినాడె య  
ట్లరిగి క్రీడివయిం గడువాలుగంటికిఁ | డెందముచిక్కియటయను డీల్పడి పెన్వల  
వంతనింతిదాఁ | గుండుచునుంటఁ గ్రీడి యిటకుం బనిమీదను వచ్చియంటయన్ ||  
గుండునఁ జిత్రవాహనునకుం దగఁదెల్పెను జిల్కలర్కిలి || ౫౩ || చ || తెలిపినఁగొంత  
నేపు మదఁదేకువతూలియన్ దెల్విఁగాంచుచున్ | మెలపునఁగ్రీడియల్లుండగు మేలిపు  
డె యొడఁగూడఁ జేసికోవలెననియెంచి ప్రగ్గడలఁబంచెను గవ్వడిపాలి కప్పుడే వలసిన  
మాటలంగఱపి వారినివీటికిఁ దోడితేర గన్ || ౫౪ || క || తగువారలవెంటంగొని | ప్రగ  
డలుచని క్రీడిఁగాంచి వరుసగఁ బలుకం | దగుపలుకులాడి విందుగ | నగరికి విచ్చేయ  
వేడ నగుచునతండు || ౫౫ || కం || గారవమునఁ దయ్యఁదొర | వారలుప్రగ్గడలఁబంచి  
వానిగఁ బిలువం | గా రాకుండుట తగదని | కూరిమినేనుంగునెక్కి గొబ్బునఁగదలె ||  
౫౬ || గీ || ఆముతేనుఁగుపై నెక్కి యర్జునుండు | రాచనగరికిఁ బోవుచోఁ జూచు  
వారు | వేయికన్నుల వేలుపుబిడ్డఁజూడఁ | వేయికన్నులె వలెనంచు వింతపడిరి || ౫౭ ||  
గీ || పొడుపుకొండమీదఁ బ్రొద్దువెల్లెడునట్లు | వెలుఁగుచతఁడు వీట వెడలునపుడు |  
ఘోరఁతుక లవరంజిమేడలపయినండి | యలరువానగురిసి రతనిమీద || ౫౮ || గీ || క్రీడి  
వేంచేయుచున్నట్టి జాడతెలిసి | వడిగఁ దగువారితోఁ జిత్రవాహనుండు | గొరుపై  
నెక్కి యెదురేగి గారవమున | తోడుకొనితెచ్చి విడిదిలో దొరనునిలిపె || ౫౯ || గీ ||  
విడిదిచేరినపిమ్మట వేడ్కమీఱ | నేకతపుటిల్లుచొచ్చి వారిరువురింత | మంతనంబున  
నేమేమొ మాటలాడి | యెగుదెంచిరి నప్పుకొం చివలకపుడు || ౬౦ || వ || అంతస్సంత  
నంబునఁ జిత్రవాహనుండు తగుపోడిమిం గ్రీడిని వీడుకొని తనయింటికిన్వచ్చి పెద్దలం

జెచ్చెరరావించి వారలగారవించి పెండ్లికిందగిన మంచిమూరుతంబు పెట్టుండని కట్టడ  
యిడి యూరు నైసేయఁ జాటంబంచిన॥ ౬౧॥ నీ॥ కస్తురిపన్నీటఁ గలయంపిచల్లించి  
గోడలు జవ్వాజితోడవలికి । ముగ్గులుకట్టాణి ముత్తియంబులఁబెట్టి నెలఱాలతోడఁ  
దిన్నియలువైచి । డంబైనపగడంపుఁ గంబముల్పాటించి తెల్లకొవ్విరులఁ బందిట్లువేసి  
తోరంపుఁబచ్చల దోరణంబులుగట్టి రతనంపుదివ్వెలు జతనుపఱిచి తావులమెఱుంగుఁ  
గులువేళ్ళ దడులుకట్టి వీడుకైసేసి రెలమినవీటివారు॥ ౬౨॥ గీ॥ పెండ్లిపనులెల్లఁ  
జేయించి వేర్కితోడఁ జుట్టములనెల్ల రావించి సాబగుమీఱి విడిదెలోవలసినవన్ని  
వెసనమర్చి లగనమిదెడానెనని తేఁడుతగఁగఁబలుక॥ ౬౩॥ క॥ తలయంటుకొనఁగఁ  
దఱియని చెలియొక్కతె క్రీడితోడఁ జలుకయెలుంగుం గలకలమనినగు జిలిబిలి పలు  
కుల వలపొలయ విన్నపంబొనరింపక॥ ౬౪॥ కం॥ ఇదెవత్తుమీపుపదమని కదలియ  
నుఁగుఁజెల్లికాని కైదండంబెం పొదవఁగఁగొని వివ్వచ్చుఁడు కదసంజలకంబులాడు  
గరుడలచవికె॥ ౬౫॥ వ॥ అట్లు కదిసియచ్చట నెచ్చెలిమికానితో ముచ్చటలాడు  
చుండ॥ ౬౬॥ చ॥ పలుకులలాగు నెమ్ముగము పాగునమీసము నూగునెక్కతై  
యలరుటకోరైయబ్రపడి యప్పటి పాటునిఁగానెఱింగి నెచ్చెలిగమిఁజేరిచెప్పె మనచెం  
గటము॥ బువుఁదోటనేరిమిం బలికినయల్ల బూటకపు మాటలమూట యితండెయం  
చట॥ ౬౭॥ క॥ తనగుట్టుబయలఁబెట్టక వనిచేయఁగనెడయఁడెంత వడిగలవాఁ  
డే ననబోడిగుట్టరయనీ యననింగారించి పంపెనని నగిరిచెలుల్॥ ౬౮॥ ఉ॥ ఆయెడ  
నింతియోర్తు మదినాగకకోర్కులు క్రేళ్లుదాటనే మాయనఁబోవునెచ్చెలిని మోవిప  
యిం జిటునవ్వుమొల్కలే పైయగురొత్త గన్పయిగనల్లనమానిచి జారువైటచందో  
యికి దార్చుచుంబలికెఁ దొంగలితెప్పలనెప్పులీనఁగక॥ ౬౯॥ గీ॥ మేలుగూర్చిన  
వారికి మేలెకలుగుఁ గాపునను మనమీజన్నిగట్టునిపుడు తోడఁబెండ్లికొడుకుఁజేయఁ  
దొడరవలయు మనువుగూర్చినపనికిఁగా మగువలార॥ ౭౦॥ గీ॥ అనిన మునిముసినగ  
పుల నల్లఁబూని యొండొరులమోములనుజూచి యొక్కరొకరు కన్నుపైగలనేమేమొ  
యెచ్చుకొనిరి క్రీడియునుగూర్చి సంగడికాఁడునంత॥ ౭౧॥ గీ॥ తేటరతనంపుముక్క  
లిపీటతెచ్చి వింతకపురంపుఁ బాడులతోఁబెట్టినట్టి ముగ్గులోపలవేయంగఁ బుడమి  
తేఁడు వచ్చి కూర్చుండె నద్దానిపైనినపుడు॥ ౭౨॥ నీ॥ కురులు చిక్కులుతీసి క్రొత్త  
సంపెఁగనూనెఁ దలయంటెఁ జిలుకలకొలికియోర్తు పచ్చకప్రముచాయ పసపునమే  
దించి నలుగిడెనెమ్మను నాతియోర్తు మంచిగందపు దావి మించిగుబుల్గాననటకలి  
తలనిడె నతివయోర్తు బంగారుబిందెలఁ బన్నీరుగొనివచ్చి జలకంబులాడించెఁ జెలువ  
యోర్తు నీరుముమ్మాటు తలచుట్టు నెఱయఁద్రప్పి తడవుమనుమని దీవించెఁ బడఁతియో  
ర్తు రతనములపీటదొరదిగి రాఁగనెడుట నిలిపె బంగరు పావలు నెలఁతయోర్తు॥ ౭౩॥  
నీ॥ జిలుఁగుచెంద్రక వన్నెచేలచెఱంగునఁ బెన్నెకుడియొత్తె గన్నెయొకతె గమ



గమవలపులు కడలముంచుకొనంగఁ బూసరుల్ సిగఁజుట్టె బోటియొకతె । పెళపెళలా  
డు దువ్వలువపిఁజెలుపెట్టి వెసఁజేతికందిచ్చెవెలఁదియొకతె । రతనాలపనిమేలిరవణంపు  
గుంపులు నెమ్మనఁగీలించెఁ గొమ్మయొకతె । పొలఁతీయొక్కతె జివ్వాజిపూనెమేనఁ  
జెలువయొక్కతె పన్నీరుచిలికెఁబయి । పూసురటివీచెఁ దలిరాకుబోడియొకతె । నిలు  
పుటద్ద మొకనెలంత నిలిపెఁమోల ॥ ౭౪ ॥ గీ॥ ముద్దుకస్తురినామంబు దిద్దినుసటఁ  
బెండ్లిపల్లకిలోనెక్కి విడిదెవెడలి । యరిగె వియ్యపుచారింటి కచటమున్నె । మించు  
బోండ్లు చిత్రాంగదఁగొంచుఁబోయి ॥ ౭౫ ॥ గీ॥ చలువనెలతొల జలకంపుసాలలోన  
మేలిమిపసిండిపీటపై మెలఁతనునిచి । తేటపశ్యేరమునఁ గెంపుదివ్వెపెట్టి । జవ్వనులు  
పాటపాడి నివ్వాలియియ్య ॥ ౭౬ ॥ ఉ॥ పయ్యెడజాఱఁ జెక్కుఁగవపైఁ జిటుచెమ్మట  
లూరఁబూసరుల్ । కయ్యముగోర లేఁగవును గబ్బిచనుంగవ దూర జాటుకొల్పొయ్యన  
వీపుఁజేర వెసనూర్పులు పైపయిఁ గ్రమ్ముదేరఁ దా । నయ్యెడ నింతియోర్తు తలయం  
టఁదొడంగెను వాలుగంటికి ॥ ౭౭ ॥ ఉ॥ పాయనివేడ్కఁ దావి వెలిఁబర్వఁగ సం  
పఁగినూనెయంటి కిచ్చె యరిగుంపు పెంపుగెలువంగల నిద్దపుసోగపెన్నెరుల్ । పా  
యలుతీసిదువ్వి చెలువమ్ముగఁ జిక్కులువాపె నింతియో । ర్తాయెడలేత కెంజిగురుటా  
కులగేరెడు కేలుఁదమ్ముల ॥ ౭౮ ॥ గీ॥ పునుఁగుజివ్వాది మేదించి పెనఁచినట్టి । తావి  
కుంకుముపొళ్ళతోఁదలిరుబోడి । మేననలుగులువెట్టెనుమెలఁతయోర్తు । గబ్బిగుబ్బల వ్రే  
గునఁ గొనువడఁక ॥ ౭౯ ॥ గీ॥ సోలి సంపఁగినూనెచే సొమ్మునిలిన । పెన్నెరులనెడు  
తుమ్మెదపిడుఁకును । వెసను సేదతేఱఁగ మంచువేయకరణిఁ । గురులకట కలియిడె  
లతకూనయోర్తు ॥ ౮౦ ॥ గీ॥ పసి డిబిందెలఁ బన్నీరు వరుసనించి । చెలులు రతనంపుగిం  
డ్లతో జలకమార్చి । నెలులవెంబడి దిగజాటు నీరుబొలిచెఁ । గొమ్ముయిలు జోదునను  
వానగురియు ట్లు ॥ ౮౧ ॥ చ॥ అలశశ్రియైత్రెనుక్కచెలి తాబెడఁగుం దెలిపట్టుబట్టచే  
గలపముమైనలందె నొకకన్నియ కస్తురిబొట్టువెట్టెఁ దా । వెలఁదకయోర్తు నెన్నెసట  
వేనలిఁ బూపులుచేర్చె నింతియో । రైలమి నెలంతయొక్కరితె యింపుగఁగాటుకతీర్చె  
గన్నుల ॥ ౮౨ ॥ గీ॥ విలువరతనంపుఁ దొడపులువెట్టిమేన । జిలుఁగుబంగరు కెంబట్టు  
చేలఁగట్టి । చెలులునై నేయ నెలమితోఁ జెలువనపుడు । పెండ్లికూతును జేసిరి పేర  
టాండ్రు ॥ ౮౩ ॥ చ॥ అంతఁ బెండ్లిచావడియందు ॥ ౮౪ ॥ కి॥ లగనమిదె పెండ్లికూ  
తును । నగుఁదేనని యొజ్జ బాపనయ్యలుచెలుల ॥ మిగులం దొందరపలువఁగ । ముగు  
దలు వరుగెత్తి రంలిపురికినిసెకట ॥ ౮౫ ॥ చ॥ అడుగుల కెంపుడాల్పుడమి యత్త  
తేనెత్తకయంద నెట్టినా । మడుఁగులుకాళ్ళకుంబలుచు మాడ్కినిబర్వఁగ నిల్వ  
టద్దముల్ । బడిబడిఁ జెల్మికత్తియలఁ బ్రక్కలనిబ్బడిఁజేయ సిగ్గుతోఁ । బడఁతుక పెం  
డ్లితెన్నెకడ వచ్చెను నెచ్చెలిపిండులేరఁగ ॥ ౮౬ ॥ గీ॥ కలికి నెమ్మాము తేనికిఁ గాని  
పించికుండ ముత్యువ త్రెఱయొందుపట్ట । వెలసెనయ్యది నిండు రేవెల్లునకును । మిగుల



మాటగు మేటికొమ్ముగిలుకరణి॥ ౮౭॥ క॥ నలుగడలవాయిదమ్ములు । చెలంగంగాఁ  
 బేరటాండ్రు సేసలుచల్లక । బలుదీవెనలిడఁబాటులు । పాలుపుగఁజనెఁ బెండ్లియరు  
 గుపొంతకు తేఁడుక॥ ౮౮॥ క॥ కొమరాలినప్పడట నేమముతో నా నేలతేఁడి  
 మాంకన్యాం తుభ్యమహం సంప్రదదేయని । యమరంగా దారపోసె నల్లున తెల  
 మిక॥ ౮౯॥ గీ॥ తెఱవలటుమీఁదమెల్లన తెఱనువంప । మిగులసిగ్గున ముగుదయు  
 మొగమువంచె । మగువచెలువంబుఁగనఁ గ్రీడి మొగమునెత్తఁ బచ్చవింటిని మరుఁడును  
 బైకినెత్తె॥ ౯౦॥ గీ॥ పడఁతిమిన్నలు తెఱనల్లవంచినపుడు । కనులు మిఱుమిట్లుగొనఁ  
 దక్కుమనియెఁ జెలువ । బయలఁ గాటుకమ్మిన గొప్ప మొయిలునుండి । మించివెలువడు  
 క్రొక్కాటుమెఱుముకరణి॥ ౯౧॥ గీ॥ తొయ్యలి పిసాళిచూపులక తూపుగముల  
 నొరగానాటియుల్లు ముట్టుతలూచి । క్రీడివయిని వ్రేల్చిడి నిండుగెలుపుకాంచి । విరుల  
 విల్లుఁడు కోయని పేర్చియూర్చె॥ ౯౨॥ చ॥ సరగునఁ గొమ్మనెమ్మొగము చాయలకుం  
 జని నేదతేటి నిబ్బరమగు తేనిచూపుగవ పైకొకచోటికి సాగఁజూచియుక । గురు  
 లనుచిమ్మచీకటిఁ దగుల్కొనియాడకె దారితప్పి బల్మురిపెపు నవ్వువెన్నెలవెలుం  
 గున వచ్చుచునుండుఁ గ్రమ్మటక॥ ౯౩॥ ఉ॥ వేటొకచోటికిం గదల వేమఱువెల్వడి  
 యందుఁబోవఁగా । నేరక క్రమ్మరన్మొగమునే వడిఁజేరెడు చూపు మొత్త మొయ్యార  
 పుఁ జన్నుగొండకడ నవ్వలఁ దవ్వలఁగాంచి వానిఁ బొంగారఁగ నానవాలుగొని గం  
 తిడి పాయకనిల్చె నచ్చటక॥ ౯౪॥ వ॥ అటుపిమ్మట॥ ౯౫॥ చ॥ మురుగులుజారఁ  
 జెమ్మటలు ముద్దుమొగంబునఁగార ముత్యపునస్సరు లొకయొరఁజేరఁ జిటునవ్వులు  
 మొల్కలుడర నంటుజో । ల్లిరుదెసలంబుఁ జెక్కులపయి న్వడిఁదూఁగుచు డాలుపాట  
 నాదొర తలఁబ్రాలువోసె నలతొయ్యలి యాఁదలమీఁద దోయిటక॥ ౯౬॥ ఉ॥  
 కొననియాడ ముంగురులు గ్రక్కునఁ జెక్కులమీదఁగూడఁ బెంపూనినగుబ్బదోయి  
 పయి నొక్కట పేరులు త్రొక్కులాడఁ బైపైని బయింటయూడ నునుబంగరుగాజు  
 లు పట్టువీడ నాచానయఁ గ్రీడిమీదను వెసం దలఁబ్రాలను బోసె దోయిటక॥ ౯౭॥  
 క॥ మదిలోపలఁగలకూరిమి । నిదెనేఁబయిచేయియగుదు నిదెయేనగుదుక । వదలక కనుఁ  
 డనుక్రియ వారొడుగక తలఁబ్రాలుపోసి రొండొరులపయి॥ ౯౮॥ గీ॥ ఒండొరుల  
 మేనుసోంకుట నొక్కసారి । కన్నెకును తేనికిని మేను గగురుపొడువఁ । దాళిఁగట్టె  
 నాతఁడు జవరాలిమెడను । నేలవేల్పుల దీవెనల్నింగిముట్ట॥ ౯౯॥ గీ॥ అగ్గినెలకొల్పి  
 మఱి వారలందులోన । నేయివ్రేల్చిరి పిమ్మట నేలతేఁడుపట్టి సన్నికల్ ద్రొక్కించె  
 బడఁతిచేత । నంత పేలాలువ్రేల్చె నయ్యింతిమిన్న॥ ౧౦౦॥ గీ॥ ఎలుఁగెతిపాడెడి యిం  
 పైనపాటలు గండుకోయిలపిండు గరువమడఁప । పలుకునప్పడుతోచు పల్వరుసలదాలు  
 నలువలంకులను వెన్నెలలనింప । వశ్యమందలిదివ్వె బటువైనమగతొల మెడపేరులకుఁ  
 గెంపుబెడఁగుగూర్చ । మేనిబంగరునిగ్గు మేలిమిబంగారు వశ్యరంజనకును బసేమియె.

సఁగి వారిమోముల కెనరామిఁబట్టి నెలను । దిగఁదడుపుపిట్టుకైనడి మొగములకును ।  
 జెలికిఁ జెలుపునకుఁ జిరంటులలరువేడ్కఁగి గప్పురపుటారతులనిచ్చి రొప్పమీఱ॥౧౦౧  
 గీ॥ మొదటి నాటితంతు ముగిసినపిమ్మటఁగి బాకెనయును నాగవల్లిమఱియు । వేఱ జరగ  
 వలయు వేడుకలెల్లను । వరుసజరిగె నెల్లవారు చెలఁగ॥ ౧౦౨॥ గీ॥ నాగవల్లియు  
 లోనుగా నడచినంతఁగి బెండ్లి నాడులు గడువంగఁ జేర్చితోడఁగి నాలుమగలను గలువంగ  
 నపుడుతలఁచి మేటివేడుక నాలవనాటిరేయి॥ ౧౦౩॥ నీ॥ కమ్మతాపులుగ్రమ్ము కపు  
 రంపువిడెములు పసిఁడిపత్తెరములఁ బొసఁగనుంచి కస్తురి జవ్వాజి గందంబుఁ బన్నీరు  
 రతనంపుగిండుల రమణనించి । పటికంపుగోడల పజ్జనిర్వంకల నిలుపుటద్దంబులు నెలపు  
 కొలిపి । పగడంపుచునుగోళ్ళ పచ్చలపీటపై వట్టివేళ్ళనురటి పెట్టియుంచి । వెండితబు  
 కులఁబండ్లువేర్చేరకెట్టి గొప్పరతనంపుదివ్వెలు కుదురుపఱిచి మేలిచొక్కపు బంగా  
 రుమేడలోని వింతగదిని సింగారించి రింతులంత॥ ౧౦౪॥ గీ॥ పడకగదిలోని రతనంపుఁ  
 బసిఁడికోళ్ళ దోమతెర పట్టెమంచంబు పైమెఱుంగుటంచ దూదిపాన్పునఁ బన్నళించి  
 యుండె నతివరాకను మదిఁగోరియల్ల టేఁడు॥ ౧౦౫॥ వ॥ అంతకుమున్న॥ ౧౦౬॥  
 చ॥ కలపమలంది నెన్నెసటఁ గస్తురిబొట్టమరించి చేరలకా । గొలువఁగఁజాలు కన్నుఁ  
 గవకుం దగఁగాటుకవెట్టి క్రొవ్వెదకా । వలపులుగ్రమ్ము పూసరులు వావిరిఁజుట్టి పసిం  
 డిపుట్టముకా । జెలుపుగఁగట్టి చెల్వఁగయిచేసిరి సొన్నలువెట్టి నెచ్చెలుల్॥ ౧౦౭॥  
 గీ॥ జెలులుకయిచేసి తరలింప సిగ్గుకతనఁ । బడఁతినెమ్మామువంచి తానడువకున్న  
 బుద్ధులనుజెప్పి మఱిమఱి బుజ్జగించి । పూపుబోదులు బలిమిమైఁ బొదిగిపట్టి॥ ౧౦౮॥  
 క॥ ననబోడి మొకటలాగుచుఁ బనిమిటికడఁజేర్చఁ దిపురవింతగ నాజివ్వని తాఁబోక  
 పెనంగినఁ । గనుఁగొని యొకచెల్వయనియెఁ గన్నులనగుచుకా॥ ౧౦౯॥ గీ॥ ఇచట  
 మాతోడఁ బెనఁగిన నెవ్వరిండుఁ బూచిమెచ్చుడు రాతండమాచిమెచ్చు బులుపుతీరం  
 గఁ బడకింఁపొంతఁజేరి వెనుకతీయక మగనితోఁ పెనఁగరాదె॥ ౧౧౦॥ క॥ అనుట  
 యు సిగ్గును జెలిపైఁగినుకయుఁ జిలునప్పునొకట గిరికొన నపుడన్ననబోడి నట్టెవై చె  
 ను గనుదోయిం గెంపుదోపఁ గైవిరిదండకా॥ ౧౧౧॥ గీ॥ చెలిమికత్తెలు యుండుకు  
 సిగ్గుకింత । వెనుకకునుద్రోయ మెల్లన వెలఁదినడిచి । పడకయిలుచేరుతటి మొలబంటి  
 సిగ్గుముంచి జాలువాటుచుఁ దలమున్కయయ్యె॥ ౧౧౨॥ క॥ మిక్కిలి సిగ్గునమునఁ  
 గిన యక్కలికిం దలిమంబుచేర్చి యాచెలువ ల్లామొక్కొక సాకుననడిచిన నక్కొ  
 మ్మయు మోమువంచి యళుకుచు నిలిచెకా॥ ౧౧౩॥ గీ॥ అంతటను గ్రీడి ముద్దయ  
 నల్లఁజేరి । మేనుచెమరింపఁ గెంగేలుమెల్లవట్టి । ముగుద విరిపాన్పుపయికి రాఁదగిచి  
 కొనుచు వంచుకొనియున్న నెమ్మాము పయికినెత్తి॥ ౧౧౪॥ గీ॥ ఏలవెటవంగ విరి  
 విల్లు నాలమునకు । నెంతపనికైన నేఁజాలి యిచటనుండ । నాదుప్రాపునఁ పెనగంగ  
 తాడెయనుచుఁ । జెక్కుచెక్కునఁ దారిచిచెప్పెఁజెవిని॥ ౧౧౫॥ గీ॥ ఏలవేయును

నప్పుడన్నేలతేనిచేయి దామరకన్నియ చిన్నికొను । తడవియును మీద మెఱుగు  
గుత్తంపు గబ్బిగుబ్బలనుముట్టి మిన్నంది కొండఁదాకె॥ ౧౧౬॥ ఉ॥ నెచ్చెలులేగినం  
జనకనిల్చిన సిగ్గును తేనిపాలు కానిచ్చుట దోసమంచు నపుడే చనుగొండలలోనదాచి  
వివ్వచ్చుని కేలటుం గదియవచ్చినఁ దానపెనంగి యేమిపైవచ్చునెయంచు దాచె  
బిదపం గనుతెప్పలలోనఁ గూరిమి॥ ౧౧౭॥ ఉ॥ కవ్వడిచేయి పోకముడి గ్రక్కున  
నావలఁజేరఁబాటఁగా । జవ్వని యేమియున్నలుపఁజాలక బిగ్గన తానెచ్చెల్తుని॥ నె  
వ్వడిఁ గొంగిరించుకొనె నేర్పున తేఁడును సంతసిల్లి యా । కొవ్వరిబోడి కెంబెదవి  
గొబ్బన గఁటిడియానెఁదేనియల్॥ ౧౧౮॥ గీ॥ క్రీడియామీదటను గిలిగింతగొలిపి  
చేతపట్టునువిడిపించి సిగ్గుమాన్చి । యింతి మరునాలమునకును నియ్యఁగొలిపి । కడప  
నారేయియంతయు గడియవోలె॥ ౧౧౯॥ క॥ చెలువయఁ జెలుపుండును బూవి  
లుతుని కయ్యముల నలసి వేడుకనుండె॥ బెలుచనఁ గొక్కొక్కోయని । వెలుపలఁ  
దగఁగోళ్లుకూనె వేఁకువతెలియె॥ ౧౨౦॥ గీ॥ తడవు రేతేనితోడను దనరియండి  
వెడలఁబోయెడుతఱిని రేవెలఁదివిప్ప । కొప్పనందుండి దిగజాఱి కూలిసట్టి । విరులబంతి  
నాఁ దోతెంచె వేఁగుచుక్క॥ ౧౨౧॥ చ॥ పగలాసరించునాటిదొరవచ్చిదెసల్ వెసఁ  
గ్రచ్చునంచు నెవ్వగఁదనతేజుగోలుపడి పాతెడు చుక్కలతేనిఁజూచి లోదిగులునఁ  
దెల్విఁబాసెననఁ దెల్లపడెం గడుఱిక్కగుంపులు॥ సొగసుగునింటిదివ్వెలును జొక్క  
లతోడనె తెల్విగోల్పడె॥ ౧౨౨॥ గీ॥ జగముచుట్టంబు రాకకుఁ జాలనలరి । పుడమి  
వేల్పులు దీవించునుడుపులనఁగఁ జెపులపండుపునేయుచుఁ జెలఁగఁజూచ్చెఁ గరముఁ  
బులుఁగులరొదలెల్ల కడలయంచు॥ ౧౨౩॥ గీ॥ ఇరులవేటాడఁ దొలుదొల్లనేనిసట్టి ।  
చిచ్చరమ్మనఁదూర్పునఁజెలఁగెఁ గెంపు । మలకలుగుల దూరెడు నెలుగులట్లు । చీకటు  
లు కొండబొటియలు దూరఁబాతె॥ ౧౨౪॥ గీ॥ తమ్మిచెలికఁడు చీకట్లదలుము  
బాఁడు । కలువగుంపులసూఁడు రేవెలుఁగుజోడు । గాములకు నెకిమీఁడు జక్కవల  
తేఁడు । పొడుపుకొండను జూపట్టెఁ ప్రొద్దుపిదప॥ ౧౨౫॥ గీ॥ అంతకంతకు వింత  
యెయ్యారమమర । నరమరలులేని వలపుల ననఁగిపెనఁగి । చెల్వుఁకును జెల్వయును  
గూర్చిచెన్నుమీఱి హాయిగానుండిరచ్చోట నాటునెలలు॥ ౧౨౬॥ క॥ ఈలోపల నా  
తొయ్యలి । చూలాలయ్యెను మగండుఁ జుట్టములునెదె॥ హళింబొందగఁదండ్రయిఁ  
జాలఁగొలఱునిల్చునంచు సంతసపడఁగె॥ ౧౨౭॥ క॥ చనుమొనలుశల్లపడియెను ।  
జనఁజనవేవిళ్లుపాచ్చెఁ జవిమంటిపయి॥ గననయ్యె నెలలునిండినఁ గనియెచుముద్దుల  
కొమారుఁ గన్నియమొలమి॥ ౧౨౮॥ గీ॥ పుడమివేల్పులికిన మంచిమూర్తమఁడు ।  
బభ్రువాహనుండినుచును బాగుమీఱఁ బేరువెట్టిరి యాపసిబిడ్డ కెలమి । బెరుగుచుండె  
నతఁడు తాతయిరవునందె॥ ౧౨౯॥ క॥ అని వైశంపాయనుండిటు । జనమేజయన  
కుఁ గరంబు సంతసమెదలో । నెనయఁగఁ జిత్రాంగదకత । వినిపించిన వినియతందు

SPECIMEN VERSES OF PURE TELUGU UTTARA RAMAYANA  
BY THE AUTHOR.

శుద్ధాంధోత్తర రామాయము.

(ప్రథమాశ్వాసములోని పద్యములు.)

తే॥ గీ॥ రక్కసులతేని తలలెల్లఁ జక్కుచేసి పుడమికూతును గైకొని వెడలి  
యట్లు । గాలికొమరుండఁ లోనుగాఁ గలుగువారుఁ । దమ్ముఁడునుఁ దోడఁజనుదేర  
సెమ్మిమీఱ॥ ౧॥ చ॥ అరదములెక్కి యక్కరణి సందఱుఁ గ్రండుగ వెంటసంటఁగా  
సరగున సందినాఁబరగు చల్లని పల్లియఁజేరు దారిలో । భరతుఁడు ముందుగా నెడు  
రువచ్చి యడంకువఁ గాళ్ళవ్రాలి తా । సరుదుగ వెంటఁబెట్టుకొని యన్నను బల్లియ  
కిచ్చఁదెచ్చినఁ॥ ౨॥ నీ॥ నారచీరలువిప్పి నాడెంపువలిపెంపుఁ బట్టుపుట్టంబులు బిట్టు  
కట్టి । యడవిక్రొవ్విరులూడ్చి యందంపుఁజెందమ్ము లరుదుగాఁదుఱిమిన సరులుదాల్చి  
వెడవెడముడివడ్డ జడలు సీక్కులు వాపి నీరిమీరు ననుజారు సీగలమర్చి । యెఱమట్టి  
నిదువట్టె లెడలించి నుదురులఁ బడునుకస్తురిభొట్లు కుదురుపఱిచి మేలిరతసంపు రవణ  
ముల్ గీలుకొల్చి । తారు కైసేసికొని యెల్లవారుఁబొగడఁ । దమ్ము లిల్లాలు బంటులుఁ  
దానుఁదఱలి । యెప్పుమీఱంగ రాముఁ డయోధ్య కరిగె॥ ౩॥ ఉ॥ అంతకుమున్ను  
వారలటు లచ్చటకుం జనుదెంచుచున్న లాగంతయు వేగ వేగకులె యాగక బాగుగ  
విన్నవించినఁ॥ సంతసమంది వ్రగ్గడలు సందడిసేయుచు సూరివారలఁ । గంతునఁ  
బిల్వనంపి సరగఁజని ప్రోల్లయిసేయఁ బంచినఁ॥ ౪॥ నీ॥ కమ్మకస్తురినీటఁ గలయంపి  
చల్లించి జిగితేటపన్నీట జగతులలికి । యాణిముత్యంబుల సమరించిముగ్గులు పందిళ్ళు  
కురువేళ్ళఁ బొందుపరచి । జాళువాపని మేలిమేలుకట్టలరించి పచ్చలదోరణాల్ బలి  
యఁజేసి పసిడికంబముల నబ్రంపుటంటులునిల్చి కప్రంపుఁబొగలెల్ల కడలనించి వీడు  
కైసేసి తామును వేలకొలఁది । విలువసొమ్ములుదాలిచి చలువవలువ । లందఱును గట్టి  
యండఁ బ్రోలందమొంది । కరము కన్నులపండువు గాఁగనుండె॥ ౫॥ వ॥ అంత॥  
మ॥ పదియాఱ్ఱన్నె కడానిమేడలవయిం బాలిండ్లవొంగాక నెమ్మదిలోఁగోరికలూరఁ  
గ్రొమ్ముదులు పైపైజార లేజవ్వనుల్ । కదియస్వచ్ఛుచునున్న రాకొమరు వంకంబూడ  
లోఁదాల్చియమం । జెదరంబారఁగ మీదఁజల్లి రలకుల్ చేనిండఁ గీలింపుచు॥ ౬॥  
తే॥ గీ॥ వేల్పులాతండు తమదాయ బింకనుడఁప వేల్పుమాఁకుల నెత్తావి విరులుగోసి  
యలరిపయిఁజల్లు పెల్లున నలకునాన । లెఱవ లందందఁ గురియింపఁ దెరువుఁదాఁటి॥ ౭॥  
నీ॥ తామెల్లసొచిన సొములుపండె నేఁటికటంచు నీటివారొకటనుబ్బ । నెన్నినాళ్ళ  
కు నిన్ను నిటఁగంటిరా కన్నతండ్రీయని యనుంగుతల్లింపలక నేలు మెల్లపుడు సీ నేల  
సీవేయని వెసదీవనలు నేలవేల్పులాసఁగఁ । బుత్తడిపశ్చేరంబులుపూని ముత్తైడువలు

పాటపాడి నివాళులియ్య! నిల్చుచోతైంచి తల్లులకెల్లమొక్కి! తమ్మగలవారిసందఱఁ  
దగినయల్లు | గారవముచేసి యతఁ డెల్లవారు మేలు | మేలని పొగడఁగా నేలయేలు  
మండి || ౮ || వ || ఒక్కనాఁడు || మ || ఒకచోట న్నగటాలదాలడరి యెంతోయెండఁ  
గాయంగ వేటాకచో ముత్యపునిగ్గువెన్నెలల చెల్వూనంగ నామీద సుందోకచోఁ  
గెంపులచాయ తిన్నియలువేయుకొ సంచకెంజాయ పోలికగా సుక్కెడఁ గప్ప  
టాగమి యిరుల్పింపంగ నాకొల్వునకొ || ౯ || నీ || చెలువంబుగానాడు వెలయాండ్ర  
బంగారు చిటుగజ్జియలమోత చెవులుదనుప | విరిబోకులిరుక్రేవ వింజామరలువేయ  
వెడలుచల్లనిగాలి విందుగొలుప | రహిమీఱఁదాల్చిన రతనంపుపనిసొంపు తొడవుల  
తళతళల్ కడలునిండఁ | బగదాలకంబాల పజ్జముద్దినుసుల కెంబట్టుపటపులు డంబు  
సూపఁ | గొలువనేతెంచు దొరలెల్ల గుములుగూడి | యవసైదపుదాక నందంద  
యొదిగియండి | యడుగుదోయికి మొక్కుచు నవలనిలువఁ | బసిండిగద్దియఁ గొలు  
పుండె బలియ డతఁడు || ౧౦ || ఉ || అప్పడు కుప్పలిప్పలుగ నాతని జూతమటంచు  
నెంచి వే | యొప్పులకుప్పలౌ తపసులుక్కున నక్కడకేగుదెంచినది దప్పక చూచిలేచి  
తనదండను నజ్జడదారిపిండుకుం | జూన్పడు పెద్దగద్దియలు చుట్టును బెట్టఁగఁబంచి  
వేడుకకొ || ౧౧ || తే || గీ || ఎదురుగానేగి తోడ్చి యెల్లవారిఁ | దగినచోటులఁ గూ  
ర్చుండఁ దగవుసలిపి | రెండుచేతులు జోకించి నిండుమదిని | నెంతయుఁ బొగడ్తలొన  
రించి యిట్టులనియె || ౧౨ || క || సేమమె మీకుకొ మీకడ గోమునఁగల చకువులెల్లఁ  
గొను వడుగులకుకొ | సేమమె మెకములరాయిడి | మీమీనెలపులనులేక మేలాదవె  
డునే || ౧౩ || క || ఎవ్వరు మీకుందొందర | లివ్వరుగా నుంచినీటి యెద్దకి యెపుడుకొ |  
రవ్వంతయు లేకుదా | పువ్వులుకలవేగద సతమును గోనలలోకొ || ౧౪ || తే || గీ || తెరు  
పు గనలేక దొసఁగులఁ దేలుమాకు | దారిచూపెడు తలఁపునఁ దపసులార | తలవని  
తలంపుగావచ్చి పొలుచుకతనఁ | గంటిమిమ్మందఱఁ గనుల కటపుదీర || ౧౫ || ఆ || వె ||  
అనినఁ దేనెమాట లొననిమెచ్చుచు | సుందోరులమొగంబు లొఱఁగిచూచి | యొక్క  
మాటగాఁగ నున్నవారందఱు | దిట్టతనముమీఱ నిట్టులనిరి || ౧౬ || ఆ || గీ || అడుగవలసి  
యడిగి తంతియకాక నీ | వెలుఁగనిదియఁగలదె యెందునెపుడు | నైన నిప్పుడదియె మా  
సూటఁబలికింప | వేడుకయ్యేనేని వినుముతెలియ || ౧౭ || క || మీకడకంటనెచూచినఁ  
గా కలుగుకొ సేమ మిజ్జగములనన మముం | జేకొని ప్రోచుచు వింతగ | మాకయ్యది  
యడుగనేల మఱిమఱిచెపుమా || ౧౮ || క || జగములకెల్లందొందర | యగు రావణుఁ  
డీల్లెఁగాదె యనిలో నీచే | నిగనెవ్వరిచేఁ దొందరలగుఁ దగ మాకోట్లకెల్ల నప్పటి  
కరణికొ || ౧౯ || నీ || ఎప్పుడుఁగంటిపై తెప్పవాల్చుటలేని జేజేలకిపుడుగా చేటుదప్ప |  
నయినవారినిబాని యడవులఁగూపెట్టు తపసులకిపుడుగా తాల్కిగలిగె | బిచ్చ కానిచెలి  
మి యచ్చపడ్డట్టి జక్కులదొరకిపుడుగా కలిమిగలిగె | గాలిబ్రతుకుఁజెంది కలుగులఁ



బడియందు చిలువలకిపుడుగా తెలివిగలిగె । లేచియొకచోట నిలుకడలేకతిడుగు । చ  
 లువతెమ్మెరకిపుడుగా బలిమిగలిగె । నిపుడునీపేరుచెప్పుక నిలువఁగలిగె । జగములకు  
 నెల్ల రక్కసుచావుకతన॥ ౨౦॥ ఉ॥ ఎందఱివానిచుట్టముల నెందఱిసంగడికాండ్రఁ  
 బోరిలో । జిందరవందరల్పరపి చెండితి వించుక సేపులోన వారందఱు నొర్వఁగాఁదర  
 మె యా నలుమోముల వేల్పుకైన నీ । వందఱమించి తెవ్వరికనొదురు నీసరి ముజ్జ  
 గంబులక॥ ౨౧॥ శా॥ అవ్వారందఱు నొక్కయెత్తుసరిగా నాయుండ్రజిత్తోక్కడుం  
 జివ్వ నేటొకయెత్తుచూడ నతనిం జెండాడె నీతమ్ముఁడింకెవ్వఁడట్టుగనోపు నమ్ముగత  
 నం బెందైన మున్నంటిమే । నప్పుల్ గాపునుచుయ్య మావలుకులన్న నైమ్ముచిన్నమ్ము  
 మా॥ ౨౨॥ వ॥ అనిన రాకొమరుం డిట్లనియె॥ ౨౩॥ చ॥ ఎటువలెనిండ్రజిత్తునకు నిం  
 తగ సేక్కుడుబల్లికల్లెఁ దా నెటువలె వేల్పుతొనని నెక్కటిసొరిచెఁ దండ్రికంటె  
 మిఁక్కుటముగ బీరమెట్లొదవెఁ గూరిమిమీఱఁగ నానతీయరే । తటుకున వానిపుట్టువ  
 యుఁ దండ్రికొలంబు తెఱంగుకంగుగ॥ ౨౪॥ తే॥ గీ॥ మొదటినుండియు రావణు  
 పుట్టుకయును । ముజ్జగంబులు నాతండు ప్రోడయగుచు । గెల్చినతెఱంగుఁ దొలివేల్పు  
 గొల్చివలయు । మెప్పులాందిన యొప్పుచుజెప్పవలయు॥ ౨౫॥ ఆ॥ గీ॥ అనినఁ గొలుపు  
 వారి యానతిఁగైకొని కడఁగివారిలో నగస్తుండంత । చెలువుగులుకుకలికి వలుకులు  
 చెవులకుఁ । జవులువలుమరువెదచల్లఁబలికె॥ ౨౬॥ నీ॥ వినవయ్యజడదారి వెలయుఁబుల  
 స్తుండు మొదటివేలుపునకు ముద్దుపట్టి । మచ్చరంబునుగెల్చి మరునకులోఁగాక యా  
 సనుదిగనాడి యలరువాఁడు । నిక్కంబుతప్పక యెక్కుడుతెలివిని నీరసంబెఱుఁగక యె  
 సఁగువాఁడు । తొలివేల్పు ముక్కంటి వలమురిదాల్పుల నిచ్చలుమదిలోన నిల్పువాఁ  
 డు । వల్లనూలినపూన్నితోనిల్లువెడలి । చలువగొలిపెడు వలిమలకెలననలరు । చెలువు  
 గులికెడు తృణబిందునెలపుచేరి । తపనీతనమాని యున్నంతఁదారనిల్లి॥ ౨౭॥ చ॥ అల  
 రులకొమ్మలో మరునియమ్ములా బంగరుకీలుబొమ్మలో । వలపులదీపులో తొవలబాపు  
 లా చక్కని గుఱ్ఱమాపులో । తొలకరిమించులోయనఁగఁ దూకొని యచ్చరలేమలచ్చ  
 ట॥ తేళుకుకనుంగవల్ తళుకుబెద్దొడలుం దగసందడింపుచు॥ ౨౮॥ నీ॥ ఒకచోట  
 మః పాట లొకతేటగాఁబాడుదురు నల్లతాతెల్లఁ గరగిపార । నొకయోరవగమీర మొక  
 మోరగసెనర్తు రలమిదట్టంపు వెన్నెలలుగాయ । నొకచాయఁ గనుకాయలకుడా  
 యవత్తు రొయ్యారంపునడకల హపుసునిండ । నొకదండవిరిమండలాడినిండఁ గూర్తురు  
 కమ్మనితాపులు గ్రమ్ముకొనఁగఁ బిలుతురొకచక్కి నెచ్చెలిపిండునిక్కి । కలికివలుకుల  
 చిలుకలు కలఁగిచూడ । నడుతురొకక్రేవ సొలపుగా నడిమిత్రోవఁ । గదియనరుదెంచి  
 యంచలుకాళ్ళఁబెనఁగ॥ ౨౯॥ తే॥ గీ॥ బటువుబిగిగుబ్బలరదోఁపఁ బైటజార । మది  
 కలంగఁగఁ గండువమాటలాడఁ జూడ్కిమిఱుమిట్లుగొనఁ జెంతఁ జూరవమెలగఁ । గల  
 యుఁదిలకించి జడదారికశవళించి॥ ౩౦॥ చ॥ అటునిటుమ్రోలవేల్పు జవరాండ్రు మె



లంగుట లెంచిచూడఁగా నేటులునుదానుగైకొనిన యిప్పటిపూన్నికి నడ్డువాటుగాఁ  
 దటుకున నుల్లమందెట్టిఁగి తాళఁగఁజాలక వారినందఱికిఁ | దిటమునఁజేరఁజీరి వెను  
 తియ్యని తియ్యనితేటమాటలకఁ || ౩౧|| శా|| ఏలావేయును గొమ్మలారవినుఁడి యీ  
 మీదనీతోటలో | వాలారుంగనుదోయివిచ్చి మరియేవార్లంటి సంజూచునో | యారే  
 జివ్వని యిప్పడేయిచటఁ జూలాలౌనటంచాడినం | జాలుంజాలునటంచు నాటవల  
 పుల్ సాలించివారందఱుకఁ || ౩౨|| క|| వచ్చినదారి నెఱదరే | యిచ్చటఁ దలలెత్తి  
 చూడ కెచ్చటికైనకఁ | మెచ్చఁగవలదాత్రోవనె | వచ్చినపనియయ్యెనంచుఁ బకపక  
 నగుచుకఁ || ౩౩|| క|| ఇంతటితో సరిపెట్టెను | గొంతతలలు తడవిచూచుకొంటిమి బలి  
 రే | గొంతటిసోములు సూచితి | మింతిరొ మనతొంటిమేననే యనిచనుచుకఁ || ౩౪||  
 చ|| వడివడిఁబారుతెంచి యొకపైదలి యూర్పులుపుచ్చి నవ్విసం | బడఁతుకయోర్తుచా  
 లిపుడె నవ్వకుమంతయు తేపెగట్టిగాఁ | గొడుకులతల్లివాదవాక కొంచెమునాఁటికి  
 దాచుకొమ్ము నానుడికెనెలంతయుం గడుపులుబ్బఁగనవ్విరి కొమ్మలందఱుకఁ || ౩౫||  
 క|| ఒక్కతె చనుమొనకస్తురి | నిక్కికనఁగవచ్చు చెలికి నిలుమనిమొక్కకఁ | విక్కు  
 చుఁగొమరునెగనుమని | చక్కనదీవించె వీపుచరచుచుదానికఁ || ౩౬|| తే|| గీ|| ఇట్లు  
 మేలంబులాడుచు నింతులెల్ల | నెడగలుగఁబోయిరంతట నిచటఁ బూలు | గోయఁ దృణ  
 బిందుగారాపుఁ గూతరనుఁగు | చెలియతోఁగూడి పూదోట మెలఁగుచుండి || ౩౭||  
 క|| మునుపటు బెట్టిదముగ నా | యనవాక్రుచ్చుటలు విన్నయదిగా దటుగాపున వెఱ  
 వన్నదియెటుఁగక | వెనుకయుముండుందెలియక విచ్చలవిడిగకఁ || ౩౮|| నీ|| వేనలి సం  
 వంగి విరుల నెత్తావికిఁ దెమ్మెరల్ దరిచేరఁ దేంట్లువారఁ | జక్కని నెమ్మోము జాబిల్లి  
 జిగికిని నెలతొల్లరంగఁ గల్వలుచెలంగఁ | దనమేనిజవ్వాజి తావికిఁ బునఁగుపిల్లులు  
 దాయ రాచిల్క లులికికూయ | నలువైనక్రొవ్వెద నల్లమబ్బినకును నెగనియంచలు  
 వీడ నెమ్మలాడ | విరులుద్రుంచుచుఁ దేనియల్ వెదకికొనుచుఁ | బండ్లురొల్పుచుఁ గెందమ్మి  
 తూండ్ల గొనుచుఁ | జాననింగారముల తోటలోనఁదోడి | చెలియనెడబాసి యొకకొం  
 తనేపుతిరిగె || ౩౯|| క|| బోటింగానక యావిరి | దోటం దిరిగితిరిగి యెటుదోచక  
 యొంటికిఁ | మాటికెలుఁగెత్తిచీరుచు | మేటితపసిఁగాంచె సొక్కమెలపున నెదురకఁ ||  
 ౪౦|| తే|| చెక్కులుతెల్లవారఁ గడుచిన్నియెయారపుఁ గొనుమీరఁ జిన్నుక్కుల  
 నల్పునేర జిగిపూపనిగారపుఁ జిన్నుదోయి పెం | పెక్కువతేరె దట్టమయి యెంతయు  
 నారలరారె నూరుపుల్ | మిక్కిలియూరె నత్తపని మిన్నఁ గనుంగొని సంత నింతికికఁ ||  
 ౪౧|| తే|| గీ|| అక్కరచిందాను జూలింతరాలిపసము | పూనుటకుఁజాల మదిలోనఁ  
 బొగిలిముగుడ | దానికిఁగతంబు పరికించికానలేక | యచటిమండుల నయ్యెఁగాకంచు  
 నెంచి || ౪౨|| తే|| గీ|| ఇంకనేమండు నట్టివానింటఁబుట్టి | నేఁడు వేరుపెద్దటికంబు  
 నీటఁగలిపి | వట్టిరట్టులుపడ నెడికట్టుకొంటిఁ | గటకటా యిది నావంటికన్నెకగునె ||

౪౩ || క || మిక్కిలికటికితనంబున | నక్కటికములేక నుడుట నాకట్టిడి వేల్విక్కరణి  
 మూడుబంతుల | నక్కట నావంటిదానికా వ్రాయుటతా || ౪౪ || క || ఇదివిన్న  
 యమ్మలక్కలు | మెదలంగానిత్తురె యింకమీదట నన్ను || మదినేరమెంచుదండ్ర  
 యుం | బడుగురిలో వట్టిరవ్వ పాలైతిగదా || ౪౫ || క || చెలులుం బుగ్గులువాడుతురు |  
 నలుగురిలో నవ్వుపాట్లు నాకనిఘటియం | దెలివాంది తండ్రికడకా | చెలువతుదకు  
 గుండెటాయీ చేసుక యరిగె || ౪౬ || క || అటువంచినతలయెత్తక | బొటబొట  
 కన్నీరుగార బొటవేల్పేలం | జిటుకున వ్రాయుచు మేనొక్కట గడగడవడకదండ్ర  
 కడ నిలుచున్న || ౪౭ || తే || గీ || కొంతవడికిని దలయెత్తి కూతు నెడుట | జిన్నవో  
 యినమోముతో నున్నదాని | నట్టెతిలకించి యుల్లమిట్టట్టులూగ | డెందమున నింత స  
 దియంబందివలికె || ౪౮ || క || పువ్వుంబోడిరొ యెవ్వని | కవ్వలనేయెగ్గొనర్చి తంద  
 లోన || రవ్వగనొర్వంజాలక | యెవ్వడు నిన్నిట్టుతిట్టె నించుకలోన || ౪౯ || క ||  
 నాముందట నీకీ వెలుపేమీ ననుగన్నతల్లి యిప్పడిచట నీవేమియుం గొఱంత  
 చామా యింకదెల్పవమ్మ జరిగినదెల్ల || ౫౦ || ఆ || గీ || బ్రదికినంతతడవు పరువ  
 యే లేక | తల్లిదండ్రులెపుడుం దలలువంప | బుట్టరాని యాడుపుట్టువుం బుట్టియ  
 గానిచేతకేల కడగితమ్మ || ౫౧ || క || మనుపటితెలివెల్లను జివ్వనిరో యిపుడెందు  
 బోయె వగచెడు నిన్నేమన నెన్నటికిం దటుంగని | పెనురట్టడి మాకుం దెచ్చిపెట్టితివని  
 న || ౫౨ || చ || వెలవెలవోయియచ్చెలువ వేమటువెల్వడి జాలువారుక || గలువల  
 వేడినీటం గసుకందిన కాళ్ళకు నేదదీర్చుచుం | బలుకులవిన్నపాట దవ మైచెమరింప  
 నెలుంగురాల్పడం | బలికెం దమంతరాచిలుక వారులుచేరువంబాటుతేరగ || ౫౩ ||  
 శా || తండ్రీ కొండొకదోసమేనెటుంగజూ తప్పెన్నమియాన పెక్కండ్రీత్రోవను  
 బూలుగోసికొని యేగంజూచి డెందంబులో | వేండ్రంబా తమి పెల్లిదంబడపకే విచ్చేసి  
 యీతోట నిల్లాండ్రందెల్లను వానిగన్నచెలితో నందందనేంగుమ్మర || ౫౪ ||  
 తే || గీ || ఏకతంబునం జెరలాడనేకతంబా | కాని, యటనాకుం జెలిచెంతలేనితటని | నిట్టి  
 చూలేర్పడియెఁగాని యింతకన్న | వేటెటుంగను మియాన వేయనెల || ౫౫ || తే || గీ ||  
 అనినలోపలిచూపున నరసినిజము | కన్నుంగవమ్రొలంగట్టిన కరణిదోప | జానయెడ  
 దప్పలేమికి సంతసించి | కూతుంగనిపల్కె గూరిమి కొనలుసాగ || ౫౬ || క || అమ్మా  
 యూరకనీపై | నిమ్మాడ్కి లేనిపోని యీనేరము నేం | జిమ్ముట తప్పగంబట్టక |  
 యుమ్మలికము మానియుండు ముల్లములోన || ౫౭ || క || తనుగనుదానికి గడు  
 పొననుచుం బులన్యుండువలికె నది యింతకెటుం | గనికతమున నీవాతని | గనుగొంటి  
 విగానం జూలుగలిగెన్నీకు || ౫౮ || క || ఇంతటిపనికేం గలుగగ | వంతలం దలకంగ  
 నేల వలవడు నీకావంతయం | గొఱంతలేదీక | జెంతకురమ్మండుం కూతుం జేరగ  
 బిలిచె || ౫౯ || తే || గీ || పిలిచితొడమీదం గూర్చుండంబెట్టుకొని యితండు బుగ్గు

లుముద్దిడి నిండుతమిని । గొప్పదవ్వుచు బయిచీరకొంగుతీసి । కనులనీరాత్రి తడవుగఁ  
 గొంగిలించి॥ ౬౦॥ చ॥ చనువున లేవనెత్తి యెలజవ్వని కేలాకచేతఁబూని గొబ్బినఁ  
 దనవెంటఁబెట్టుకొని పోయి పులస్త్యునిఁ గాంచిమొక్కి యా|యనకు వెలందిఁబూపి  
 తగ నప్పటికట్టిడి నింతి చూలుదా|ల్చినదగు టేర్పడంబలికి చేతులు చెండునుఁజేర్చి  
 యిట్లనుక॥ ౬౧॥ తే॥ గీ॥ తపసియైయున్న ముక్కంఁచికపు మ కొలుపు । గట్టు రాక నై  
 చేసిన కరణినిపుడు । తపసియైయున్న మిమ్ము నీతలిరుబోడి । నమ్మికొలుచును బెండిలి  
 కమ్ము దీని॥ ౬౨॥ క॥ ఎండలబడలినయప్పడు । మెండాకలి గొన్నయపు మ మీకొక  
 ప్రాపై|యిండి తనయండనిడుకొని । పండులాసంగు లతమాన బడలికలడఁగ॥ ౬౩॥  
 తే॥ గీ॥ అనుచుఁ జేతిలోఁజెయివెట్టి యప్పగించి । యతఁడు నైకొన్నపిమ్ముట నల్లు  
 నైద్దా నెలపునైకొని కూతును నిలువఁబనిచి । లేచి తనయింటి కేగె నారాచతపసి॥ ౬౪॥  
 క॥ అదిమొదలుగ నాకన్నియ । వదిలముగా మగనికూర్చి వడయంగఁ దలం|పెదలోఁ  
 బొదలఁగ నాతని । మదిలోపల మెలఁగుచుండె మఱపెఱుఁగనిదై॥ ౬౫॥ నీ॥ ఎపుడుఁ  
 బ్రొద్దునలేచి యేటమునిఁగి యింటి కేతెంచునంతలో నెదుఱువచ్చి । యడుగు కెంద  
 మ్ములు కడిగికొనఁ బసిండిచెంబున నీరందిచెంతనునిచి । వరుగునఁ దననునుపైటచెఱంగు  
 న నడుగులుతడియొత్తి యంతలోన । నుతికినతెల్లదోవతులు పింజెలువెట్టి చని చేతికం  
 దిచ్చి సరసమెక్క । పీటవెట్టికూర్చున్నచోఁబెరటచున్న । పువ్వులాకపత్మరంబునఁబోసి  
 యొసఁగి । వార్చియాతండులోనికివచ్చునంత । పిండివంటలతోఁగూడ వండిపెట్టు॥ ౬౬॥  
 తే॥ గీ॥ ఆరగించెడుతఱిసుకయారనిలిచి । విసరువీవనజేఁబూని వెనుకఁబూల|పానుపో  
 క్కటి సవరించి పవ్వళింపఁ । దొడలపైనిడుకొని మెల్లనడుగుల్లాత్తు॥ ౬౭॥ క॥ నడి  
 లేయియైనఁ బలుపురు । బడిబడినడతెంచిదేని వారికిసరిగా । గుడువంగఁ బెట్టునప్పడు  
 మడికట్టుకవంటచేసి మరియాదమెయి॥ ౬౮॥ తే॥ గీ॥ అదునుతప్పకుండఁగ నోరె  
 మమరుచుటకు । నింటితీర్పునఁ దనుమఱపించుటకును । దపసియంతవాఁడును జూక్కి  
 దలిరుబోండ్ల|యిచ్చకంబులఁబడనివారైవ్వరింక॥ ౬౯॥ వ॥ అట్లు॥ తే॥ గీ॥ కూర్మిమగఁడు  
 కన్నులఁగప్పకొనఁగ నుండి । యంతకంతకు వేవిట్లువంతమీఱఁ । జాల కనిగాటులుగఁ  
 దిండి సలుపఁజూగె । నెలలునిండె నీళ్ళాటప్రొద్దులునుదానె॥ ౭౦॥ క॥ ముగుద యొక  
 మంచినాటను । మగవానింగనియె మగఁడు మదినుప్పొంగ॥ మగవానిఁగన్నతండ్రియు ।  
 మగువంగన్నట్టితల్లి మక్కువపడరే॥ ౭౧॥ నీ॥ ఏతొందరయులేక యెలమితోఁ జుట్టి  
 ముల్ నిండువేడుకఁజెందరెండుతలలు । కుదురుగా నేర్పడి పదినాడులును జన్న మరునాఁ  
 దు పురిటినిశ్శలరివోసే । యిరువ దొక్కటవనాఁ డెదఁదలపోసి పెద్దలుపెట్టిన యొక  
 మూర్తరంబునందుఁ । బరతెంచితపసియు విరిబోడియును బారసాలపీటలమీఁద సంతస  
 మునఁ । గూరుచుండఁదండ్రి కొమరునకప్పడు । విశ్రవసుఁడనంగఁ బేరువెట్టి । నాటవ  
 నెల నూరె మమరంగముట్టించి । వడుగు నేడులేడు గడువఁజేసె॥ ౭౨॥ చ॥ పితరుని

మాడ్కి విశ్రవుడు పిన్నటనుండియు మెండుదండియై | జితనము హెచ్చ మచ్చరము  
జంపి వడింజడదారిదారిఁ దా | నతివలమానిపూని తననందలు నందరుదందిచూడఁగా |  
సతమునుగానలోన రెయినైతము నీతమునిండ నుండఁగన్ || 23 || క || పుడమి భర  
ద్వాజుండను | జడదారియొకండు తనదు చక్కనిబిడ్డన్ | వడిదేవవర్ణియనియెడు |  
సడఁతుకఁదోడ్చుకొనివచ్చి పలికెఁబెరిమన్ || 24 || నీ || చెలువకన్నులదాలు చెంగల్వ  
విరిచాలు నినుమడింపఁగఁజాలు నింపునింపుచి గొమ్మపొక్కిలిపెంపు కమ్మతాపులనింపు  
పొన్నకొన్ననసాంపు పొలుపుఁదెలుపు | మగువపన్నులతీరు మల్లెముగ్గులపేరు లానఁ  
సూర్వఁగనుగోరు నెఱపునెఱపుచి జానచక్కనిముక్కు సంపగిపుపుటెక్కు దాపునఁ  
జెయిచిక్కు నేపుఁజూపు | నువిదచేతులు పూదండలాసఁగుచుండు | నింతినెమ్మాము  
విరిదమ్మి నెలమిఁగూర్చుచి బూజసల్పెడుతఱియందు బూనిమీకు | గట్టిగాననబోడిఁ జేపట్టు  
వలయు || 25 || మ || అన నెమ్మామునఁ బిన్ననవ్వలయ నెయ్యారంబుగాలేచి యా |  
యనవెంటంగొని తల్లితండ్రులను దాయంబోయి కాన్పించి వచ్చినకర్జంబు కరంబు  
వీనులలరం జెల్వంబుగా విన్నవం | బొనరింపన్మదినుబ్బి మైకొనిరి వారొండాడఁగా || 26 ||  
తులే || 27 || ఉ || అంతనెకింతమంతనము నండుఁ గొమారుతలంపెటింగి వా | రెందర  
య సంతసంబడర నింతిఁగొనం దమడెందమండు నెక్కింతయు నడ్డులేమి యెల్లవి  
గించిన మేలని వారుఁదారునున్ | వింతగ వియ్యమొందఁగనువిండుగనందలు నందెదను  
బొందుగన్ || 28 || నీ || తమ్ములమ్ములనంది తరువాతనిరువురు బట్టలాండొరులకుఁ గట్ట బొ  
జెట్టి | పెండ్లివనులుచేసి పెద్దలరావించి తమవారితోఁగూడి తరలివెల్లి | వియ్యపువారిన్  
విడిదెలోపలదిగి నాల్గునాడులతంతు నడపినుటేయు | నలుకపానుపుమొదలైన వేడుకగ  
లెల్ల జరుగవలసినట్లు జరుగనలరి | నాగవల్లియైన నాఁటిరేయూరేగి | యొప్పగింతలైన  
యపు డగపుతగపు లరణములును దగినయట్టులాసంగి | పెండ్లికూతువారు బిడ్డ  
నిచ్చి || 29 || తే || గీ || అంపకమునేయఁ బైనమై యపుడకదలి | పెండ్లికూతుతోఁగూ  
డ నా పెండ్లికొమరు | నెక్కపాలకి నెక్కించి యుబ్బుమీర | నింటికేతెంచెను బులస్తుఁ  
డింపుమెఱసి || 30 || క || పిల్లదిపెద్దదియైనం | దల్లియఁ దండ్రీయనువచ్చి తమముచ్చ  
ట పెం | పెల్లను దీరఁగఁగొమఱకుచి గొల్లగసాములిడి కోర్కె కొనసాగంగన్ || 31 ||  
క || పెనిమిటిపెండ్లాముల మంతనమున నెకటిగనునర్చి తలిదండ్రులు వేడ్కను దమ  
యింటికిఁబోయిన | వెనుకంజూలేరువడియె వెలదికినివటన్ || 32 || క || అన్ననబోడి  
కడుపునం | బున్నమచందురునివంటి బుకుతఁడు వాడమెన్ | గొన్నెలదాలుపునాలికి  
మున్నలకొమరుండు నెమ్మిఁబుట్టినపగిదిన్ || 33 || ఉ || ముద్దులమూటగట్టు నలబొట్టియ  
పుట్టుకయపు వేలుపుం | బెద్దపులుంగుత తడిని వేడుకమీరఁగ నెక్కివచ్చి వీ | దదైసలేలు  
నేలికలయం దొకఁడై మఱిరొక్కపుందారా | నద్దిర వీనిపున్నెమని యానతయిచ్చి  
వనెం దనంతటన్ || 34 || చ || వడగొనరించి యామొదలు ప్రాఁజదువుల్ చదివించి

తండ్రి నేర్పడరదనంతవానిగను నన్నిటదిద్దిన నారితేరుటకా విడువనిపూర్వక గాలి  
బొటవేలాకయించుక నేలమోపి నట్టడవిని నెంటిమై దపసియై యతడుండెనుదండ్రు  
పోలికకా॥ ౮౪॥ క॥ వేయేడులునీరానియు వేయేడులుగాలింగ్రోలి విడువకయ్యమై  
వేయేండ్లొగిరమొల్లక యాయడవిం దమ్మిచూలి నతడుతలంపకా॥ ౮౫॥ ఉ॥ నిద్ద  
పుంబండువెన్నెలల నిపెండుసాంపగు తెక్కప్రక్కలకా ముద్దుమెఱుంగుదీగియల  
బోలినబంగరురంగుచారలం దద్దయమించునంచపయి దామరచూలి కరంబుడంబు  
గా నెద్దకువచ్చి యచ్చెరుపు నెందికనుంగొని నింగినిట్లునుకా॥ ౮౬॥ క॥ ఎమ్ములు  
దక్కంగనెక్కటి నెమ్మేసంగానరాదు నిలువెల్లజెదల్ గ్రమ్మెను మెచ్చితదాల్కికి  
గొమ్మయిదె కోగ్గులిత్తు గూరిమికుట్టా॥ ౮౭॥ క॥ అనితనకమండలంబున నునిచిన  
తెలిసీరుమీద నెకయించుక చల్లిన నెప్పటిమైజిగితో గమపట్టియచటువెలువడి కడు  
నర్తిలితోకా॥ ౮౮॥ మ॥ వెనులిబ్బింగనుగొన్న వేదపగిదిం బెల్లుబ్బి కేల్లోయి మో  
డ్రినిరాచారికదానిబొజ్జగల జేజేమిన్న నగించి యిట్లనియెం గూరిమిమీర నియ్యం  
గడవయ్యా వేడెదన్నిమ్ము జిక్కనిబల్కి దెసయేలుమేలు బెనురొక్కంబుండు  
బుడాలముకా॥ ౮౯॥ చ॥ పనిగసతమ్ముమిమ్ముక నెపమ్మున నెమ్మది నెమ్మిసమ్మినం  
గనికరమూని వానిముడికానినినైనను గాతురన్న ముమ్మునుమని నన్నమిన్నకయ మ  
న్ననదిన్ననజేయుటబ్రమే యనపుడునన్ని నీవడిగినట్టు లాసంగితిసంచువెండియుకా॥  
౯౦॥ క॥ మెండుపరికించి నేర్పున దండిమగనివల్లెతాడు దాల్పరినిజముకా గొండల  
నిండులతెక్కలు చెండంగల వేల్పుతేని జేవదలిర్పకా॥ ౯౧॥ క॥ పొడమించి  
వారివరుసగ బడమరదక్కినముతూర్పు వైపులకున్నున్నెడయలనుగాంగ జేసియు  
గడమకడనికెవ్వడేల గలడనియుండకా॥ ౯౨॥ తే॥ గీ॥ తగినవాడపుదొరికితి తల  
పనేడు నాచు మదివంతయంతయు నడచెనిపుడు గట్టువిల్కానితో జెల్మికదల  
కుండు పుష్పకంబను తేరిదిపుచ్చుకొమ్ము॥ ౯౩॥ చ॥ చలువయువెట్టయువలయు  
చందములస్సమమాచ్చు ముజ్జగంబులుదిరుగంగ నింగివయి బోవంగవచ్చును దీనినెక్కి  
యొక్కలదులుతెల్పడెల్ప మఱిక్రొత్తలాసంగితి నీకునింక జిక్కులుకొలువంగ నీ  
కొలుపుకూటములో గడుబేర్కిగాంచుమా॥ ౯౪॥ వ॥ అనియొసంగి మఱియును॥  
క॥ కనికరమను గనికరమున మనుమని మనుమని యటుపలుమాటును దీవించి నలు  
వయిచ్చునుజనియెం దనమనికికినొర మంచితనమనపొగడకా॥ ౯౫॥ ఉ॥ అంచముమా  
యిజోచు చనిసంతట దండ్రునిజేరబోయి లోనుంచిన కూర్మి మొక్కులిడి యుబ్బు  
చులిబ్బులతేడుకాంచి దీవించిన తండ్రుజూచి తమరిచ్చినయానతి నల్వగొల్పిమీ  
వంచిన మెప్పులం బడనివచ్చియు నెక్కటివేడనొడితికా॥ ౯౬॥ క॥ వెలువా రెవ్వా  
కలకుం దటియంగుదరముకాని లావాక్కటి నేనెఱినుండుటకు వేడంగి మఱ  
చితి చోటాండుచూపి మన్నింపగదే॥ ౯౭॥ క॥ అన ననుగపట్టి మొగమల్లనంగని



కడుబుజ్జగించి లలినాతఁడెదం । గనికర మిగురొత్తంగా । వినిపించెద నిలువనెలపు  
 వినుమనిపలికె॥౯౮॥ తే ॥ గీ ॥ ఉప్పరంబంటుతరగలమొప్పుతోడ । విలువరతనం  
 పుగుంపుల పెంపుతోడ । జడు పెఱుంగని గొప్పమొసశ్యతోడ । నుప్పునీటిసంద్రము  
 కరంబొప్పనందు॥౯౯॥ ఉ॥ జాలులయందునందముల చాలగువేలుపు టేటిదీటునం ।  
 గ్రాలెడుతావిప్రోపులచు గమ్మనికస్తురి తావికైవడిక । జేలలలోనఁజేనివని చీరెలతీరు  
 నఁ బూల జొజిపూ । పోలికలంకపొంకమగుఁ బొల్పగుదీపుల మేలుబంతియై॥ ౧౦౦॥  
 నీ॥ పలుకోటకొమ్మల మలచినసింగముల్ దెసయేచుఁగులనెల్ల దిగులువరుప । నగరి  
 యుప్పరిగల మగరాలజగడాలు విన్నేటినీటితో వియ్యమంద । వీటనీటుగఁగ్రాలు వెలి  
 డాలుగమిగాలి వేల్పుజంటలకును వేడ్కలాసఁగ । విరిదోట నెత్తావివిన్నంటివేల్పు  
 మ్రాఁకులకెల్లఁ గొల్లగావలపులియ్యఁ । గలికి పగడంపుసోరణగండ్లు రేలుతొవలవిం  
 చున కేగంగఁద్రోవఁగూప । వీడు తొలివేల్పుగములకై విశ్వకర్మ । లంకయనుపేరఁ  
 జేసె నాలంకయందు॥ ౧౦౧॥ క॥ వెన్నునికి వెఱచిపాటిరి । మున్నటనున్నట్టివారు  
 మొన్ననునిపుడా । సన్నయెఱింగితిగావున । నన్నా నీవేగియందు మచ్చటనెమ్మి॥  
 ౧౦౨॥ క॥ క్రిందిజగమ్ముననిలిచిరి । యావలిరేడ్రిచ్చురీండ్లు నచ్చటనీ కే । తొందర  
 యుఁగలుగ నేరడు । సందడిచూపంగలేరు జంకక పగరు॥ ౧౦౩॥ చ॥ అని నెలవి  
 య్య నప్పలుకు తొదలఁదాల్చికుబేరుఁడప్పుడే । చనిచనిలంకఁజేరి పలుచందములందను  
 గారవంబుతో । ననయమువేల్పుపిందు గొనియాడఁగ నేలుచునుండిపుష్పకం । బా  
 నరఁగ నెక్కివచ్చి కనుచుండును నిచ్చలుఁదల్లిదండ్రులక॥ కం॥ అనిరారాజు తెఱంగి  
 టు । వినిపింపఁగ రాముఁడలరివింతగమదిఁదో । చిననచ్చెరువందియగ । స్త్రునిఁగని  
 యిట్లనియె వేడ్కకుడుకొనరింపక॥ ౧౦౪॥ ఉ॥ ఓజడదారిరాయ యిపుడుల్లము  
 పెల్లుడుకందొడంగెరా । రాజుకుమున్ను లంకనుదిరంబుగఁ గైకొనిసోకుమూక లెం  
 తేజిగిమీర నేలునటులీరిటుపల్కుటవిన్ననుండి, నే । నీజగమందురక్కఁసుల నెల్లఁబ్బ  
 లస్త్రుకొలంబువారిఁగక॥ ౧౦౫॥ ఉ॥ విందునుముందు, వెండియొకవింతగ రావణుకన్న  
 మున్ను లం । కందగఁబెమ్మరక్కఁసులు గ్రాలిరటంటిరి వారిపేళ్లునా । యందఱేవం  
 గడంబు ముచుపాకఱివేల్పున కోడిదాగుటల్ । సందియమాటఁ దెల్పగదె సాగిలిమ్మ  
 క్కెద నీకునాపుడుక॥ ౧౦౬॥ పంచచామరము॥ అగస్త్యుఁడంతఁ జెల్వగుల్మ  
 నందమొల్కుపల్కులం । బొగడ్తఁజేనివాని రాముమోముగోముమీరఁగా । జగాని  
 గారపోరచూపుజూలు వారఁజూచి డం । బుగా నెలుంగుకఁగుమంచు మ్రోగవేగ ని  
 ట్లచుక॥ ౧౦౭॥ మ॥ గొలుతన్నెచ్చునిబొడ్డుదమ్మి నెలమిందొల్నేల్పుతాంబుట్టియ ।  
 వ్వలమున్నీ రొనరించిదానిఁగొని కాపాడంగమేదాల్పులం । గలిగింపందరువాత వార  
 లతనిక॥ సంతోషపూరంగమా । వలనంగల్గిన కర్ణమేమి వినిపింపంజెల్లునా నాతఁడుక॥  
 ౧౦౮॥ క॥ మిమ్ముందఱఁగలిగించితి । నిమ్ములనిన్నీరుప్రోవ నిప్పుడచనిమి । నెమ్మది



మమ్ముఁదలంపుచు । నెమ్మొయిఁగాచెదరొ చూతమిందటిబలముల్ ॥౧౦౯॥ క॥ అనిప  
నిచినవల్లేయని । పనివినిమున్నీరుగాచు పనిపూనికడం । గనుకలిగియిండియాకలి ।  
గొనిడప్పికి నిలువలేక క్రోలుదమనుచు ॥౧౧౦॥ క॥ తలపోసియంతఁబొంతను । న  
లుమోముల వేల్పుఁగాంచి నక్కుచుఁదమలో । వెలవెలబాదుచుమిక్కిలి । యలసియు  
నీరానఁగొంకియడఁకువతోఁప ॥౧౧౧॥ క॥ సాకెదమనియొకకొందలు । మైకొని  
రిక మెక్కెదమని మఱికొందలు పె । ల్లాకలికోర్వకపలికిరి । యూకొని నెత్తమ్మిచూ  
లి యుల్లంబలర ॥౧౧౨॥ క॥ మెక్కెదమనువారందలు । జక్కులునుబరాకు  
లేక సాకెదమనువా । రక్కజముగసోకుదులును । నిక్కముగనౌదురంచు నెట్టనఁ  
బలికె ॥ ౧౧౩॥ తే॥గీ॥ పెక్కులమ్మాక్కిజక్కులురక్కనులును । బొడమిపుడ  
మిని బొగడికవడసిరడరి । వారిలోపలనెంతయు వానిగనిరి । హేతియఁబ్రహేతియు  
ననంగ నిరుపురండు ॥ ౧౧౪॥ క॥ నెమ్మదిఁబ్రహేతిముద్దుల । గుమ్మలకూటములురోసి  
కోర్కులనెల్లం । గ్రమ్మితెగఁగోసిమిక్కిలి । ముమ్మరమగునీనువాని పాలుపుగనుం  
డె ॥ ౧౧౫॥ ఉ॥ రెండవనిబ్బరంపు రెయిదిమ్మరితేడల హేతిదండియై । పెండిలి  
యయ్యెనెయ్యభయపేరిటి ముద్దులగుమ్మఁగొమ్మఁబూ । చెండులఁబోలు చన్నుగవఁ  
జెన్నగుదానినినల్వయానతి ॥ వెండియుడెందమందు మగబిడ్డలకైగల కూర్మిపేరిమి ॥  
౧౧౬॥ క॥ ఆయిరుపురకుంబుట్టెను । దీయనివిల్కానితోడ దీతైయనివె ॥  
దీయనివిద్యుత్తేకుండు । సోయగమునకింతులెల్ల సాగయచునుండ ॥ ౧౧౭  
॥తే॥గీ॥ తల్లిదండ్రులకన్నులు చల్లఁబడఁగ । విద్దెములుచేసె కొన్నాళ్లువెనుకవెనుక ।  
తప్పటదుగులు పెట్టుచు తడవునడచె । బిదపజిలిబిలివలుకులఁ బిలువనేర్చె ॥ ౧౧౮॥  
తే॥ గీ॥ అట్లుముద్దులుగురియచు నలరఁజిన్ని । తనముమెల్లనబాటి జవ్వనముమొ  
లిచె । జిన్నిపాయంపుమేనికి వన్నెయొసఁగి । కుందనంబును నెత్తావిపొందినట్లు ॥  
౧౧౯॥ తే॥ గీ॥ వెడఁదటొమ్మున కొకవింతవీకయొదవె । నగుమొగంబునకొక వింత  
జిగిదొలంకె । మీసకట్టునకొకవింత మిసిమితోచె । హేతిపట్టికి జవ్వనమింపుమెఱయ ॥  
౧౨౦॥ క॥ అప్పగిదిముద్దుకొమరుని । యెప్పునకుందగినయట్టి యొయ్యారినిదాఁ  
దప్పకపెండిలిసేయఁగ । నప్పుడుతలపోసిహేతి యందలుమెచ్చ ॥ ౧౨౧॥ నీ॥ కవ  
జక్కవలఁబోలి తొవపెక్కువలనేలి చన్నులుకన్నులు చెన్నమీర । జిగిహొన్నవలె  
మించి తగమిన్నుఁదులకించి మేనునుగొనును బానుమీర । నిరులసాంపునుమారి తరగగుం  
పునుదూరి కురులునుదరులును గొమరుమీర । నరటాకుఁగనినవిద్వ మరుబాకులనురువిద్వ  
వీపునుజూపును వింతమీరఁ । జిలుకపలుకులుఁ జెలువంబు గులుకుచెవులుఁ । దళుకు  
తొడలను నొయ్యారమొలుకునడలు । మొలకనగవును జిగిమోవి గలిగియలరు । వెలఁది  
సంధ్యకూఁతునుదెచ్చిపెండ్లిచేసె ॥౧౨౨॥ శా॥ ఆవాల్గంటియు మున్నవిన్నుసిగదయ్యం  
బున్నదిన్నెయ్యముల్ । దైవారక వినువాకపెండ్లియగు చందానందగంబెండ్లియై । పే

వేగం దొలిచూలుదాల్చికొనురున్ వేటాండుచోఁగాంచి యాక్రేవం గవ్వపుఁగొండ  
దండనిడి యేగం బెన్నిటింగూడఁగన్ || ౧౨౩ || తే॥ గీ॥ తెగుదురెంతటిపనికైనఁ దగ  
పుఁదలఁకు రించుకయబొంకఁ గొంకరుమంచివానిఁ | దలఁపుపడిరేని యేమైనఁగలయఁ  
జూతు | రహమా యెంతటిజెంత లియ్యాడువారు || ౧౨౪ || క॥ పసిపాపఁడేడ్వఁజూచ్య  
ను | దెసలెల్లను మాటుమ్రోయ దిగ్గునమెకముల్ | వెసనులికిలేచి వెఱపున | మసలక  
నలుదెసలఁబాట మఱిమఱియచటన్ || ౧౨౫ || వ॥ అప్పడు॥ నీ॥ మొసలకైదుపుతోడ  
మురిపెంపుటిరిగుంపు మఱిపింపు కుత్తుక యొకపుతోడ | తలవాకజిగితోడ తెలిమబ్బు  
వెలిద్రొబ్బు తెలిగిబ్బతత్తడి పొలుపుతోడ | పాపపేరులతోడఁ బగడాలజగడాలు నగఁ  
జాలుజడల సోయగముతోడ | పునుకపశ్యముతోడ మినుముట్టఁగనుపట్టు పెనుగట్టువింటి  
యొప్పిదముతోడ | చిన్నికొన్నెల వన్నెల చెన్నుతోడఁ | బేసికన్నుల చిన్నెల వానితోడ |  
గట్టుదొరపట్టితోఁ గూడి గట్టువిల్తుఁ | డపుడు తఱిగట్టుదరికి వయ్యాలివెడలె || ౧౨౬ ||  
తే॥ గీ॥ మింటవిచ్చేసి యబ్బేసికంటివేల్పు | చెంతనుకవెంత రొదయింతచెవులుసోక |  
నిలిచియాలించి గాలించి నినుపునుకని | మ్రోలఁదిలకించి పరికించిజాలిగాంచి || ౧౨౭ ||  
మ॥ కదియంబోపుచునున్నవేశ మలరా గారాబపుంబట్టి పయ్యెద కొంగించుక యోర  
జారవలచే నిట్టట్టుగా నెత్తుచున్ | మదిలో నక్కటికంబు పిక్కటిలఁగానన్వచ్చి యా  
బిడ్డయం | గదమాన్సం దగునంచుఁబల్కుటయు నాక్రొల్లంటిపైఁగూరిమిన్ || ౧౨౮ ||  
క॥ జవరాలిజాలిమాటలు | జవదాఁటక చావులేక చనుబ్రతుకుదెసల్ | బవరములగెల్పు  
బలిమియు | దివిఁద్రొమ్మరువీడుఁ దల్లిదినుసగునీడున్ || ౧౨౯ || తే॥ గీ॥ ఒసఁగి యేను  
మోములసామి యూరకున్నఁ | గాంచి రాణియు నెసలేనికనికరమున | జవ్వనంబును  
బీరంబుఁజక్కదనముఁ | గలిగియప్పడ యొప్పఁగగారవించె || ౧౩౦ || క॥ దేవరయను  
దేవేరియుఁ | గావలసిన కోర్కులెల్ల గారాబముతో | దీవించివేడలేడని | వేవేగనుసం  
గబిడ్డ వేడుకఁజెందెన్ || ౧౩౧ || గీ॥ అడవిఁగనిపాటవైచిననైనఁబ్రతుకుఁ | దల్లికడు  
పుచల్వ యొకింతతగ్గదేని | యింట బంగరుతొట్టలో నిడిననైనఁ | జచ్చుఁ దల్లికడుపు  
చల్వచాలదేని || ౧౩౨ || గీ॥ అట్లు పసిపాపయప్పడె యుబ్బరముగ | నిండుపరువంబుఁ  
గైకొని నిలిచికెలనఁ | బాపసెలదాల్పుఁగనికూర్చి మ్రొక్కియతని | చెలువకుజూహారు  
లొనరించిచేరికొలిచి || ౧౩౩ || ఉ॥ వారలయానతిన్నిగుల వన్నెయు వానియుఁగాంచి  
వారిఁ గై | వారముచేసి వీడుకొని వారొనరించి యొసంగినట్టి యా | యూరను రక్క  
సుండు గడునుక్కునఁ గాపురముండి తద్దయన్ | బీరముతో సుకేశుఁడను పేరను  
గారవమందె నందులన్ || ౧౩౪ || క॥ ఆతనిసోయగముంగని | చేతులగరువంబుఁజూచి  
చేలఁగుచునిటకున్ | లేతఁగ్రామణియను వేల్వేతెంచి సుకేశుఁగాంచి యెంతయు  
వేడ్కన్ || ౧౩౫ || నీ॥ అందంపునునుజెక్కు లడ్డంపుమించులు మించులునిద్దంపుమేని  
జిగులు | కాటుకపెన్నెరుల్ తేటిమొత్తమ్ములు తమ్ములుతెలివాలు తళుకుగనులు | నిం

జై నచిటుకవ్వు పండువెన్నెలనిగ్గు నెలనిగ్గుచక్కని నెమ్మెగంబు । వన్నెబంగనుగిండ్లు  
 వలిగబ్బిగుబ్బలు గుబ్బలుల్పిటుడుల గొనబుహుయలు । చెప్పనెప్పనె యప్పొత్తి  
 యొప్పిదంబు । నట్టితనకూతుర జిన్నిపాయంపుదాని । నందములకెల్ల నందమైయలరు  
 దాని । దేవవతినాగంజనుదానిర దెచ్చియిచ్చె ॥ ౧౩౬ ॥ క ॥ అరమరలులేని కూర్మల  
 గరమరుకుగఁ గలసిమెలసి కలికియుమగఁడుక ॥ సిరివిరిబోడినివెన్నునిఁ । బురుడింపుచు  
 మరునికంఝమునఁ బెనఁగొనుచుక ॥ ౧౩౭ ॥ గీ ॥ కొన్నియేడులు పోడిమినున్నపిదప  
 మాల్యవంతుడును సుమాలిమాలియనఁగ । మువ్వురవ్విరిబోడికిఁ బుట్టిరెలమి ॥ ౧౩౮ ॥  
 క ॥ ఆమువ్వురుఁడండ్రవలెం । దామును బెనుమెప్పలందఁ దబుసొనరింపం । గా మదిఁ  
 దలఁచి యిలువెడలి । యాముగవిసీమంచు కొండయండకుఁగడిమిక ॥ ౧౩౯ ॥ చ ॥  
 చనిడిటమారఁ జెట్లనునుజాయల దాయకబట్టబైల నెక్కినువడగాలిఁగ్రోలి మదిఁ  
 గొంకకజంకక యొంటికాలునం । బనుపడ నిల్చిపొల్చి నలువందచు యందపుడెందమం  
 దు వేడ్కను దలపోయచుం దబుసుగాసిలిచేసిరి వారుమువ్వురుక ॥ ౧౪౦ ॥ క ॥ జగ  
 ములనుదబుసువేడిమిఁ బొగలెగనెను మింటనుంట మొత్తముపర్వెక ॥ వగలంబొగిలిరి  
 వేల్పులు । బెగడొందెను జాలవేల్పు పెద్దయుమదిలోక ॥ ౧౪౧ ॥ ఉ ॥ దానికిఁదాళఁ  
 జాలక వెతందెఱగంటులు దద్దరిల్లి లోనూనిన నివ్వెఱంగదలి యూడనిబాడిరి తమ్మి  
 చూలికిం । పానలుదీర రక్కసుల ప్రల్లదనంబులు విన్నవింపఁగాఁ । బూనికడంకదోఁప  
 నటకున్నె యశండును నెండువేడుకక ॥ ౧౪౨ ॥ ఉ ॥ అంచముమాయి నెక్కి తెలి  
 యందపుటెక్కల దాలునల్లడల్ । ముంచుకొనంగఁ గెంపుజిగిముక్కు మెఱుంగులు  
 చొకళించి మేల్కొంచిన జాళువాబామిడి కంబుల దంబగు మానికంపు గ్రొమ్మించుల  
 తోడమాల్తులయ మింటనువచ్చెను వారిపజ్జకుక ॥ ౧౪౩ ॥ క ॥ విచ్చేసి వారిమేనులు  
 మచ్చికతోఁ గేలనిమిరి మదితాల్కికి లో । నచ్చెరువందుచు దీవెన । లిచ్చి కనికరంబు  
 దోఁప నిట్లనిపలికెక ॥ ౧౪౪ ॥ ఉ ॥ రక్కసులారచేరువకు రండిదెవచ్చితి మిమ్ముఁజేరఁ  
 గా । నిక్కరణి న్నెత్తల్ గుడువ నేటికిమీకిక లెందుతాల్కికి । నిక్కముగాఁగడెంద  
 ముననేఁగడుమెచ్చితి మీపయిం గరంబక్కటికంబుపుట్టె నిపుదాసికోరుడు కోర్కు  
 లిచ్చెదక ॥ ౧౪౫ ॥ క ॥ అనిపలుకుల వెలఁచుక చక్కనిమేలిమియం దెరవళిఁగైకొనని  
 యెలుంగునఁ దొలివేల్పానలియిచ్చిన విని వడిలేచివచ్చి చిడిముడితోడక ॥ ౧౪౬ ॥  
 చ ॥ అలవలకేల నల్వయెడలంటిన వెంటనె యట్టెతోంటి యూయలసటవాని వాని  
 గని యూ రెయిన్మురు లొక్కయమ్మడిం । బలుకులఁదేనియల్ దొలుకఁబారఁగఁ  
 గేడ్డదోయిలించి యిచ్చలఁ దొలివేలుపుంబొగడఁ జాగిరికన్నలువిచ్చి యచ్చటక ॥  
 ౧౪౭ ॥ క ॥ జగములఁ బుట్టింపనుమఱి । నెగరింపనుగినుకఁబూని నీర్తింపను మేలుగ  
 దగునెఱప్రోగువు నీవెగచా నెత్తన్నిచూలి వేలుపుపెద్దా ॥ ౧౪౮ ॥ క ॥ జతలేనిసిరులఁ  
 దగిసి । మతకములెలియంగలేక మైదాల్పులాడల్ । సతమనినమ్మి కరమును । వెతలం

బడి పొరలుచుండ్రు వెట్టులవగిది॥ ౧౪౯॥ శా॥ ఎండున్నీసరిపోల్పఁగాఁదగిన వే  
 ల్పెన్నంగ నెండొక్కఁడీ । యందఁబైన జగంబులోపలఁ గలండా పేర్కొన నైమ్మి  
 మిమ్ముందోరంబుగనమ్మి వేడుకొనుటల్ ముంగొంగుబంగారుగా । ముందున్విందుము  
 నేఁడుమాకది నిజంబుంజేసితివియ్యడ॥ ౧౫౦॥ క॥ మాపైఁగనికరమొలయఁగ । మా  
 పూన్కికేమెచ్చి మమ్ముమన్నింపంగా । నూపెదవేని నే్వడెద । మాపయిమామేలును దమ  
 యక్కటికంబుక॥ ౧౫౧॥ కడదొరలను బవరంబుల । నెడువంగల బల్లిచూకు నెం  
 దొరులవయి॥ విడువనికూర్చియు నీరులును । నెడపకవేలుపులవేల్పు యిప్పింపఁగదే॥  
 ౧౫౨॥ గీ॥ అనుచుఁగొనియాడి తనువేడఁ గనికరమునఁ । గోరికలనిచ్చి బలిమెచ్చి  
 కూర్చిపేర్కి । దడపు దీవించి మించి నెత్తమ్మిచూలి । కడలి వినుదారిఁ దనవారిఁ గలసి  
 చనియె॥ ౧౫౩॥ వ॥ అంత॥ ఉ॥ వేలుపుఁబెద్ద తానిడిన విప్పగుమెప్పుల నొప్పుమారి  
 తా । లేలుపుఁబెద్ద లొక్క మొగివిక్కుచు నిక్కుచుఁ గండ్రొవ్వునక॥ వేలుపుఁ  
 బెద్దలంగలిచి వీరినివారిని బోలివారలక॥ గేలియొనర్చి పేర్చి పెనుకిన్కమెయిం జెఱ  
 ఁబెట్టిరింతులక॥ ౧౫౪॥ క॥ పొడిచిరి పెక్కుర జక్కుల । జడదారులఁగాళ్ళరాచి చ  
 మిరినీక॥ గడతేర్చిరిచిలువలనెక । కడకుండెచ్చి పొగరెచ్చి కలఁచిరిజగముల్॥ ౧౫౫॥  
 గీ॥ వారుపెట్టెడి రట్టడిఁ బడఁగలేక । యిండ్లువాకిండ్లు విడనాడి యెదలనూడి । కన్న  
 కన్నవారల నెల్లఁగాల్లువట్టి । వట్టియనదలై వెల్పులుకట్టువడిరి॥ ౧౫౬॥ నీ॥ ఒకవాడ  
 మొకమోడ కొకవేల్పుఁగొట్టింతు రొకవంకజములెంక నెడిసిచలుతు । రొకచక్కి  
 పొగరెక్కి యెడయండ్లఁబట్టింతు రొకచాయఁదొగదాయ నెడుగనడతు । రొక  
 దారి జడదారి నెఱపులఁబెట్టింతు రొకచెంత నెలనింత యుక్కడంతు । రొకమేల  
 వినుచూలి నూరకకట్టింతురొకదండజమునుండ నోలింబంతు । రొక్కయిక్కనుజక్కుల  
 యుబ్బడంతు । రొక్కగీమునఁబాముల నుక్కుమిగులఁ । బెక్కులాగుల సేగులఁ  
 బెట్టుచుండ్రు । రక్కసులు ముప్పురును గ్రొప్పు పిక్కటిలఁగ॥ ౧౫౭॥ నీ॥ నీళ్లుమో  
 వఁగలోగ నెఱిమాలి నెలదాల్పు కనుమూయుటుడిగె వేగనులవేల్పు । బిచ్చకానిని  
 జేరె వచ్చిజక్కులతేఁడు పిచ్చుకుంటైపోయె బెగడిజముఁడు । రేలుద్రమ్మరుచుండె  
 దూలిరక్కసుఁడెట్లు పంటయిండ్లనడంగె వచ్చిచిచ్చు । వంకలకిరవయ్యె వలగొని నీటి  
 తేఁడొకమూలఁబడియండె నెకఁడుగాలి । తక్కుగలవేల్పులెల్లను దల్లడమున । బ  
 యలువట్టి తిరుగునట్టి బ్రతుకుగనుటె । కాకనోరికోరె మొకింతలేకమనిరి । యకటచె  
 ప్పెడిదేమియూయాగడంబు॥ ౧౫౮॥ క॥ ఇక్కరణి న్నుప్పురు నా । రక్కసులుం  
 గండకావరంబుననేరిక॥ లెక్కయొనర్పకయుండిరి । యెక్కడఁగనుఁగొన్నచు దమరె  
 యగుచుఁగడిమి॥ ౧౫౯॥ తే॥ గీ॥ అంతనెకనాఁడు వేడుకలనఁగిపెనఁగఁ । బెద్దకొలు  
 ఁడి ముప్పురుఁబెంపెసంగ । వేల్పుటగసాలిఁబిలిపించివెఱపుమీర । వలయుమరియా  
 దలాసరించివానికనిరి॥ ౧౬౦॥ క॥ ఓయీవేల్పులకండఱ । కాయాకొలఁదుల నెఱిం

౧ యందపునెలపుల్ | నేయుటవలనను నీపే | రేయెడలను వన్నెకెక్కి యంతయు  
 నలమౌ ॥ ౧౬౧ ॥ ఉ॥ కాపునమాకునుం బసిండిగట్టుననైనను వెండికొండపై | నావ  
 లనైనమంచుమలనైనను గవ్వపుఁగొండనైనను ॥ నీవెరవంతయున్నెటపి నిక్కపుఁజ  
 క్కనిమానికంబులౌ | తీవియెలర్వఁగూర్చి యిపుడేయెడగూర్చుము పైడిమేడలౌ ॥  
 ౧౬౨ ॥ క॥ అనిసౌజేతులుమోడిచి | యనువాప్సఁగవారిమోములందు నెఱుఁగ్కుల్ |  
 పెనచియడంకువతోనిటు | పనితెఱఁగెఱిఁగించె నతఁడువారలతోడౌ ॥ ౧౬౩ ॥  
 తే॥ గీ॥ జరునికడయంకుం బొలుపొందుసంద్రమందు | నెసఁగు నెకదీవి పెనుతీవి  
 యెల్లమెరసి | పుడమియందున నెందునుబుట్టరాని | మానికమ్ములనిమ్ముల మలచితెచ్చి ॥  
 ౧౬౪ ॥ ఉ॥ వేలుపుటేనియానతిని వింతగఁజేసితి వీడొకండు తొ | లేవులుపులార  
 మున్నగడువేడ్కఁద్రుకూటముఁనాగఁజేరునం | గ్రాతడుకొండకొమ్మునను నాతెలివె  
 ల్లను వెల్లడింపఁగా | నేలినవారికయ్యదియె యిమ్మగునిమ్మని నాకుఁదోచెడుౌ ॥  
 ౧౬౫ ॥ నీ॥ ఏవీటికిని నాల్గుత్రేవలందునుజుట్టి సంద్రమగడ్డయైచవులునింపు | నేయా  
 రి పెనుకోటఁ బాయకబురుజుల నేపునవేల్పులుకాపుగాతు | రేప్రోలవరువాత నెల్ల  
 రనిద్దర మీన్నేటియలుకుడు మేలుకాలుపు | నెందలిరతనాలు చిందిపడఁగడలితావ  
 లంబయ్యె రతనములకును | ఎచటి యెలదోట గమితావియెసఁగిమింట | వేల్పుటాండ్ర  
 కు మగలకువేడ్కలొసఁగు | నెచటిపయ్యరలడతేరియెల్లయపుడు | చెఱుకువిలుకాని  
 కయ్యంపుఁజెమటలార్చు ॥ ౧౬౬ ॥ వ॥ అట్టిసింగారంబులకుం బుట్టినిల్లును గలుగుల  
 కాటపట్టును బీదసాదలకుం బసిండికొటారును బెద్దలకుం బట్టుగొమ్మయనయి చెన్న  
 లరుచున్న ॥ ౧౬౭ ॥ ఉ॥ లంకనుజేరిమార్తురనలంతులఁ బాఱఁగఁదోలి నెయ్యుకం |  
 బొంకముగాఁగఁ గల్గులిడిప్రోచుచు మీసరిసాటివారిలో | నంకిలిలేనిగొప్పఁగ నఁపఁ  
 గలారని వేల్పువడవాఁ | డింకను గొన్నివల్కు లెదకింపుగ మంతనమందుఁబల్కినౌ ॥  
 ౧౬౮ ॥ ఉ॥ సంతనమందిముందఱను సామిహసాదని పెద్దయెల్లునౌ | వింతగఁబల్కు  
 చుం బసిండి బెత్తములెత్తి యదల్పిమూఁకనం | తంతఁదొలంగఁదోలి వదిహరులు సూ  
 రల దారిచేయఁగాఁ | జెంతలఁజేరియొండొరులఁ జీరుచుదండులు వెంబడింపఁగౌ ॥  
 ౧౬౯ ॥

ఇంతవఱకు ౧౮౭౨వ సంవత్సరపు పురుషార్థప్రదాయినిలోఁ బ్రకటింపఁబడి  
 యున్నది. — కం-వీరేశలింగము.



తే॥ గీ॥ కదలిపొలదిండ్లయూర్పు లాకసముముట్ట । లంకజేరి ముగురు గలంకదేరి  
 యంత వారలబీరంబు నలపుబలిమి । యరసి నర్తదయనెడు నచ్చరనెలంత॥ ౧౨౦॥  
 క॥ పువ్విలుతునివాలారుం । గ్రొవ్విరితూపులాయనంగఁ గొమరారెడు లేజవ్వనులం  
 దనకూతుల । మువ్వరఁగొనివచ్చియిచ్చె ముగురికినెలమి॥ ౧౨౧॥ వ॥ అండు మాల్వ  
 వంతుండు సుందరియను తనవెలందియందు వజ్రముష్టియు విరూపాక్షుండును ఉర్వు  
 ఖుండును సుప్తఘ్నుండును యజ్ఞకోపుండును నుత్పత్తుండును మత్తకుండును నను  
 నేడుగురు కొడుకులను నిలయను కూతునుం గనియె సుమాలికిఁ గేతుమతియను  
 ప్రోయాలియండుఁ బ్రహస్తుండును నకంపనుండును వికటుండును శకటముఖుండును  
 ధూమాక్షుండును దండుండును సుపార్శ్వండును సంహృదియం బ్రభునుండును  
 భాసకర్ణుండును నను వదుగురు కొడుకులును బకయం బుష్పత్కటయం కైకసియం  
 గుంభీనసయ నను నలుపురు కూతులునుం గలిగిరి మాలి వసుధయను దన వాల్మంకి  
 యంద నలుండును నీలుండును హరుండును సంపాతియ నను నలుగురు కొమాళ్ళం  
 గాంచె వారె విభీషణునకుం బ్రగ్గడలై వెగ్గలంపు టగ్గలికలర జెన్నుమీటిరి॥ ౧౨౨॥  
 తే॥ గీ॥ ఇట్లు తామరతంపరై యేపుఁజెంది । జగములందెందు నెవ్వారి సరకుగొనక  
 విట్టివీఁగుచుఁగొడుకులవెంటఁగొనుచు । ముజ్జగంబులుఁగలఁచిరాపొలసుదండ్లు॥ ౧౨౩॥  
 ఉ॥ వారల రాయిడిన్నొగిలివాంచిస వెల్లనిమోముదమ్ములం । నూరిన నెవ్వగం గదలి  
 కోరికలీరికలెత్త వేల్పులెవ్వారలజేరువారమింక వానిగనండఁగ నెద్దితావిం కెవ్వ  
 రికి విన్నవీంపుడుము వారలయాజిడియంచు నెంచుచు॥ ౧౨౪॥ క॥ ఆరసి కర్జకుం  
 గని యిబ్బారిని నలమలవిలుగలవాండడఁపంగా । నేరుచునని పొంగివడిం । జేరి రొకట  
 వెండికొండ చెంగటికెలమి॥ ౧౨౫॥ చ॥ అటువలెవెండికొండఁ దటియంజని  
 మేలిమిగద్దెమూడ నచొప్పటఁ గొలుపుండి వేడుకలఁ జూక్కెడుమిక్కిలి కంటిదేవరం  
 బొటపొటఁ గన్నులందొరిగి ముమ్మరమై చను నీటిజొలుతో । నటమటమాటఁగాంచి  
 మదినక్కుచు నెయ్యమునుం బెసంగొన॥ ౧౨౬॥ తే॥ గీ॥ ఒడుగువాటున నిలుచుండి  
 యొక్కపెట్టఁ జేతులు మిగిల్చి జోహారుచేసినిలిచి । వేల్పుటేడను యన్నుగావేల్పు  
 లెల్ల । నెలుంగుకుత్తుకఁ దగులంగ నిట్టులనిరి॥ ౧౨౭॥ తే॥ గీ॥ ఏనుమోములవేలుపా  
 యిదెజోహారు । ఇవముగుబ్బలియల్లుండ యిదెజోహారు । ఇంచువిలుకాని పగవాండ  
 యిదెజోహారు । ఎక్కుడుకనులదేవరం యిదెజోహారు॥ ౧౨౮॥ చ॥ ఉడుగని కిస్క  
 తోఁగదలి యొక్కటనెక్కడఁ గన్నదామయై కడఁక సుకేశుబిడ్డలు జగంబులనేపకఁ  
 దల్లడిల్లి యియ్యడలను ముజ్జగంబులను నేలెడు దేవరవీవటంచు నీయదుగులు పట్ట  
 వచ్చితిమి యారసి మామొఱలాలకింపవే॥ ౧౨౯॥ క॥ కాల్చిరిజన్నపుసొలలు । మూల్చిరి  
 దేవళములెల్ల గోడలతోడ॥ బీల్చిరి మాసినెత్తురు । రాల్చిరి యేలికలతలలు రవణం  
 బులతో॥ ౧౩౦॥ ఉ॥ ఏమనిచెప్పవారమల యారసమప్పొలదిండ్లవారిచే । నేము



మ బోవఁగావెఱతు మెవ్వడు జన్మపుఁజాళ్లుగైకొనం । దాముచ గుట్టుమీఱి జడదా  
 రులు మానిరి ముక్కుపట్టఁగట । బ్రేముడి బొట్టియల్ విడిచిపిట్టిరి మొజ్జునూము  
 చూడ గట॥ ౧౮౧॥ క॥ మేమేజేజేదొరలము । మేమేజగములనుసెల్లి మిన్నలను  
 చుట । బాములిడం దొరఁకొని రా బాములు కడతేర్చిమమ్ము బ్రతికింపఁగదే॥ ౧౮౨॥  
 క॥ అని మొక్కి తన్నువేడిన । వినునీగరాయందు వారి విన్నపమెల్లట । విని కనికర  
 మెదఁబొదలఁగఁ । గరుఁగొనలం బిన్ననవ్వు గదుర గఁబలికెట॥ ౧౮౩॥ క॥ మీయుం  
 దఱ నిజమాడెన । మామోటలుకట్టిపెట్టి మొఱకులవారిట । నేమడఁపసూపవెన్నుని  
 నేమంబునఁ గానఁబొందుఁ జేకుఱు గోర్కుల్॥ ౧౮౪॥ క॥ వెన్నుడుదక్కఁగ  
 నుండొకఁ । డెన్నుడుఁగెడపంగఁజాలఁ డీరక్కఁసులం । దిన్నగ మీరిపుడాతఁడు నెన్నడు  
 కరుగుండు నెమ్మియల్లముగదురట॥ ౧౮౫॥ క॥ అకైవడి మలవియతుండు । మూఁ  
 కగఁదనువేచు వేలుపులతోననఁగా । నేకడఁగొలిచెడిచారలఁ । జేకొని కాపాడ మీతె  
 చెల్లునటంచుట॥ ౧౮౬॥ క॥ ముక్కుంటిన్నీడ్కొచ్చి వా రొక్కట వెలికొండవెడలి  
 మొండొరుఁగనుచుట । మిక్కిలిపొంగిచెలంగెడి । యక్కడి పాల్కడలిఁగాంచి యం  
 దొకదీవిట॥ ౧౮౭॥ క॥ కడలికిఁదొడవనఁగాఁగడు । బెడ గగు నెకవీడుచూచి  
 కెంపుగదానిట । దడవబ్బరపడిచూచుచు । నెడనెడఁగల వింతలెల్ల వేర్వడఁదమలోట॥  
 ౧౮౮॥ గీ॥ చెప్పిమెచ్చుచు సుక్కింతసేపుమసలి । మొక్కచక్కిని జక్కనిచెక్క  
 డంపుఁ । బనులఁజెలువొందుపొగడొండు పసిఁడికోటఁ । గమలవిందుగఁ బొండగాంచికనఁ  
 దలంచి॥ ౧౮౯॥ గీ॥ చొచ్చి యచ్చంపు బచ్చల మెచ్చుపొచ్చు । కట్టడపుఁద్రోవ  
 క్రేవల బిట్టునడిచి । యవల మగతాల జిగిచాల యలమసలగు । తళకులీనెచు వెన్నుని  
 నెలపుచేరి॥ ౧౯౦॥ నీ॥ పొంగారుబంగాదు రంగుకంబంబులఁ జలువచప్పరములు  
 చెలుపునింప । సరిమించు సరిగాంచు సరిగంచునందంపుఁ జిండువామిసమిసల్ చొక  
 లింప । వగఁగ్రాలుపగడాల మొగరాలగుంపుల కెంపులుక్రేవలఁ గ్రేళ్లుదాట । మొఱుఁ  
 గూనిదొరలేని నెఱమానికపుఁ బెద్దగడ్డెల నిగ్గులుగంచుమిగుల । వెన్నుఁబొడగను గడ  
 కను వేడుకాక నిలువఁదీఱక యూరక నెట్టికొనుచు । వెంటఁదనవారిఁగొనిపాటువేల్పు  
 క్షేఁడు । వేయికన్నులుచాలక వెలుఁగుచెందె॥ ౧౯౧॥ చ॥ జిగిమగతాల నేలవయిఁ  
 జెట్టులుఁబట్టెలుఁదీర్చి కూర్చి సొంపుగనమరించినట్టి మనువుత్తడి కంబపుగుఱపుమీడి  
 పెట॥ బగడ పుదూలపుంగములపైఁ దెలిముత్తెపుఁ బాలగచ్చుతో । నిగనిగలాడఁబోడిమిని  
 నెట్టనఁగట్టిన మేడలోపలట॥ ౧౯౨॥ క॥ వెన్నుండుండుటవినిచని । క్రన్ననఁజూడఁ  
 దఱియాను కాదోయని యంతన్నిలిచి మొక్కకలికిని । విన్నవ మొనరింపుమనుచు  
 వేడిరివేల్పుల్॥ ౧౯౩॥ వ॥ అదియనుం జని॥ ౧౯౪॥ నీ॥ మొనపఁటఁగొనయంత  
 కొనుమంచులచ్చికిఁ దెలియాకుమడుపులందిచ్చువాని । నీగందమదెచిందెఁ జేరరమ్మని  
 నేలగుబ్బెత చెక్కిలికొట్టువాని । తనుఁజూచితఱివేచి చమవాప్వఁ గమగీటు నీశతోఁ

జిలునప్పు నెఱపువాని । నెవరందొ ముపురందు హెచ్చుకూరిమినాకుఁ జెప్పుకొండని  
నవ్వి చెలంగునానిఁ బచ్చివలపుగ ముచ్చటల్ పలుకువాని । వెన్నుఁగనిమెక్కి వాకిట  
వేల్పులెల్ల । సామినిలుచున్నవారని చనుపుకతన । మనవిచేసిన రమ్మచుమనును బలికె  
౧౯౧॥ క॥ అగుదెమ్మని నెలవిచ్చిన । నిరిగి సరగను బడిహారు లావేల్పులతో । దొర  
వారిట మిము దోడ్కొని । యరుదేరఁగ మమ్ము బుచ్చి రయచూడెలుపక॥ ౧౯౨॥  
గీ॥ వారలందఱుఁ జనుదెంచి వగుసతోడ । వెన్నునకుఁ బెక్కుతెఱంగుల వేలువేలు  
ముక్కులిడి పొగడ్డలు దెసల్ మోయఁజేసి విన్నవించిరి తమవడ్డవెతలపట్లు॥ ౧౯౩॥  
చ॥ పొగరుసరక్కనీండు తగమూపురుఁ బ్రోవుగఁగూడి దాడిమై । జగములు గానిచేసె  
దరు చావకమానెను మేరుపూనుటక । మిగులగ్రంథలమైగిలి మీకడకి ట్లగుదేర గల్గె  
మా । యెగులడంగించి ప్రోవఁగదవే యిదె వేడెవమోలవారముక॥ ౧౯౪॥ నీ॥ నెఱ  
మగంటిమిమాని నీళ్లుమోవఁగలోగి వెలియైన మలవిల్లు బలిమియెంత । మాలువేసము  
పూని మఱిసీగదూరిన పచ్చకుప్పటివాని బలిమియెంత । ముదిమదిహోయి పొంజుపులు  
గోల్పడి తలకొట్ల బగు తాతబలిమియెంత । గొడవలుపడి కోడికూతకూసింపట్టి యల  
వేల్పురాయని బలిమియెంత । నిదురయన్నది యెన్నఁడు వదలితగుగు । లాతెఱగంటి  
దంటలచేతబలిమి । యెంచనదియెంతమాకిని యించుకైన । లెక్కనేయరు మాటలు  
పెక్కులేల॥ ౧౯౫॥ గీ॥ ఏమిచెప్పకొనుదుముమాసామినీకు । వారుపఱచెను నెఱపుల  
వనరునప్ప । డెంతోదోసంబుచేయువా రిట్టివేల్పు । బ్రతుకు జెండాదూరనియెంతు మెదల  
లోన॥ ౨౦౦॥ గీ॥ ఇచ్చమాని సులను జూడముచ్చటగును । జొపుగలిగినవారల చంద  
మరసి । యేలాకో తానుగలిగింపఁ జాలఁడయ్యె । జొపుమాకని నలువపై నేలవొడము॥  
౨౦౧॥ నీ॥ బెకినంబుగాఁగేల నడిదంబుపూనిన మేటిరక్కసులకుఁ జేటుమాను ।  
బిగివింటినుగినంటి తెగనిండ దీనిన బిగుదుదండుల కేండ్లు వేయునిండు । బులుఁగుతత్తడి  
నెక్కి పొలికలసికినేగ నెప్పనివారల యుసురులేగు । నెదలోనఁగనలాని యించుక  
చూచినఁగావారల పిండుగండడంగు । బటుపుకైదుపు తనరారదిటనుమీఱ । బంటు  
లనుగాచు పనిపూని వచ్చి తేని । తలఁకకెన్నాఁడు చివ్వుకు నిలుచువాఁడు । జాలమేలను  
వైకొమ్ము సరగమమ్ము॥ ౨౦౨॥ క॥ అనివిన్నదనముతోపఁగ । మనవియొనర్పంగవారి  
మన్ననతోడం । గనుఁగొని వెన్నుండిట్లని । కనికరమున నానతిచ్చె గరఁగినమదితోక॥  
౨౦౩॥ చ॥ ఎఱుఁగుదు రక్కసు ల్నులువయిచ్చిన మెప్పులనెప్పమీఱి పన్ । తెఱఁగుల  
మిమ్మునెంచుటయుఁ దీఱనియాఱడి కోర్వలేక యందఱు మలవిల్లు గొల్పుటయు  
నన్లననాతఁడు మిమ్ముఁబుచ్చుటే । నెఱుఁగుదు వేల్పులార చనుఁజిండ్లకు వారలరూపు  
మాపెదక॥ ౨౦౪॥ క॥ అమ్మలవాసలు గురియుచు । నెమ్మలువిలుగంగమొత్తి యెవ  
రడ్డయినక । నమ్ముఁడు జనుకడకనిచెద । నిమ్ములనుండుండు మీరలెల్లరునింక॥ ౨౦౫॥  
గీ॥ అట్టికరమును గనికరముట్టిపడెడు । వెన్నుపలుకులు వీనులవిందుగొలుప । నెదలఁ

బాదలెడు నుదిలల వదలికదలి యిమ్ములకు నేగి రిమ్ముల నెల్ల వారు॥ ౨౦౬॥ గీ॥ అట్లు  
 జేజేలు తమయిండ్ల కరిగినంత । నంతయును వేగరుద్దెల్ప నాలకించి మాల్వవంతుడు  
 తమ్ములమంతనమునఁ బిలువఁగానంపి యొరులకుఁ జెలియకుండ॥ ౨౦౭॥ గీ॥ తగవు  
 దోపంక నిట్లనెఁదమ్ములార! వినరుగా నేటిప్రొద్దొకవింతవింటి! వెఱచి మొన్ననీనడుమ  
 ను వేల్పులేమి! గట్టువిల్కానియొద్దకు నట్టెయేగి॥ ౨౦౮॥ క॥ కనవేనవేలతెఱఁగులఁ  
 గనికరమెదఁబుట్ట నోటికనీతీఱంగా! మనయాగడంబులెల్లను! మనవియొనీర్చుచు నటు  
 పయి మముమీబంట్ల॥ ౨౦౯॥ క॥ నిలువంగనీయఁరెంచును । బలియరు రక్కసు  
 లు వారిబారికిమమ్ముం! దొలఁగించి యేలకుండినఁ! గలరేయెందైనమాకుగాదిలిచుట్టల్॥  
 ౨౧౦॥ చ॥ అనిమొఱవెట్టఁజూచ్చిరట యాపయినౌదలయాచి యాతఁడు॥ గని  
 కరముప్పతిల్లఁ గడకంటను గన్తొనివారిఁగూల్పఁగా! వినుఁడిదెయన్నరూపు వినిపించెద  
 నొపను నేనువెన్నునిం! గనుఁడతఁడమ్యనేని మిముఁగావఁగఁజాలినవాఁడుపోడిమి॥  
 ౨౧౧॥ గీ॥ అనుచునానతియిడెనఁటయాపలుకులు । చెవినివేఘుకచనిపైడిచేలవానిఁ  
 గానఁగాఁజోయి మ్రొక్కులువేనవేలు! సలిపివిన్నవించిరఁటపై చంపముననె॥ ౨౧౨  
 మత్తకోకిల॥ అంతటంగటివేల్పువారలయందుఁబ్రేముడిమీఱఁగా । నెంతకైనను నేను  
 గల్గఁగ నేలనెవ్వగమీకికక॥ బ్రంతురక్కసిఁతొండ్లముప్పుర దొడ్డతూపులప్రేల్కిడి  
 వంతలేలను బొండు గీములవంకనందలు నెన్నితో॥ ౨౧౩॥ క॥ అని వీడుకొల్పి  
 వెల్వడి! కనుపైగలు చేసెకొంచుఁ దైదండలతోఁ! జెనుసందడినేయచు వేఁ! జనిరఁట  
 మొదలందు సంతసంబలరార॥ ౨౧౪॥ ఉ॥ వేల్పొలపాలివాఁడు కటివేల్పుతఁడిచ్చిన  
 బాసతప్పనే! తెల్పదనెట్టులైన ననిదీలుచువారలపూన్కియెల్లఁ దొ!ల్వెల్పులమంచు  
 నెవ్వరిని విక్కుచులెక్క యొనర్చకక్కటా! సల్పితి మట్టివాని తెకసక్కెముక్రొవ్వి  
 నఁ జేటుమూడదే॥ ౨౧౫॥ క॥ తనబలిమి యెదిరిబలిమియఁ! గనుఁగొనఁగాలేక  
 త్రుళ్ళి కావరమున నె!ప్పనివేరము పూనితిమిటు । మనపొగరులె యింతచేసె మఱి  
 యేమిటికి॥ ౨౧౬॥

[సతీకము.]

